VASARIS
1937—38
28-TIEJI METAI

AUKŠTAITIS

Printed in Lithuania

1938 II. 19.

1938 m.

2(14)

ILIUSTRUOTAS MĖNESINIS MOKSLEIVIŲ ŽURNALAS

AITIS

ATEITIS

REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA
Kaunas, Laisvės al. 3 b.
Telef. 2 52 35

Prenumerata: moksl., stud. ir kaimo jaunimui met. — 5 lit., pusm. 3 lit. Kitiems: met. — 10 lit., pusm. — 5 lit. Užsieny: met. 16 lit., moksl. — perpus pigiau. Atskiras nr. — 1,50 lit.

Redaktoriaus kalbamosios valandos: kasdieną, išskyrus šventadienius, nuo 12 iki 14 v.

TURINYS

1. *Pranas Kozulis* — Tu nušvitai, eil. 545
2. *Paulius Drevinis* — Ten, eil. 546
3. *Vikt. Šimaitis* — Žodžiai broliui, eil. 546
4. *Pranas Kozulis* — Žiedlapiai tarp knygų, novelė . . . 547
5. *M. Indriliūnas* — Lietuvių naujausios lyrikos motyvai . . 550
6. *Balys Serevičius* — Pajūrio vakaras, eil. 561
7. *Alf. Sušinskas* — Kai šuo žmogum prabyla 562
8. *Bronius Krivickas* — Eik namo ir dirbkis grabą, feljetonas . 566
9. *Kaz. Baras* — A. Manzoni religinis veidas 571
10. *Baironas* — Hebrajų melodija 574
11. *Prof. Pr. Dovydaitis* — Pijus XI Lietuvoje prieš 18 metų . . 575
12. *Pr. Aukštikalnytė* — Nykūs žodžiai, eil. 588

MERGAIČIŲ ATEITIS

13. * * * — Mergaitės idealas 589
14. *J. Švabaitė* — Ateisim, eil. 590
15. *J. Švabaitė* — Sesei, eil. 590
16. * * * — Marijos dukterų himnas 591
17. *J. P.* — Giedrėja, novelė 592
18. *R. Čerepaitė* — Sugrįšim, Viešpatie, eil. 597
19. *E. Gabulaitė* — Modernioji siela 599
20. *A. Jakubaitytė* — Kai meilė nesiseka, feljetonas . . . 602

Mergaičių mokyklose — 604; Mokykloj ir gyvenime — 607; Kreivos šypsenos — 615; Kūno kultūra — 618; Literatūros naujienos — 620; Apžvalga — 622; Auxilium latinum — 624.

NAUJAM NUMERIUI RAŠTUS SIŲSTI IKI III. 1.

Spaudė „Šviesos" spaustuvė, Kaune, Jakšto 2

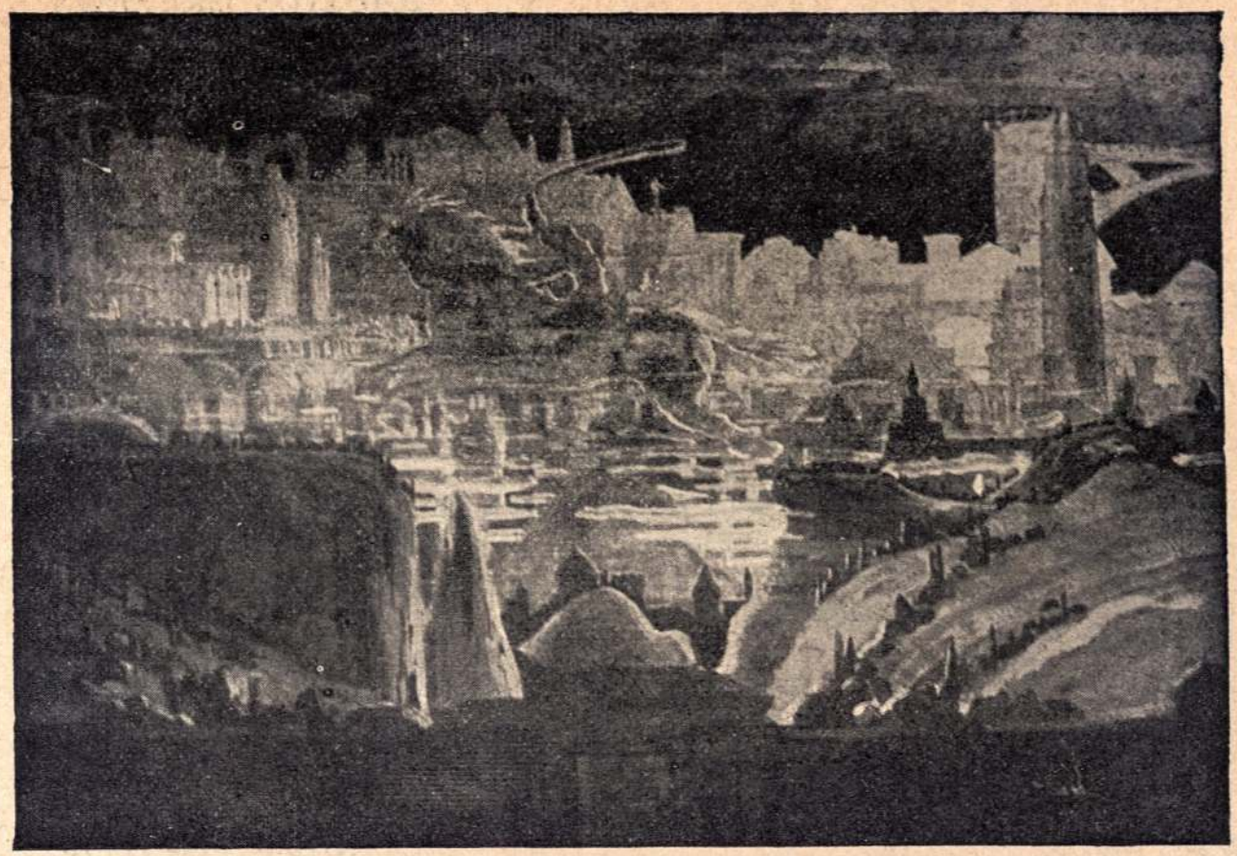

M. K. Čiurlionio „Vyties“ preliudas. „Čiurlionio Galerija“

PRANAS KOZULIS

LIETUVAI

TU nušvitai giliuos pusnynuos,
Nuo kraujo žemė kaito —
Buvai, tartum plaukais linininiais,
Kukli laukų mergaitė.

Šimtai dėl Tavo vardo grūmės,
Išalkę ir be miego;
Ir širdys jų ne aukso rūmuos,
Tik po pilkom sermėgom.

Padangėj debesys sustingo,
Vasario snaigės krenta —
Tu vėl didi, Tu vėl galinga,
Tu vėl ant marių kranto.

TEN

TEN obelis baltaisiais nuometais
Viduržiemį pražysta.
Languos sidabro gėlės
Šarmotą ankstų rytą.

Ir keliasi ten senas tėvas,
Arklių jis šert išeina.
O tėviškės balti berželiai
Dainuoja graudžią dainą.

Gal ošia jie apie sesulę
Ten verkiančią seklyčioj,
Kad dienos balzganos į tolį
Nusineša jaunystę.

Ir audžia drobę ji lininę,
Ji audžia ir dūmoja.
Nelauk, nelauk, sesut, jaunystės
Sugrįžtančios namolia.

VIKT. ŠIMAITIS

ŽODŽIAI BROLIUI

SAKAI, liūdna tau, mylimas broli,
kaip čiobreliui plikųjų laukų? . . .
Skausmo aidas vis uždengia tolį? . . .
Verkia vėjas? . . . Širdy nejauku? . . .

Ech! Nemoki gyventi, mielasis,
tarp to žydro, žvaigždėto dangaus,
tarp žiedų po palaukes plačiąsias
ir vandens sidabrinio, gilaus . . .

Tik pažvelki naktužės giluman,
o nualpsi su laimės daina . . .
— Mano Dieve, tikrai taip ramu man, —
džiūgaus siela rimties kupina . . .

O tie kloniai, tos girios, tos lankos
kad suūžaus, sugaus, sulinguos,
aukso žvaigždės tavin, rodos, renkas,
džiaugsmo saulė negesta languos . . .

Lino žiedas suktinį tau šoka,
lino žiede apsvaigti valia, —
ko liūdėt, jei širdy kiek tamsoka,
jei apkartus tavoji dalia!

PRANAS KOZULIS

Žiedlapiai tarp knygų

Laukuose siūbavo auksinė vasara. Virto pribrendę laukai po žvangančiais dalgiais.

Lėtu žingsniu vaikščiojau po ranka pasispraudęs vadovėlį ir kartojau formulių apibrėžimus. Beržyno lapai ryškiai spindėjo vidudienio saulėj. Beržyno pakrašty tėvas ir bernas pasipustydami dalgius čiaukšėjo į pribrendusių rugių lauką. Jutau ir šiame tyliam beržyne rugiapiūtės prakaito kvapą. Pro lapotas šakas matėsi padūmavęs dangus, kuriame plaukė neryški, bet karšta vidudienio saulė. Žingsniavau atsiraitęs rankoves keleliu, apaugusiu baltais dobiliukais, kuriuose dūzgė pilkos bitės ir vis, lyg poterius, šnabždėjau formulių apibrėžimus. Tėvas, išvaręs pradalgį, vėl grįžo į pamiškę. Aiškiai girdėjau nuo jo žingsnių čežančias rugienas. Už kelių žingsnių nuo manęs čiurleno vaiskus upeliukas. Lėtai nuslinkau pro baltus berželius pakrantėn. Skaidriam vandeny žvilga auksinės smiltys, o giliai, giliai už jų susidrumstęs dangus ir išdraikyti šviesūs debesėliai. Neriu į vėsų vandenį, širdį užpila gaivinanti vilnis.

Išlenda iš beržyno raguota galva. Maloniu veidu atžengia juodmargė, sriubteli vandens ir, kramtydama žolės pluoštą, godžiai žiūri į mane, teliuskuojantį sietuvos vidury. Apsidairiusi lyžt, lyžt — suglamžė trigonometriją paliktą krante. Juodmargė iškelia galvą aukštyn ir stengiasi praryti sunkias formules, nori suėst visas mano viltis. Paveju, glostau — formulių neatiduoda. Įsmaliju snukin, pakabinęs iš kurmiarausio, žemių, ji žiobčiodama išmeta apseilėtą trigonometriją ir nepatenkinta įšlama beržynan. Išlyginu knygą, vartau ir iškrenta baltas obelies žiedas.

Atsimenu birželio pradžią. Tokio smagaus pavasario nebuvau dar matęs. Kaip upelio vanduo, slinko giedrios, skaidrios dienos. Gal nėra nė vieno gimnazisto, kuris tų dienų neparyškintų meile ir dvejetukais.

Buvo laisva pamoka. Einu parko takeliu, tarp baluojančių jazminų. Prieš akis žydi didelis dvaro sodas, kvepiantis ir baltas; baltesnis už vidužiemio pusnynus.

Pamačiau ją sėdinčią obelų pavėsy ir palinkusią ant kasdieniškų knygų. Žiedlapiai puola nuo obels viršūnės ir plevendami nusileidžia žemėn. Ji rymo nejudėdama, apipilta obelų žiedais.

Apstulbau nustebintas reginio. Tokį paveikslą kadaise buvau matęs kine. Staiga pakyla jos galva ir knyga nuslysta nuo kelių.

— Ak, tai tu. Nusigandęs. Kas tau tiko?, — švelnus, gaivinantis balsas suvirpino pro šalį puolančius žiedlapius ir mačiau jos akyse spindintį visą pavasario dangų. Jutau, kaip mano veidą užpylė karšta kraujo vilnis.

— Aš gausiu pataisą, — nesąmoningai tariau tvirtu balsu ir nulau-

žiau obelies šakelę. Jos akys dar daugiau nustebo ir jose dar aiškiau atsispindėjo pavasaris su žydriu dangum, debesėliais ir sodo pavėsiu.

— Ko nesimokai; klaidžioji kažin kur per dienas, — pakelia mano nulaužtą šakelę, vieną žiedą įdeda į knygą, kitą sąsiuvinin.

— Dabar mano knygose visada bus pavasaris. — Ji atsistoja, lininė garbana užkrinta ant kaktos, veidas surimtėja. — Pamėgink mokytis — imk knygą ir kalk.

Ištraukiu iš kišenės keletą suglamžytų trigonometrijos lapų, tačiau paskutinių formulių nerandu.

— Imk mano. Man jau niekad nebereiks, — ir ji ištiesė man ranką su knyga, kurioj buvo daugybė sunkių formulių ir obelies žiedas. Aš priėjau prie jos arti, arti ir paėmiau knygą su visa ranka. Obely buvo girdėti bičių dūzgimas, krintančių žiedlapių šiugždėjimas ir tylus, tylus, lyg vidudienio siūbavimas, jos lėtas kvėpavimas ir...

Siūbtelėjo pro beržyną šlamantis laukų vėjas, atsipeikėjęs išgirdau dalgių žvangėjimą ir upelio čiurlenimą.

— — — — —

Praslinko visas mėnuo. Kvepėjo soduose vaisiai, linko nuo obuolių šakos, laukuose kirto žmonės avižas ir plakėsi padangėm aimanuodamos gervės. Buvo pats rudens gėrybių laikas.

Vieną rytą, sėdėdamas suole, mačiau pro langą aptuštėjusius ir truputį nublukusius laukus, tolumoje dunksantį juodą mišką ir kitam šone sugrūstus be tvarkos namų stogus, virš kurių driekėsi aukštyn aukšti pilkšvų dūmų stulpai, kurie, atrodė, remia blankų rudenio dangų.

Ji vėl sėdi priešakiniam suole ir atidžiai verčia Livijų, tik retkarčiais panerdama ilgesingą žvilgsnį rudenio paveiksle. Kasdien ją susitinku giedrią ir laimingą. Man pradeda nebepatikt jos linksmas susirūpinimas mokslu. Nejau ji knygų lapuose paslėps, lyg kvapią gėlę, pačią gražiąją jaunystę?

— Tu gal ir grabe formules braižysi ant viršutinės lentos, — kartą tariau prikaišiodamas.

Ji pažiūrėjo nustebusi ir pajutau žydriose akyse gilų, graudų liūdesį, kokio dar niekad nemačiau. Supratau, kad šiurkščiai pasakiau, kad giliai ją įžeidžiau, tai buvo pasityčiojimas iš jos nuoširdaus darbo, iš jos kuklaus nekaltumo.

— — — — —

Vieną popietį, pasiėmęs knygą, nuėjau į kapus. Buvo baisiai tvanku. Saulė skendėjo garų rūke, o visuose horizonto pakraščiuose knibždėte knibždėjo per rūką neaiškūs debesys. Radęs tarp tankių alyvų krūmų suolelį, atsisėdau ir nieko neveikdamas snaudžiau tvankioje rudenio gamtoj. Vakaruose ėmė dundėti. Artinosi audra, o seniai nužydėję alyvų krūmai ir baltais liemenimis beržai nejudino nė vieno lapo.

Pasigirdo lengvas žvirgždo girgždėjimas. Kažin kas ėjo takeliu, žingsniai lyg pažįstami. Toli, toli buvo girdėti perkūno aidėjimas.

Pro alyvų lapus pamačiau jos liekną liemenį. Lėtu žingsniu eidama vartė, rodos, tą patį storą sąsiuvinį, kurį turėjo pavasarį po obelim. Sustojo ir baugiai pažvelgė į sudrumstą padangę. Iš jos krūtinės išsprūdo gilus, gilus atodūsis, suvirpindamas alyvų ir beržų lapus.

Atsistojau. „Kaip tu čia pakliuvai?“ — klausė nustebusios akys.

— Ko tokia nusigandusi? Kas tiko?

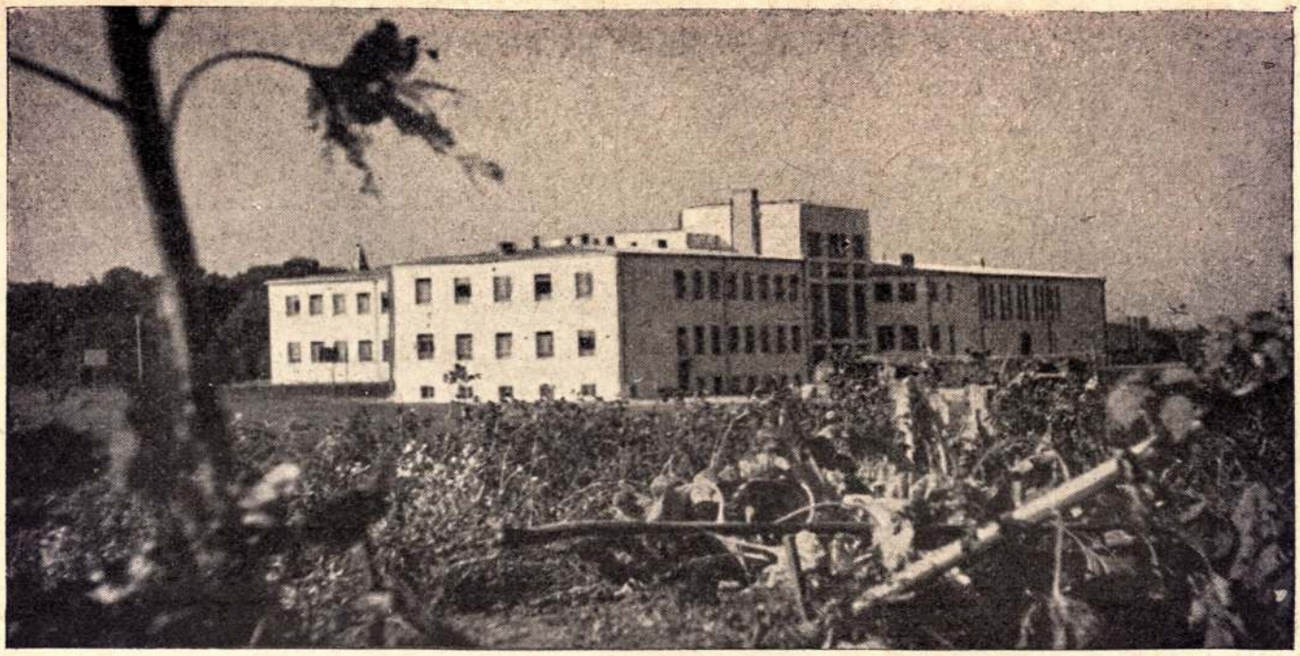

Telšių Vyskupo Valančiaus valstybinė gimnazija
Foto Sidabro

— A... Nieko. Artinasi audra — neramu. — Ūžtelėjo beržų viršūnėm vėjas, saulė įlindo debesin ir sugriaudė vakarų dangus. Jos veide buvo dar didesnis liūdesys.

— Atleisk, aš dažnai per daug grubus...

Ji dar daugiau nustebo. Vėl nušvito pakraštys juodo debesies, pasirodė saulė. Jos veidu nuslydo šešėlis.

— Ne, nieko... — suvirpėjo lūpos. Gūdžiai spindėjo saulėje kapų kryžiai, sušlamėjo beržai, šiltas vėjelis pūstelėjo sąsiuvinio lapus ir iškrito baltas obelies žiedas.

Gūdžiai ėmė skambėti varpas. Iš didelio, smailo, į debesų kalnus įsibedusio bokšto bangavo aiškus skambėjimas. Suskaičiau lig dešimties ir nenutilo. Klaikūs dūžiai liejosi su tolimu griausmu.

— Kažin kas mirė, — tariau sunkiu balsu, pasilenkęs žiedo.

— *Ne*... Niekas nemirė.

— Ir nemirs, juk obelies žiedas atrodo dar kaip gyvas, — pridūriau.

Jos akyse vėl švystelėjo pavasario dangus, kažkur tolumoje sušlamėjo žydintis sodas.

MAMERTAS INDRILIŪNAS

*Lietuvių naujausios lyrikos motyvai**

Daug prakukuos dar gegužės
Motyvų tų pačių.
Ant. Miškinis

Lyrikoje daugiau negu kituose literatūros žanruose atsispindi kūrėjas su savo siela. Net įvairios idėjos lyrikoj nusidažo poeto individualybės spalva. Lyriką mažiau tevaržo *laiko dvasia ir tikrovė*. Tikrovė, kurią lyrikas giliai pajunta ir išgyvena, lyrikui yra akstinas kurti, ieškoti kelių į skaidresnį gyvenimą. Tačiau ne vien gyvenamasis momentas verčia poetą kurti. Taip pat jį skatina kūrybinis nerimas, daugybė naujų, dar nepasakytų minčių ir visas tas platus ir didelis gyvenimas, kuris ir kankina, ir svaigina poetą. Tačiau motyvai lyrikoj beveik visada tie patys, nes ta pati gamta supa juos, ta pati meilė ir panašūs jausmai glūdi jų širdyse. Kitėja tik motyvų išraiška, pasisakymų forma ir motyvų gilumas bei platumas. Lyrikos originalumas reiškiasi ne tiek naujais motyvais, kiek poeto pasaulėžiūra, problemomis, formos naujumu ir nuotaika.

Tačiau ir lyrika kai kuriais atžvilgiais yra gyvenamojo laikotarpio duktė. Ji alsuoja jo lūkesčiais ir svajonėmis, ji gyvena jo idėjomis ir herojizmu, ji kenčia jo kančią.

Maironio lyrika turėjo vieną tikslą — prikelti užmigusią tautą. Tačiau, atgavus tiek ilgai svajotą laisvę, lietuvių poetai, ir net pats Maironis, skaudžiai nusivylė, kai susidūrė su karjerizmu, tarpusavio nesantaika etc. Tautinis entuziazmas atslūgo, lyrika pakrypo daugiau į individualinį kelią (Kirša, Putinas). Maironio lyrikoj buvo kalbama tik apie lietuvį, o Putinas ima ieškoti žmogaus. Formos atžvilgiu lyrika pakrypsta į simbolizmą ir estetizmą, o Balys Sruoga, taip pat simbolikas bando rašyti ir tautosakos motyvais.

Pasirodę 1922 m. *Keturi Vėjai* buvo reakcija prieš senas poezijos tradicijas, prieš metro rutiną, prieš turinio ir formos sustingimą. Jie išnešė poeziją į laisvę, į erdvę. *Keturių Vėjų* kolektyvo poetai į gyvenimą reaguoja ekspresionistiškai, bet paviršutiniškai. Čia ypač ryškus *laisvės, vėjų motyvas.*

Pasikinkęs jauną vėją,
Vėtrą šaunią apkabinęs,
Leidžiuos per padangių plynes
Su pavasariu lenktynių. (Binkis)

---

* Nagrinėjimas, „Ateities" konkurse laimėjęs I premiją.

Biržiečiai literatai ir muzikai nusifotografavę literatūros-muzikos vakaro proga (I.29) su savo globėjais, rėmėjais ir kitų gimnazijų literatais svečiais — atstovais. Jų tarpe randam ir „Ateities" bendradarbių: Pr. Aukštikalnytę, K. Padarauskaitę, Eug. Matuzevičių, Z. Umbražūną, P. Dreviną, St. Šneiderį ir kit.

Gulbės — kelią!
Gervės — kelią!
Debesų keliu didžiuoju
Aš važiuoju.

(Kazys Binkis)

Šis motyvas labai meniškai apdirbtas J. Tysliavos lyrikoj. Nors jis negilus, tačiau labai plastiškas ir muzikalus. Tolumos, okeanai, sapnai, lelijos, gyvenimo džiaugsmo ekstazė susilieja į vieną skambią dainą.

Mano namas — girių pievų plotai,
Ryto saulė — taurė sklidina.
Pievų akys žalios, ašarotos
Ir kaip gulbė vasaros daina.

(J. Tysliava)

Iš visų keturvėjininkų gal tik vienas *Tysliava* ir tesugebėjo *Keturių Vėjų* užsimojimus išreikšti poetiškai. Kitų poezija, ypačiai *Žengės* ciniškas reagavimas į gyvenimą, jau išeina iš poezijos ribų ir virsta beprasmišku žodžių švaistymu. Tokiu būdu vadinamieji Lietuvos futūristai, mažai tesukūrę tikros poezijos, plačios vagos poezijoj neišvarė. Jų nuopelnas yra tas, kad *išjudino* sustingusią lietuvių lyriką.

Atsirado poetų, kurie nebuvo patenkinti *Keturių Vėjų* futūrizmu ir turinio paviršutiniškumu, jie pasiilgo poezijoj minties. Vieni jų, susibūrę

į *Tretįjį Frontą*, kairiųjų pažiūrų žmonės, savo dėmesį nukreipė į kolektyvą, į pūslėtų rankų kaimą; į klasių kovą. Savo manifeste jie paskelbė; kad jų kriterijus, jų estetika ir siekimai — *sveikas, gyvas, jaunas, kovojantis lietuviškas bernas*. Jie kėlė revoliucionieriškas idėjas, ir galutinis jų siekimas buvo ne kas kita, kaip komunizmas. Jų poezijoj, kuri dėl savo formos silpnumo ne visada ir poezija pavadinti galima, dominavo *socialinis motyvas*. Jie rašė apie kalėjimus, pančius, apie darbą ir socialinę nelygybę, apie pakeltus kumščius ir perkūnijas, kurios ateis kalėjimų sprogdinti. Be to, jie iškėlė platumon *kaimo motyvą*. Jie pirmi lietuvių poezijoj ėmė rašyti apie kaimo vargą, apie nuo darbo sutinusius delnus ir agitavo chuliganišką, maištingą kaimo berną spiauti į religiją, į tradicijas ir stoti į naują klasių kovą.

Ir ta daina, kur atbalsį sau rado
milijoninės minios širdy,
nuves minias į barikadas,
perkūnija kalėjimus ardys.

(Kazys Boruta)

Panašiai rašė Raila, Venclova, Šimkus. Įkinkę poeziją į agitaciją, šie autoriai daug kur išėjo iš poezijos ribų. Daugiau poezijos tik *Kazio Borutos* eilėraščiuos, kuris dainavo apie vėtras, viesulas, savo perplėštą ir kalėjimuos nukankintą širdį. Į kaimo motyvą jis taip pat mokėjo įdėti daugiau pergyvenimo ir ilgesio. Vėliau į *Tretįjį Frontą* perėjusi S. Neris rašė tomis pat temomis, kaip ir kiti, bet nesugebėjo į naujus motyvus įdėti to nuoširdaus „neriško" jausmo, kurio tiek daug buvo jos ankstyvesnėj kūryboj.

Reakcija prieš *Trečiojo Fronto* poezijos suproletarinimą išėjo estetinės, neopatriotinės krypties *Piūvis*, vėliau metafizinės, neokatalikiškos krypties *Granitas* ir neaiškių tendencijų *Linija*. Visi šie kolektyvai užsibrėžė mažiau šūkauti, daugiau reflektuoti, plačiau apimti gyvenimą ir siekti formos tobulumo ir originalumo. Visi šie laikraščiai trumpai tegyveno. Tačiau juose dalyvavusieji poetai ir šiandien tebėra pačiam savo pajėgume, tuo tarpu *Keturių Vėjų* ir *Trečio Fronto* poetai, išskyrus vieną kitą, seniai nustojo rašę. Be to, į mūsų lyrikos gyvenimą atėjo daug naujų originalių poetų. Jų visų kūrybą čia ir bandysiu panagrinėti plačiau.

Jų lyrika alsuoja dabarties gyvenimo ritmu; kenčia dėl jo žaizdų; ieško kelių į naująjį gyvenimą; stengiasi suprasti žmogų ir jo likimą; nekuria praeities didybės pasakų, o liaudies kūryboj ieško tautos dvasios pagrindų; pakyla viršum kasdieniško gyvenimo ir įsigyvena į metafizinius dalykus; kūrybos pagrindan deda susitelkimą ir kančią; ieško turinio ir formos harmonijos ir subtilių formos virpėjimų.

Naujieji lyrikai į poeziją žiūri nebe kaip į lengvą žodžių žaismą, nebe kaip į visokių sentimentų ir meilės scenų vaizdavimą, nebe kaip į agitacijos įrankį, bet kaip į rimtą ir didelį kūrybinį darbą, didžiulę misiją ir kruviną auką žmonijos gyvenimo pakilimui. Naujoji lyrika ima gvildenti kūrybos problemą. Ji nebetilpsta siaurame asmeniškų pergyvenimų rate, ji eina *kruvinos aukos keliu*. Poetas trokšta ištirpti toj aukoj ir neįučiom smelktis į skaitytojo širdį.

O taip trokštu visas tapti dūmais
Ir sutirpti kruvinoj aukoj.

(J. Kossu-Aleksandravičius,
„Užgesę Chimeros akys")

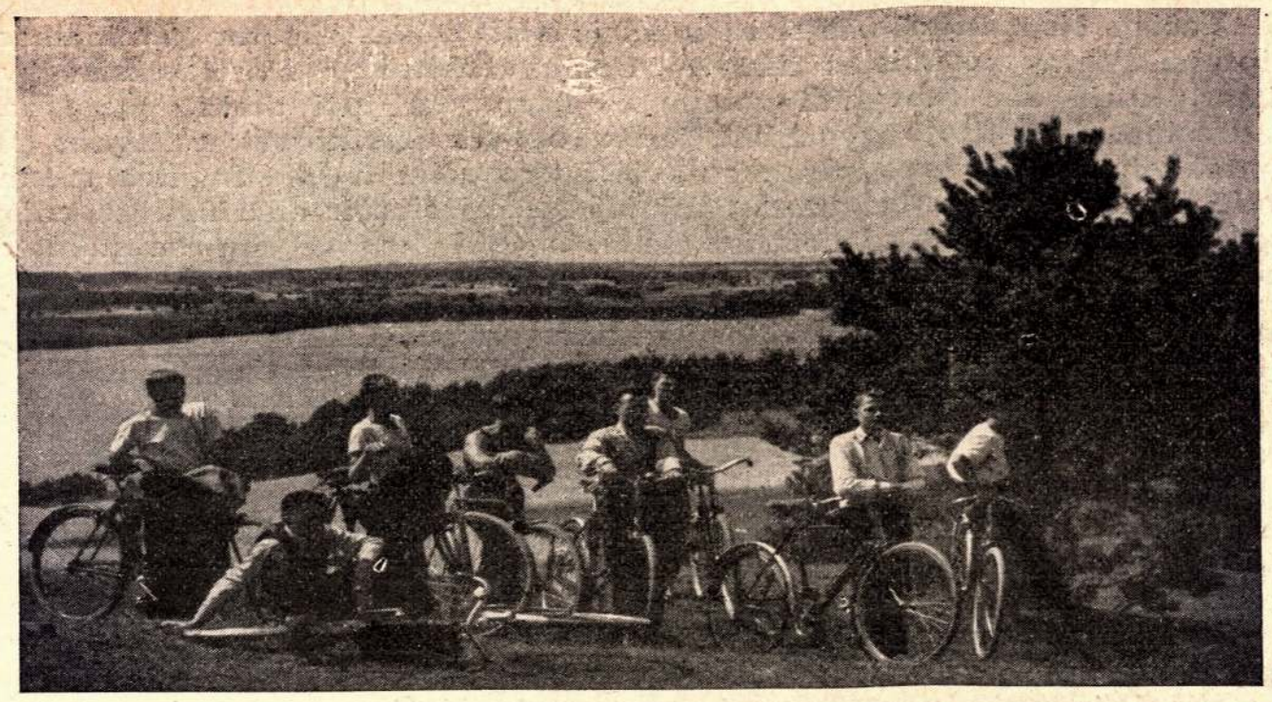

Iš vasaros dienų. Vilkaviškiečiai aukščiausiose Lietuvos kalvose prie Vištyčio ežero. Anapus ežero jau Vokietija. Nuo šitos vietos ligi Duonelaičio Tolminkiemio tik 12 km.

Tai daugumos poetų kelias. Jie negali susigyventi su miestu, su jo dirbtiniais veidais, todėl kūrybos jėgų semiasi kaime, gamtoj. Jie pasitraukia iš gyvenimo triukšmo ir mėgsta iš tolo pasekti visais žemės vieškeliais paplūdusias minias ir susimąstyti jų likimu. Jie kenčia ir kentėdami kuria ir trokšta

Kaip žvejys ant ežero Genezareto,
rymoti vienas su visu skausmu.
(Bern. Brazdžionis, „Amžinas Žydas“)

Tačiau sukūrę savyje auksinę legendą (Kossu), tyrą ir jaukų gyvenimą, lieka nesuprasti, nepastebėti, su sukruvinta širdim rankoj.

Tu nežinai, kad baisiai vienas
esu pasauly ir sapne.
(Ant. Miškinis, „Varnos prie plento“)

Jie aiškiai mato, kad jų ir tų pilkųjų minių keliai skiriasi. Jie, kaip Ibseno Brandas, bando išvesti jas į kalnų viršūnes, bet atsigręžę pamato, kad miniọs, susižavėjusios valgiu ir ramybe, grįžta į savo šiltas gūžtas.

Tai gal ir bus didžiausia priežastis to *tragizmo*, kuris naujojoj lietuvių lyrikoj skamba vyriausia gaida. Jis didelis, nes jo prisisiurbęs visas gyvenimas, jis herojiškas, nes sutinkamas poeto didžios aukos kely. Tas tragizmas marinamas skaidriu tikėjimu (Brazdžionis), ironija ir juoku (Miškinis, V. Sirijos Gira), vizijom ir pasakom (Kossu), bet jis visada prasiveržia ir išsilieja į visą kosmosą.

Tačiau šis pesimizmas nėra aukščiausias taškas; jis tik pereinamasis laipsnis. Poetas pesimistas tikrovei, bet gyvenimui — ne. Tikrasis gyvenimas, kuris dar tebeglūdi tolumose, kuris dar turi ateiti, poetą žavi ir drąsina. To tikrojo gyvenimo jau daug yra ir tikrovėj: žmogaus prigimty, gamtoj, jis kartais prakalba mažu žiedeliu ir lakštingalos giesme. Todėl lygiagrečiai su tragizmu naujojoj lyrikoj eina ir aistringa gyvenimo meilė, susižavėjimas juo net ligi ekstazės. Štai, keliose eilutėse sukaupta ir kraštutinis pesimizmas, ir gyvenimo grožio ekstazė.

Jau aš girdžiu kažkur drebėjimą, aiškiau, arčiau girdžiu.
Nebenutils pasigirdimas, ne, — gal neišbrisim mes, kas brendame —
O koks gražumas to vidurnakčio, o Dieve, Dieve, kiek danguj žvaigždžių...
(Bern. Brazdžionis, „Krintančios žvaigždės")

Poeto kelias tarp gyvenimo padugnių iki dangaus žvaigždžių. Jis nusileidžia į kasdienybę, paslėpęs širdy auksinę pasaką, jis renka žmonių maldavimus, kančią ir nuodėmes, kad vėliau visa tai išgyventų. Jis ir skausmą pridengia juoko kauke. Tokiu būdu lyrikas darosi panašus į tragiškuosius idealistus: į liūdnąjį La Manšos hidalgo, į Čarlį Čapliną. Ypač daug apie poeto kelią kalba Kossu-Aleksandravičiaus lyrika.

Vieni jaunųjų poetų daugiau operuoja širdim, stengiasi surasti ir iškentėti kitų arba savo žaizdas (Miškinis, Neris, Kossu-Aleksandravičius, Rutkauskas). Kiti stengias suvokti pasaulį ir žmogų protu, intuicija (Anglickis, Santvaras, Brazdžionis). Ypač Brazdžionio lyrika kupina susikaupimo, tylos, susigalvojimo buitim. Kai kurių lyrikoj nerandam nei jausmo, nei susitelkimo. Čia vyrauja įspūdis ir dinamika (V. S. Gira, Radauskas). Daugumas lyrikų ypač brangina ekstazę, vizijas, kurios ateina kūrimo metu. Tada lyrikas pamato tikrovėj neprigijusias pasakas, iš namų išguitą karalaitę ir dar siaubingiau pajunta skliautų virpėjimus ir žemės širdies tvinkčiojimą. O vėliu, ekstazei praėjus, poeto širdy lieka didelė tamsuma ir sopulys. Tokių ekstazės momentų kupina Kossu-Aleksandravičiaus lyrika.

Šis individualinis motyvas naujajai lyrikai labai charakteringas. Jis daugumos lyrikų kūryboj originalus, savitas. Juo reiškiasi ieškojimas savęs ir originalaus, tvirto kelio lyrikoj. Poetus dažnai užklumpa neviltis, abejojimai, kurie apkarpo jų sparnus, kankina širdgėla, bet ir vėl iškyla gyvenimo meilė, pasitikėjimas rytdiena. Naujoji lyrika, nors ir tragiška, bet drauge kupina skaidrumo ir jaunystės.

Egotistinis motyvas naujojoj lyrikoj reiškiasi laimės pasiilgimu, gyvenimo aistra, meilės džiaugsmu ir skausmu, prisiminimais, jaunystės dievinimu, ilgesiu. Prabėgusios džiaugsmo valandos, nuskambėjęs juokas, nutilusios dainos, trumpa, kaip sapnas, meilė prisikelia atsiminimuose, ir poetui atrodo, kad tai būta laimės, kuri niekad nebegrįš *(Gr. Tulauskaitė)*. O kitam norisi palikti čia viską, išbėgti iš slegiančios aplinkumos, paskraidžioti vėjais, pašvilpauti su audra.

Gyvenimas mano vėjas palaidas,
Kaip sakalas skrieja laisvai po laukus.
(*S. Neris*, „Pėdos smėly")

Šį egotistinį motyvą naujojoj lyrikoj iškelia poeto santykiai su visuomene, poeto misijos atnešti skausmai, pagaliau nepasotinamas gyvenimo troškulys.

Erotinis motyvas lyrikoj dažnai būna vedamuoju. Tačiau naujojoj lyrikoj erotiką nustelbia altruistiniai, metafiziniai ir gamtos motyvai. Daugiau erotikos randam moterų lyrikių ir jaunesniųjų poetų kūryboj. Pirmasis širdies nerimas, laukimas, meilė iš toli, svajonės spindi beveik kiekvieno pirmuose eilėraščių posmuose. Tokios nuoširdžios ir nedrąsios erotikos yra Linkevičiaus, V. S. Giros, Zupkos lyrikoj. Paskum ateina skausmas, nusivylimas. Nublunka kadais, dar kaime, svajota laimė, linksmą laukų dukterį sužavi miestas ir pavergia. Vėliau — karminuotos lūpos, dresiruota šypsena.

Ar ateina mintys, kaip mes augom kaime,
Pavyzdžiui, kaip sodai pradeda jau balti?
Mes tada svajojom — gal kitokią laimę,
Gal gi ir ne šitą rudeniniam palte...
(Ant. Miškinis, „Varnos prie plento")

Tai ir yra svarbiausia priežastis meilės skausmo ir finalo. Poetas nueina pasiguosti beržams, o ji nueina linksma kitiems šypsotis. Tačiau ne visada erotika tokia liūdna. Paprastumas, lengvas žaismas, didelė laimė jaučiama Brazdžionio erotiniuos eilėraščiuos.

Auga mūsų namelis
Lig dangaus, lig dangaus,
O namelyje laimė
Nieko, nieko daugiaus.
(Bern. Brazdžionis,
„Krintančios žvaigždės")

Meilės aistra ir kančia jungiasi S. Neries lyrikoj, vieniša dalia Tulauskaitės posmuos, o Grigaitytės eilėraščiuos ir gyvenimas, ir erotika vien tik šokis ir daina.

Tvirtesnė negu erotika naujosios lyrikos atrama yra *gamta, peizažas*. Naujojoj lyrikoj gamtos motyvas gretinamas su individualiniu motyvu. Gamta turi ir simbolinės prasmės. Pavyzdžiui: lino žiedas — lietuviui įprasto ilgesio simbolis, beržas — Lietuvos nūdienės pilkumos ir vargo. Ypač daug simbolizmo Brazdžionio *Amžinam Žyde*. Alegorijos, simboliai, metaforos, su dideliu kruopštumu poetų parenkami, padaro gamtą originalią, ekspresišką. Ypač daug alegorijų, metaforų yra Radausko *Fontane*. Bet kai kurie poetai grįžta prie tiesioginio gamtos vaizdavimo, o tautosakiškai gamtą vaizduoja Miškinis. Naujojoj lyrikoj jaučiamas gilus susigyvenimas su gamta, ypač su mikrokosmu: su mažais čiobrelių, remunių žiedeliais, su paukščiais. Peizažui sukurti nereikalingi didingi vaizdai, jis sudaromas iš detalių.

Vakare žiogeliai skalins,
Leisis saulė balzgana.
Prasiskirs rugiuos kukalis,
Man jo vieno bus gana.
(Kossu-Aleksandravičius,
„Intymios giesmės")

Smulkmeniškumas duoda peizažui jaukumo, suartina jį su žmogum. Gamtos gyvenimas naujojoj lyrikoj panašus į kiekvieno žmogaus gyve-

nimą, paprastas, liūdnas, ilgesingas, su saulėtais pavasariais ir nykiais rudenimis. Tokio paprastumo ir tykaus liūdesio ypač daug Miškinio gamtos motyvuos, o subtilumo, jaukumo ir smulkmeniškumo Kossu-Aleksandravičiaus eilėraščiuos. Naujojoj lietuvių lyrikoj gamta ne tik fonas, bet ir gyvenimo svarbi dalis, pasaulio tikrasis, nesužalotas grožis. Brazdžionio lyrikoj net amžinybės vaizdai puošiami čia jaukiais, čia paslaptingais gamtos vaizdais.

Gamtos meilė išsiplečia į visos žemės meilę, į gyvenimo aistrą.

Išeini į girią — pumpurėlis gvildos.
Tai žinotum, Dieve, kas aistra gyvent
Ir tą norą žemėj amžinai palikti
Gal tik tu suprasi, gal tik tu nebent.
(Kazys Zupka, „Balsas žemei")

Tokios aistrios žemės meilės, kartais net ligi tam tikro panteizmo randam minėto K. Zupkos, o ypač B. Rutkausko lyrikoj („Versmėse").

Gal būt, ryškiausias naujajai lyrikai yra *kaimo, tėviškės* motyvas. Nesuaugę su miestu, lyrikoj su skaudančia širdim prisimena kaimą, ilgisi jo savo atsiminimuose ir dažnai grįžta į jį pabūti su jo gamta ir žmonėmis, pasigėrėti jo peizažais. Jei poetas prisimena jį, tai visada su didele aistra, su neramiu ilgesiu.

Ai, tėviškės padange miela,
tu marini, tu marini mane atsiminimu apie kiekvieną žiedą.
(Brazdžionis, „Krintančios žvaigždės")

Kaimas brangus ne vien dėl savo peizažo, bet taip pat dėl savo sopulingos praeities ir nūdienos vargo. Daugumas poetų, gimę ir augę kaime, susigyveno su kasdieniais jo rūpesčiais, su vargu, kuris ne vieną per anksti prie žemės, suaugo su derlių nešančia dirva ir tuos jausmus tebenešioja savo širdy. Ant. Miškinis net savo lyrikai pasirinko paprastą kelią — kalbėti lūpomis tų žmonių, kurie, knisdamies po juodą dirvą, kartais pasvajoja, kartais pasijuokia ir nusikeikia, kartais kažko ilgisi, plakas laimės link o nusivylę dar arčiau prisiglaudžia prie žemės.

O kai kada naujojoj lyrikoj nubunda šventadieniškas kaimas, su dainom, armonika, su linksmom vestuvėm *(K. Inčiūra)*.

Tačiau ir į kaimą jau veržiasi kenksminga modernizmo liga. Ėmęs žavėtis užsienio kultūra, neišskirdamas pelų nuo grūdų, jis ėmė sirgti „civilizacijos" liga, neteko tikėjimo savim ir tyro natūralumo. Miestas paviliojo ir pavergė daug jo dukterų.

O dabar tau terūpi gusarai,
skrybėlė ir bateliai žali,
tu žinai, kuriam baliuj bus gera,
tu žinai, ką šilkuose gali.
(Zupka, „Balsas žemei")

Jau ir paties kaimo keičiasi veidas. Seniau buvo jaukus kolektyvinis gyvenimas, sutartinės dainos, nuoširdumas bendrą vargą vargstant. O kas beliko, kai išdalino sodžių, kai viską pakeitė „geležim, cementu ir čili"?

Mūsų dailininko, garsėjančio Pietų Amerikoj J. Rimšos paveikslas — Aimarų genties indėnė. „N. Romuva"

(Brazdžionis). Kas įneš meilės į moderniškus vienasėdžius, kas pakeis senuosius papročius? Šiam klausimui sunku rasti atsakymą, o jis yra ne tik kaimo, o kartu ir visos tautos likimo klausimas.

Rečiau lietuvių naujojoj lyrikoj sutinkamas *praeities* motyvas. Lietuvos praeity jaunieji lyrikai ieško nebe vien herojizmo, bet ir paprastų lietuvio gyvenimo nuotrupų, ieško pradžios to kentėjimo, kuris lietuvį padarė liūdną ir lėtą ir kuris dar ir šiandien tebespindi lietuvių veiduos. Jie stengias įsijausti į praeitį, į lietuvės motinos Kalvarijos kelią. Kossu-Aleksandravičiaus *Lietuvės* („Intymios giesmės) ir Brazdžionio *Lietuvos Motina* tarsi kokie himnai lietuvei motinai. Jie yra vieni gražiausių naujojoj lyrikoj.

Po baltu nuometu ant vario vartų pasirėmus
tenai dukrelę ji svetur lauku lydės,
kaip margus stuomenis išmargins plaukus šaltos žiemos,
ir ant pečių likimas naštą varganą uždės.
(Brazdžionis, „Ženklai ir stebuklai")

Lietuva kadais buvo ant didžio kelio, buvo nerami tauta, kadais apgynė Europą nuo mongolų (Kossu-Aleksandravičius). Vėliau atėjo ilgi vergijos ir nevalios metai. Paskui

Buvo pakilus nuotaika,
Pakilęs buvo ūpas
(Miškinis, „Varnos prie plento“)

O nūdien ji ir vėl paskendo kasdienybės purve, ramiam snauduly, net savo vaikų išnaudojama. Tik lyrikai, dėkingi už jos laukų grožį ir derlių, susirūpinę, kuriais žiedais papuošti savo tikrą seserį (Miškinis). Jie pins jai iš pasakų, senų legendų laimės dainas ir eis į svetimas šalis

Ieškot po tolimu, nežinomu dangum
Sesutei rūtų, mėtų, margažiedžių.
(Kossu-Aleksandravičius, „Užgesę Chimeros akys“)

Religinis motyvas naujojoj lyrikoj mažiau filosofinis, daugiau individualinis. Putino iškeltas Rūpintojėlio kultas lietuvių lyrikoj labai prigijo. Vaizduojamasis Kristus geras, atlaidus, liūdnas, naktimis nukopiąs nuo kryžių ir vaikščiojąs po laukus. Šiame motyve giliai jaučiama liaudies meno įtaka. Kristus suprantamas mažiau kaip Dievas, daugiau kaip žmogus, suėmęs pasaulio skausmą į savo širdį. Lyrikai nori suprasti Jo kančios prasmę, trokšta iškentėti ją patys. Tokio nuoširdaus, nors ir negilaus religinio jausmo daug yra Miškinio, Kossu-Aleksandravičiaus, Linkevičiaus lyrikoj.

Tačiau religinis motyvas mūsų poezijoj dar niekados nesiekė ir nesiekia tokios gilumos ir platumos, kaip Brazdžionio lyrikoj. Brazdžionio kūryba ištisai persisunkusi krikščioniška pasaulėžiūra. Brazdžionis ne tik pats pergyvena religinį jausmą, jis jaučia, kaip visas pasaulis alsuoja Dievybe, kaip paukšteliai gieda Agnus Dei, kaip gėlelė džiaugiasi, pamačiusi Kristų, einantį iš miestelio Emaus, kaip pro upės balsą ir pro čiobrelių kvapą sklinda iš anos buities aidai. Jis jaučia virš pasaulio visa sergstinčią ranką. Ypač platus jo poezijoj *mirties ir amžinybės* motyvas. Čia nėra kažkokio filosofavimo, o viskas trykšta jausmu, ryškiais vaizdais ir skaidriu tikėjimu. Tas amžinybės ilgesys ne tiek individualus, kiek liaudiškas.

Mūsų gyvenimas kaip samanė bitelė
vėlyvą vakarą į avilį parskris,
jau bus daina nutilusi, jau bus gražiai pašalę —
kaip Dievo mintys, susirinksim pas duris.
(Brazdžionis, „Ženklai ir stebuklai“)

Tur būt, ne kitaip vaizduojasi pomirtinį gyvenimą ir nuoširdžiai religinga lietuvė jausdama netoli mirtį.

Brazdžioniui krikščionybė yra ne vien žmones paguodžiantis tikėjimas. Jam krikščionybės likimas yra kartu viso pasaulio likimas. Jis giliai pergyvena tragediją dėl žmogaus apakimo ir dėl krikščionybės merdėjimo. Suradęs tikėjimą savy, jis jo neranda įsikūnijusio pasauly. Todėl jis darosi rūstus pasaulio likimo pranašautojas. Kaip tiems senovės miestams, Karazaim ir Bethsaidai, neišgirdusiems Kristaus žodžių, Brazdžionis pranašauja pasauliui baisų likimą ir vargą.

Greta su religiniu motyvu naujojoj lyrikoj eina ir *metafizinis-filosofinis motyvas*. Naujoji lyrika mėgina prasiveržti kažkur giliau, negu kasdieniški gyvenimo klausimai, kažkur aukščiau, nei minių rūpesčiai. Lyrikoj atsi-

randa kontempliacija, susigalvojimas. Pabrėžiama tyla, kurioj išgirstamas amžinybės balsas. Poetas sustoja gyventimo kely ir akimis nulydi kažkur skubančias, kažko ieškančias žmonių minias. Ir tada jie supranta, kaip ilgisi žmogus dangaus, šviesos, ir kaip klaidingas jo kelias. Lyrikoj atsiveria tolumos, subtilūs, retai tepajuntami gyvenimo momentai, atsiveria gyvenimo tragizmas.

Atidari langai į žmones —
Į lenktyniuojančių praeivių skubančias minias,
Kad neužmirštumėm, jog vėjai net giliausius pėdsakus užpūsto,
Kad alkani vilkai sudrasko laisvas kaimines.
(St. Santvaras, „Pakalnių debesys")

Šis motyvas kupinas mistikos. Lyrikai nori išgirsti „tyliausius tylos virpėjimus", atspėti „užburtąjį šešėlių raštą (Brazdžionis), pajusti neramų skliautų virpėjimą ir gyvenimo širdies tvinkčiojimą (Kossu-Aleksandravičius). Tos mistikos pilnas ir žmogaus gyvenimo kelias. Jis eina, plakas, įbedęs akis į dangų, tačiau jo kelią visada gaubia nežinojimas ir naktis. Jam ir nesurasti tos laimės, nes jis čia, žemėje, tik pakeleivis, tik benamė paukštė, kuri vienąkart išskris iš čia.

Iš aukšto ąžuolo išskris benamė paukštė,
išskris nakties ir vėjo pabaidyta.
(Brazdžionis, „Ženklai ir stebuklai")

Ypač daug mistikos, filosofinio simbolizmo ir susigalvojimo buitim yra Brazdžionio *Amžinam Žyde.*

Lietuvių naujajai lyrikai charakteringas ir *visuomeninis* bei *socialinis motyvas.* Naujieji lyrikai yra tampriai suaugę su tikrove ir jautrūs jos reiškiniams ir nenormalumams. Jie vaizduoja supilkėjusį, subiurokratėjusį inteligentijos gyvenimą, civilizacijos šiukšlėn apaugusį miestą. Ypač jautrus kasdieniams gyvenimo įvykiams *V. S. Gira.* Jis su šaržu, su ironija vaizduoja kasdienines miesto gyvenimo scenas. Jis kalba apie ramų ir aptingusį pilietį, apie dorą automatą, apie miesto sensacijas, rekordus, kavines ir aludes ir apie visą tą perpetuum mobile, kuris sukasi ir sukasi vis tam pačiam siauram rate. Apie supilkėjusį ir smulkių žemės reikalų prispaustą žmogų rašo ir Kossu-Aleksandravičius savo *Luna-parke* („Užgesę Chimeros akys"). Kas daryti, kada žmogaus gyvenimas tėra tik karusėlė, besisukanti vis tuo pačiu mažu ratu, kada žmogus temato tik du žingsnius apie save ir vis gilyn ir gilyn smenga į naktį? Šalia tų sočių ir patenkintų veidų, šalia prabangos klesti didelis skurdas. Nuostabu, kad toks baisus kontrastingumas žmonių gyvenime.

Čia staliai be stalų kaip elgetos gyvena,
Čia batsiuviai pūslėtom kojom slankioja be batų,
Siuvėjai skarmalais uždangstę kūną šaltyje dantis kalena,
Kepėjai čia dienų dienas jau duonos plutgalio nemato.
(Stasys Anglickis, „Prošvaistė")

Naujojoj lyrikoj socialinis motyvas reiškiasi daugiau *altruizmu.* Ypač daug altruizmo Miškinio lyrikoj. Altruistinis motyvas ryškus ir Kossu-

POEZIJOS KONKURSAS

1937 m. paskelbto poezijos konkurso rašiniams vertinti buvo sudaryta komisija, kurion įėjo „Naujosios Romuvos" redakt. literatūros ir meno teoretikas *Juozas Keliuotis* ir rašytojai *Antanas Vaičiulaitis* ir *Bern. Brazdžionis*.

Komisija, susipažinusi su atsiųstais darbais, išskyrė šių autorių rašinius:

I. L. Volungės „Lietuvių naujosios lyrikos motyvai".

II. P. Žydrūno „Naujosios lietuvių lyrikos motyvai".

III. Gimnazisto „Lietuvių nauj. lyrikos motyvai".

Atplėšus vokus, pasirodė, kad 1) L. Volungė yra *Mamertas Indriliūnas*, Biržų gimn. VIII kl. m., 2) P. Žydrūnas—*Petras Petrauskas*, Alytaus gimn. VIIa kl. ir 3) Gimnazistas — *Vytautas Mačernis*, Telšių gimn. VII kl. m.

Jie ir gauna skirtas premijas.

I premiją laimėjusį nagrinėjimą spausdiname šiame „Ateities" nr.

SPRENDIMO MOTYVAI:

L. Volungės straipsnis yra geriausias. Jis duoda aiškų ir reljefingą mūsų naujosios lyrikos apibūdinimą. Tik pora vietų kelia abejojimų. Jis atrodo jau turįs literatūrinę kultūrą ir skonį.

P. Žydrūno straipsnis moksleiviams įdomesnis ir suprantamesnis, bet aiškios orijentacijos neduoda. Jis griežtai neskiria senųjų mūsų lyrikų nuo naujųjų. Mažiau jame matyti ir literatūrinio išsilavinimo. Šiaip jau jis neblogai parašytas.

Gimnazisto nagrinėjimas taip pat rodo neblogą autoriaus literatūrinę nuovoką, bet siaurokas savo apimtimi.

Apskritai, redakcija džiaugiasi, kad moksleiviai labai uoliai konkurse dalyvavo ir prisiuntė ir be šitų premijuotųjų gana vertingų darbų.

Be to, pranešame, kad Lietuvos Nepriklausomybės minėjimo konkurso darbų įteikimo terminas pratęsiamas iki kovo 1 dienos. Trečiame „Ateities" numery jau spausdinsim ir antrojo konkurso premijuotą darbą.

Aleksandravičiaus lyrikoj. Kossu-Aleksandravičius nori išnešti kasdienės pilkumos nukamuotą ir prispaustą žmogų į aukštesnį, prasmingesnį gyvenimą. Miškinio altruistinis jausmas kiek kitoks. Jis visa širdimi įaugęs į kaimą. Jis dainuoja apie artoją, suklupusį po žagre, apie skurdą, kuris dar vis neduoda kaimo žmogui laisvai atsikvėpti.

Kas iš rūtų, kas iš mėtų, kas tau iš lelijų,
Kad vargeliais vargūnėliais rudenėlį lyja.
(Miškinis, „Varnos prie plento")

Naujojoj lietuvių lyrikoj nėra didelio kovos karščio, nėra tiesioginio, griežto protesto prieš vargą, prieš žmogaus gyvenimo sumenkėjimą. Tas protestas tylus, bet tvirtas ir nenumalšinamas. Naujoji lyrika kovoja dėl didesnių troškimų, dėl laisvo sakalų gyvenimo. Ji siekia žmogaus sielos pačių gelmių, stengiasi suprasti žmogų ir prabilti į jį intymiškai, prabilti į jį tokia meniška forma, kad skaitytojas ne tik suprastų, bet ir pajustų poeto žodžius, kad pasiilgtų kito, ne to kasdieniško, — kalnų ir audrų gyvenimo.

BALYS SEREVIČIUS

PAJŪRIO VAKARAS

PAMENU, kaip sakė pasaką motulė —
Išviliojo jūra dukterį kadais.
Sakė, kad ant dugno aukso pilys guli,
Šlama platūs sodai krintančiais žiedais.

Tu — galiūno siela, Tu — gelmių valdove
Parnešei gintarą į tėvų žemes,
Tu siūbuok per amžius ošti nepaliovus.
Kągi pranašauji — ar suprasim mes?

Gera tau liūliuoti, miela paklajoti
Pro ledynus šiaurės, pro salas pietuos —
Atlekia vėl šuoliais daug žirgų putotų
Tai sugrįžę bangos prie šalies gimtos.

Ko blaškais! Ką šauki — norime paklausti
Ir nupint vainiką rūtų Tau žalių,
Vakaras ateina — debesys parausta . . .
Kur vilioji saulę vandenų keliu?

Ką tada pajuntam nuo krantų sužiurę? —
Liūdna taip lydėti žvilgsnį tolumon . . .
Į nakvynę tyliai plaukia žvejo burės,
O bitelė dūzgia nuo laukų namo.

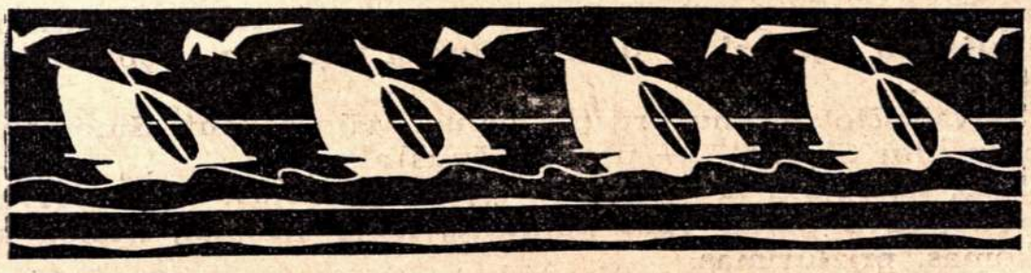

ALF. SUŠINSKAS

Kai šuo žmogum prabyla...

Ak, jei gyvulys kada nors prakalbėtų, žmogaus veidas iš gėdos nurausttų: žmogus išgirstų baisių kaltinimų...

Susigėsdama, liekna jaunyste krykštaudama, Kauno snaigė Laisvės alėjos šviesoj šoko jauną savo šokį. Naivaus, naujas kelnes gavusio vaiko pasipūtimu sutemų elektra čia krauju sušvisdama, čia rugiagėlės akim į žioplą smalsuolį kibdama, čia gelsvai, baltai, spalvų spalvom keleivį apiberdama, dienos, saulės, šviesą po savim suklupdžiusi, paslėpė, priglaudė visus žulikus, patvorių, užkampių, palėpių riestanosius, visus pasaulio ponus, dienos šlovinguosius, kurių širdies vietoj žvėries iltys kyšo, o kurių vidaus pasaulis, piliečio akiai neprieinamas, toks šaltas, šiurpus, baisus, nykus... Buvo naktis Kauno gatvėse.

Ir šioj graudžioj elektros šviesoj plevėsuodamas, ilgu liežuviu sau kelią skindamasis, tiesiai į mane atmauna, lyg inteligentas išdidus, lyg ponia dairydamasis, Laisvės alėjos šuo, — šuo, kaip ir visi šunes, su visom šuniškom dorybėm, su visais šuniškais ypatumais ir talentais, su visais kaprizais ir kvailybėm bei šunybėm.

— Na, brolau, stabtelk! Iš kur taip jau drąsiai ir išdidžiai, jokio mandagumo nesilaikydamas?! — giliai nusilenkdamas (mat, jis pono šuo...), pro kakarinę iškošiu šuniui, tam Cezariui, su juo interview pabandyt nutaręs, iš jo kai ką sušniukštinėt pasiryžęs: šuo visko daugiau ir mato, ir girdi, ir užuodžia. Tik reikia sugebėt visą jo išmintį ir patyrimą išgaut, taip sakant, reikia mokėt ir šunį išegzaminuot.

Nepragertom, neprakortuotom ir neprarūkytom, aštriom akim dėbteli į mane ponas Cezaris, mano drąsumu nustebęs, gal ir pasipiktinęs, o lašinių banga taip ir nubanguoja, nuvirpa jo šunišku sprandu, riebi, išlenkta nugaros vaga sujuda, sulinguoja, o muskulingi kumpiai nuvirpa, nuritmuoja visu savo poniškų išdidumu.

Sustot šuo nesustoja: jis, savo ponų įpročiu, niekam lenktis nepratęs. Tačiau išplėstom savo akim duoda suprast perdaug nespiaunąs į mano pokalbį su juo.

— Pasivaikščiot, grynu oru pakvėpuot, taip sakant, išmoviau. Ir dar šiokiu tokiu kitu tikslu!... — prabyla šuns akys.

Vadinas, laimėjau! Pokalbis su šunim pradėtas! Tik, Dieve, padėk!

Pasirodo, savo ponų, ypač poniutės, labai stropiai, tiesiog aistringai jis užlaikomas, prižiūrimas.

Ir čia man nieželi liežuvį: paklausiu, sakau, apie šuns poniutę, apie moderniąją šuns ponią.

— Sakyk, prieteliau, kaip ten tavo ponia gerai laikosi, kaip gyvena, kuo domisi?

Čia šuo pastimbiliavo nukirsta uodega, išvertė akis, ausis sujudino ir nusižiovavo taip plačiai, kad vos neįtraukė manęs stačio su visais kaliošais į savo gerklę.

Ir iš kalbos paaiškėja nieko sau moderniosios poniutės dienos veiklos istorija...

Vakarais ji beveik niekuomet namie nebūnanti: baliuj, teatre, kine, įvairiose labdarybiškose ir mielaširdingose arbatėlėse, ir tokiose, kur pačios mielaširdybės nė už nago juodymą nerasi, kur prie mielaširdybės, prie labdarybės durų miršta badu alkanasis...

Dažnai ir jis kartu kai kur pakliūvąs. Kortom pliekianti jo poniutė, kad net žiežirbos skylančios. Jis, uoslės specialistas, suuodžiąs, kad tie lošiamieji liteliai, tie šimtai šimteliai slysta iš vyro kišenės, o šis vargšas, iš kažkokios ten kasos juos kažkaip iškrapštąs... Jo uoslė tamsią ateitį suuodžianti... Ir jis susiraukė, daug labiau susiraukė už gimnazistę, per robaksą nė karto šokt neišvestą...

Namo grįžt poniutė dažnai tegrįžtanti 2–3 val. nakties. Ir tada po šitokių sunkių dienos darbų ji gulanti visa nusikamavusi. Ir mieganti gi! Kai fabrikai dienos 12-tąją užmauroja, ji išpešiotus antakius, išravėtas blakstienas tada praverianti — pabundanti. Prasideda tualetas, taip sakyt... Kraiposi, vaiposi ji prieš veidrodį, iš mažų ir didelių dėžučių kažkokius miltelius imanti, jais veidelius trinanti... Kai kada ir jam ant nosies užvožianti. Tur būt, iš meilės. Bet jam tokia poniutės meilė nelabai patinkanti... Kai vyras, riebus jo ponas, iš darbo grįžta, poniutė pusryčiaujanti. Paskui einanti oro išbandyt, pas savo kaimynėles naujos vakaro programos sužinot užsukanti ir vakarop vėl dingstanti. Taigi dabar jis ir drožiąs poniutės ieškot, ir nors gerą uoslę turįs, nors daug čia visokių žulikysčių, įvairių kvapių, puošnių nakties lindynių užuodžiąs, poniutės vis dar nerandąs.

— Ar tik neperdedi, gerbiamasis? Ar gali žmogus, šviesi ponia, vien dykinėt, nieko nedirbt ir vien savo gomuriui tegyvent?! — pastebiu jau greta manęs bizdenančiam šuneliui.

— Rimtą darbą dirbant kaip ir nė karto jos nemačiau, nors jau, ačiū Dievui, 7-tus metelius pas ją varau, — suurzgia Cezaris, matyt, mano abejojimu pasipiktinęs ir varo toliau:

— Tamsta turi žinot (čia jis išsitempė kaip smuiko styga), mano ponia yra moderni, taip sakant, pagal paskutinius, naujausius mados žurnalus susikirpusi...

— Palauk, palauk! Sakyk, kaip tau pas ją gyvent?! Tur būt, nekaip?

Su šiais žodžiais Cezario mimika saldžiai nušvinta, jo snukutis riebiai, sočiai nusišypso, o iš nasrų, iš žiaunų ima seilės varvėt.

— Ak! — atsidūsta jis visais viduriais, — gyvenu, kaip inkstas taukuos! Valgyt gaunu 4 kartus į dieną. Per pietus vis sriuba, geras, riebus gabalas mėsos, ir dar šis tas saldesnio, taip sakant, dar šį tą pasilaižyt gaunu. Prikertu lig ausų. Neretai man pasuka ir bananų, apelsinų, kokį šokolado plytgalį...

Bet ypač sielojasi ponia mano grožiu. Maždaug kartą į savaitę tokia jauna masažistė man raumenis masažuoja, sako, nuo to dailiau atrodąs. Aną dieną iškrito man dantis, tiesa, koks čia dantis, — iltis ir tiek. Tuoj

mane poniutė ir veda kažkur. Įeinu... Ak, žiūriu, ne aš vienas: dar keli tokie mano draugai čia bėsą ir ant tokių kėdžių betupį. Tupdo ir mane, riša, žiodo, po gerklę geležim makaruoja, ir štai naujas dantis! Girdėjau kalbant, esąs auksinis. Bet man vistiek: auksinis, ar šiaip geležinis, kad tik ėst galiu, ir gerai. Šeštadieniais dar ir plauna, prausia mane, kvepalais iškvėpina...

— Sakyk, kur šią naktį grįžęs praleisi?

— Šiltoj, baltoj pūkų lovutėj, tokiame kaip ir lopšelyje... Išsimiegu puikiai! Retas, oi retas iš vaikų taip miega, kaip aš.

Ir čia tas šukuotas, plautas ir myluotas galvijėlis, metęs į mane dykaduonišką turtuolio žvilgsnį, nubėga ieškot savo ponios... Mano gi širdis pravirko kraujo ašarom, naująją pagonybę, tokią šlykščią ir baisią išvydus... Pro mane praslinko daug žmonių, daug kilnių širdžių, daug nematomų, gerbiamų ir šlovingų niekšų, o šuns pasipasakojimai mano sieloj vis dar tebeaudė nuostabią mintį, tragiškąjį moderniojo žmogaus sugyvulėjimą ir nužmogėjimą.

Ak, ir sulaukėm kultūros ir civilizacijos. Sulaukėm žmonių kartos, kurių visas sielvartas ir dėmesys šuns kailyje, naktibaldos gyvenime, vėjavaikiškame vyro sunkiai uždirbtų pinigų švaistyme! O tempora, o mores!

Alkaną modernioji pagoniška širdis dažnai atstumia, išgrūda laukan. Iš badu mirštančio gyslotų giltinės rankų išplėšia kruviną kąsnį ir jį savo šuniui pakiša... Našlaičio ašara moderniosios pagonės nesupurto, driskiaus varguolio skarmalai jos nesugraudina, bet nusuka jos tinkuotą nosytę, išpešiotas, išsvilintas akis nukreipia į šunį, į naujosios pagonybės kvailą dievą...

Išsidailinusi, išsišlifavusi modernioji širdis, bet Kristų savyje nugalabijusi, šaltu metalu, tegu auksu, tegu sidabru, šaltu akmeniu, tegu ir brilijantu, pavirsta, pasikeičia...

Kai metalinės, akmeninės širdys ima gyvenime pasireikšt, po savo kojomis ašarų klanus, skurdo kalnus, kerštą, neapykantą, demonišką pagiežą jos palieka. Jokia ateitis, jokios būsimosios kartos, jokia aplinkuma šitokioms širdims nesvarbi: jų dievas — momento malonumas, vulkaniškas dienos šėlimas.

Suprantama, ne su šunim čia kovojama ir ne dėl šuns priekaištaujama... Čia tik juokiamasi ir biaurimasi šuns sudievinimu ir kad jis kai kam jau visu rūpesčiu ir sielvartu patapo, kad pasidarė naujosios pagonybės išraiška.

Savo akimis, vaizduotės palaikomomis, aš išvydau kaimo ir miesto skurdeivų vaikus, retai sviesto kruopą tematančius, skarmalius keliese gulinčius, po stalu, po lova naktį praleidžiančius, nes lovoj nėra vietos, nėra kur: viena lova visai 6 žmonių šeimai...

Iškyla, visu savo dvokimu prasimuša baisi ironija: šimtai, milijonai skursta, alksta, žūva, kad būrelis jų krauju net savo šunis penėtų ir skintų gyvenimo žiedus, iš vargo, skurdo lavonų išaugusius: Kur socialinis teisingumas, kur artimo meilė, kur ir tas linksniuojamasis žmoniškumas?!

Ak, buvau užmiršęs karčią gyvenimo tiesą: *kur nėra tikro Kristaus, ten nėra nė tikro žmoniškumo*, tegu tie žmonės bus ir kvapūs, puošnūs, šlovingi: jie tebus žmonės, kaulų, mėsos, pykčio ir žvėriškumo suma be žmoniškumo!

Augustinavičius Nesusipratimas
(Iš rudens dailės parodos)

Tuščią Kristaus paliktą vietą žmogaus širdy užima demonas, ir šis naujasis šeimininkas ima siaubingai šeimininkaut.

Mes skelbiam kovą, keliam revoliuciją žmogui sužmoniškint, sugyvulintam, nužmoniškintam žmogui atžmoniškint.

Ir priemonę mes teturim vieną: *Jėzų Kristų Nazaretietį, žydų nepripažintą Valdovą, viso pasaulio laukiamą ir pasiilgtą Vadą.*

II. 4.

BRONIUS KRIVICKAS

EIK NAMO IR DIRBKIS GRABĄ

Gydytojas Trumpeika mėgsta prisiminti savo praeitį. Gražu net pagalvoti: kiek čia seniai, rodos, buvo piemuo, vadovavo dideliam būriui įvairių keturkojų, paskui pasiekė pusbernio „laipsnį“, o vėliau ir berno; teko jam dalyvauti kare, tarnavo sanitarijos dalyse, įgijo šiek tiek praktikos, ir štai savo apsukrumo dėka jis dabar gydytojas. O kai prisimena, kad ir banke jo vardu guli 20000 litų. Trumpeikai krūtinėje šilčiau pasidaro. Jis net susigraudina ir geraširdiškai pagalvoja: „Ot, kad aš mokslo būčiau ragavęs, šiandien gal kitoks žmogus būčiau, gal turėčiau tokią, sumą, kuri pasidaro prie 20000 prirašius dar vieną nulį. Dabar gyvenk kaime, žmonės tamsūs — ne ką gali uždirbti“. Tačiau jis jaučiasi gana patenkintas savo dalia: kiti jo draugai dar ir dabar tebebernauja, o jis jau ponas su kapitalu. Mokslo, tiesa, gyvenimas jam nedavė, bet argi praktika nesvarbiau už teoriją, argi keleto metų teorijos „kalimas“ gali atstoti jo penkiolikos metų praktiką?

Gydytojas Trumpeika anksčiau nebuvo manęs tokio kapitalo sukrauti. Pradėdamas savo praktiką, jis manė tik sutaupyti apie 10000 litų, įsigyti ką nors „pastovaus“ ir mesti gydęs žmones. Bet sutaupęs 10000 litų, jis panoro sutaupyti 15000, o sutaupęs 15000, sumanė taupyti iki 20000. Čia, žinoma, visai naturalu. Juk sakoma, jei žmogus ranka pasiektų žvaigždes, jis trokštų dar aukščiau iškelti savo ranką. Taigi, visai pateisinama, jei jis ir 20000 litų sukrovęs, buvo nepatenkintas ir troško dar kokį tūkstantį sutaupyti. O taupyti jis moka ir imti moka. Jis žino, kaip išlaikyti autoritetą kaimo žmonių akyse, kaip parodyti savo vertę. Tiesa, tas jo autoritetas po kurio laiko smunka, bet iš karto jis kiekvienoj vietoj išsistato, kaip garbinga ir neprieinama asmenybė. Kai tik pajunta, kad žmonės pradeda jį nieku laikyti, keliasi kur nors toli į kitą kaimą. Jau daugelyje vietų jis žmones „gydė“. Ir štai dabar atsikėlė į Pamiškių bažnytkaimį.

Žino gydytojas Trumpeika, kad čia žmonės išsiilgę gydytojo, kad tuojau pradės pas jį plaukti ir skųsis kūno negalavimais, o jis žiūrinės, gydys, gi jo saujon birs brangus ir taip mielai, puikiau už visokią muziką skambantis metalas. Reikia tik tinkamai pasirodyti, platesnėje apylinkėje pagarsėti. Ir čia Trumpeika žino, ką daryti: rytoj, t. y., sekmadienį jis laiko mokyklos salėje paskaitą „Sveikatingumo reikšmė tautai“. Be abejo, prigužės pilna salė kaimo žmonių. Jie stebėsis jo iškalba, bus sugraudinti, kad nesirūpina savo sveikata, ir dideliais būriais eis į jo kabinetą.

* *
*

Sekmadienį po pietų tikrai susirinko į mokyklą daug žmonių. Ne tiek įdomu jiems buvo paskaita, kiek visi norėjo pamatyti, kas per žmogus yra

naujasis gydytojas, kaip jis atrodo. Įėjus gydytojui, stebėjosi žmonės jo mažu ūgiu, tamsiu veidu, kuriam lyg pykčio, lyg niūrumo išraišką davė kelios giliai įsikirtusios raukšlės.

Gana ilgai kalbėjo gydytojas Trumpeika. Ėmė daug pavyzdžių iš gyvenimo. Tas pačias mintis kartojo ir kartojo, niekaip negalėdamas savo kalbai rasti pabaigos. Publikai pradėjo nusibosti. Jaunesnieji ėmė ploti, bet senesni ūkininkai nuramino triukšmadarius. O gydytojas vis šaukė dusliu balsu.

— Kad suprastumėte gydymosi svarbą, — kalbėjo jis, — aš jums papasakosiu vieną nuotykį iš savo praktikos. Gyvenau aš tada dideliame mieste. Žiūriu — ateina jaunas inteligentas ištinusia galva. Ištiriu žaizdą — pasirodo gangrena. „Ko ateini, — sakau, — kai jau nebegalima išgydyti. Galvos tau nenupiausiu. Eik namo ir dirbkis grabą". Neabejoju, kad jis ilgiau negyveno, kaip pusę dienos. Sakykite, gerbiamieji, jeigu tas nevidonas būtų atėjęs porą valandų anksčiau, argi nebūtų jam galėjęs padėti medicinos mokslas, mokslas, kuris stebuklus daro, argi jis būtų savo mirtimi padaręs nuostolį visam kraštui? Juk Vilnius, Klaipėda, visa mūsų tėvynė laukia jaunų darbo jėgų. Tą vyrą galima pavadinti tėvynės išdaviku. Juk galėjo jis savo jėgas aukoti ant didžiojo tėvynės aukuro, o, nieko gero tėvynei nepadaręs, įlipo į grabą . . .

Gydytojas Trumpeika dėjo visą savo išmintį, tokiais ir panašiais posakiais norėdamas paveikti auditoriją. Ragino dėl kiekvieno įsidrėskimo kreiptis į gydytoją. Tarp ko kita labai iškėlė ir išgarbino tuos gydytojus, kurie meta miesto gyvenimo patogumus ir eina gelbėti kaimo.

* * *

Kitą dieną, anksti rytą, prie gydytojo buto privažiavo ūkininko vežimas. Ūkininkas įėjo į vidų, papasakojo, kad sergąs jo vaikas, ir paklausė, kiek ponas gydytojas paimsiąs už kelionę.

— Išeikite į priemenę. Ten yra parašyta, — oriai ištarė gydytojas, mostelėjęs į duris.

— Matai, koks pusgalvis, — pagalvojo ūkininkas, eidamas į priemenę. Priemenėj buvo keletas kortelių, prirašytų biauriai iškrypusių raidžių. Vienoje buvo parašyta: „Už 1 km. dieną imu du litus, naktį — 4 lt. Nepilnus kilometrus skaitau už pilnus".

Ūkininkas, įėjęs vidun, paklausė, kada ponas gydytojas galėsiąs važiuoti.

— Palaukite, aš pavalgysiu, apsivilksiu, — atsakė gydytojas ir išėjo pro duris.

Po gerokos valandos išsiruošė gydytojas Trumpeika į kelionę. Nelabai jam patiko ūkininko ratai. Norėdamas parodyti savo vertę, išdidžiai pareiškė:

— Aš važinėju tik gerais ratais.

— O ko šiems ratams trūksta? — nepatenkintas atrėžė ūkininkas.

— Aš paprastai važinėju tik brička. Šitokių ratų nemėgstu, — lipdamas į nepatogius ratus murmėjo gydytojas.

— Kas nori važinėti brička, tas turi savo, — suskambėjo kietas atsakymas.

Gydytojas dėjosi negirdėjęs, o gal iš tikrųjų nenugirdo, nes jo klausa nuo karo laiko buvo labai nusilpnėjusi.

Susėdo. Gydytojas patogiai išsiplėtė sėdynėje ir užsidegė papirosą. Ūkininkui nepasiūlė. „Tikras kiaulė“, pagalvojo ūkininkas ir, demonstratyviai išsitraukęs pypkę, užsidegė.

— Man labai nepatinka pypkės dūmai, — pareiškė gydytojas.

— O man labai nepatinka papiroso dūmai, — atsikirto ūkininkas, pūsdamas gydytojui į veidą karčius pypkės dūmelius.

Paskui jie abu maža kalbėjo, patylomis niršo vienas ant kito, tačiau dėjosi esą šalti. Pagaliau po ilgos pauzos ūkininkas paklausė:

— Tai koks tamsta gydytojas? Gal „valsčiavas“? Gal felčeris?

— Aš toks pat, kaip jūsų apskrities gydytojas. Mes buvome su juo draugai.

— Ak, šitaip. Bet apskrities gydytojas gero vardo žmonėse neturi. Jį „riezniku“ vadina. Tai gal ir tamsta „rieznikas“, — pašaipiai paklausė ūkininkas.

— Velnias ne ūkininkas, — pagalvojo Trumpeika tylomis, — jei čia visi žmonės tokie, tai menkas bus biznis.

Kalba pasibaigė. Jie abu veik visą kelią važiavo tylėdami.

Atvažiavus į vietą, gydytojas parodė pirštu į savo daiktus ir tarė:

— Nešk!

— Nesulauktum! — pyktelėjo ūkininkas, — tokius skarmalus! Purvynan įmurdysiu geriau ...

Trumpeika, metęs piktą žvilgsnį į ūkininką, šaltai pasiėmė savo seną paltą, portfelį ir įslinko į gryčią.

Parvežęs gydytoją, ūkininkas ilgai svarstė — pirkti vaistus ar ne.

— Taip supykęs jis jau gero nedarys, — galvojo susirūpinęs ūkininkas ir pasižadėjo, nelaimei ištikus, kreiptis į miesto gydytojus.

Kitą dieną tas pats ūkininkas pieninėj susirinkusiems žmonėms papasakojo (žinoma, pagražindamas) savo nuotykius su naujuoju gydytoju.

— Bravo! — šaukė jam žmonės, — gerai padarei! Jie mano, kad kaimo žmogų gali mulkinti. Nebe tie laikai ...

* * *

Gydytojas Trumpeika iš karto turėjo nemaža darbo. Kai kas jį laikė neblogu gydytoju. Tačiau jo šiurkštumas atbaidydavo žmones. Su kuo nors kalbėdamas, jis visada liepdavo balsiai šaukti ir pats balsiai šaukdavo. Žmonėms net nejauku būdavo. Bet vėliau paaiškėjo, kad ponas gydytojas kurčias. Tačiau ir atidengus šią paslaptį, Trumpeika nesiliovė pro mažą tūtelę klausytis skilvio, smegenų ir kitų svarbiausiųjų organų veikimo. Nuo to Trumpeikos autoritetas pradėjo baisiai smukti. Žmonėse net priežodis susidarė: „Klauso, kaip Trumpeika pro tūtelę“.

Gydytojas Trumpeika turėjo ir maža vaistinėlę.

— Imk pas mane vaistus, bus pigiau, kaip vaistinėj, — patardavo jis savo pacijentams.

Žmonės pirko. Ar kiek padėdavo ar ne — Dievas žino. Bet ir čia žmonėms pavyko susekti gydytojo šunybę. Aplinkiniuose kaimuose paskliido pasakojimas, kad vienam ūkininkui jis pripylęs iš to paties butelio tris mažus buteliukus ir liepęs iš vieno gerti rytą tris lašus, iš kito per pietus šešis lašus, o iš trečio vakare dvylika lašų. Žmogus paklausęs, kodėl taip — juk jie iš vieno butelio esą pripilti.

Mūsų raiteliai „N. Romuva“

— Žinai su kuo turi reikalo, — įsižeidęs Trumpeika.

— Žinau. Manęs neapmulkinsit, — atrėžęs ūkininkas, eidamas laukan.

— Palauk, palauk, kvaily! Pasiimk vaistus! — rėkęs gydytojas Trumpeika, vydamasis iš paskos.

Ir daug kitokių pasakojimų sklido apie naująjį gydytoją. Pasakojo net, kad jis vienam pacijentui nuo kojos skaudėjimo prirašęs tam tikrų vaistų lašinti į ausį. Nežinia, ar šie gandai buvo pagrįsti ar ne. Tačiau žmonės vis rečiau lankėsi pas naująjį gydytoją.

* * *

Po dviejų mėnesių gydytojas Trumpeika pasidarė beveik visai bedarbis. Retai kada iš tolimesnio sodžiaus atvykdavo vienas kitas žmogus. Gydytojas smarkiai nuobodžiavo, neturėdamas ko veikti. Pereina per savo išsinuomuotąjį kambarį, pasižvalgo į nuogas sienas, sutrūkusį tinką ir sustoja prie savo knygų spintelės. Ten guli keletas plonų brošiūrėlių: „Kaip praturtėti“, „kelias į turtus ir pasisekimą“ ir pan. Išsitraukia kurią vieną, pažiūri, ir vėl padeda. Kam beskaityti? Juk ir taip jau daug kartų skaitytos. Šalia brošiūrėlių guli kažkokia medicinos knyga ir vienas storas tomelis „Europos kultūros istorija“. Trumpeiką dar ir dabar ima apmaudas, pagalvojus, kam reikėjo šią knygą pirkti. Mat, jam kažkodėl rodėsi, kad čia bus daug apie pinigus rašyta. Juk kasgi kitas sudaro kultūros ir gerovės

pagrindą, jei ne pinigai? Bet nieko panašaus neradęs ir daugelio vietų nesupratęs, padėjo šį nenaudingą daiktą į lentyną, kad puoštų knygynėlį.

Vienintelis laikraštpalaikis taip pat jau daug kartų perskaitytas. Perskaitytas ir „Ūkininko patarėjas“, kurį pasiskolina iš savo šeimininkų. Šiek tiek nuramina Trumpeiką banko knygelės vartymas. Šita knygutė jam yra kaip amžinai žavinti nenusibostanti poema, kurią galima vartyti ir skaityti tūkstančius kartų vis su vienodu pasigėrėjimu. Pinigus Trumpeika skaito kasdien. Virpančiais pirštais glosto šlamančius banknotus, džiaugsmingai žarsto sidabro ir vario monetas, pilsto jas iš vienos saujos į kitą.

— Ir taip nebeauga mano kapitalas šitame užkampyje ir taip nebeauga, — nuliūdęs mąsto.

Jis nieko taip netrokšta, kaip baigti Pamiškiuose surinkti tris šimtus litų. Tada jis važiuotų vėl kur nors toli. Bet jo pajamos taip mažėja, taip mažėja, jog atrodo, kad tie trys šimtai yra nepasiekiama riba.

— Kažin ką dar prigyvensiu, — dažnai susimąsto Trumpeika, — juk mano pajamos kasmet vis mažesnės darosi. Sako, kad kaimas kultūrėja, o tie kaimiečiai vis mažiau rūpinasi savo sveikata. O gal per daug jau gudrūs jie pasidarė . . .

* * *

Vieną rytą gydytojas Trumpeika pastebėjo ant savo lango užkartą didelį popieriaus gabalą.

— Eik, atnešk man tą popiergalį, — parodė įėjusiam pusryčio kviesti šeimininkės sūnui.

Vaikas išbėgo ir įnešė stambiomis anglio raidėmis prirašyta popierių. Trumpeika perskaitė: „Didelis aptiekorius ir daktaras Trumpakojėlis. Gydau šventintu vandeniu ir druska“.

— Lauk su tuo popieriu! Ką čia nešioji šlamštą?! — šūktelėjo vaikui.

Vaikas sumišo, prikando pirštą ir žiūrėjo nustebęs gydytojui į veidą savo didelėmis mėlynomis akimis.

— Bėk, — pastūmė gydytojas Trumpeika, ir vaikas išdulkėjo su popieriu pro duris.

— Tai mūsų kaimo kultūra! Barbariškumas! Nieko daugiau! — garsiai keikėsi įnirtęs gydytojas.

Nuo tos dienos Trumpeika kiekvieną rytą rasdavo ant savo sienos ką nors įtartino, dažniausiai ant siūlo užvertą bulvės medalį ir išgijusiojo pacijento padėką.

— Baigia ėsti dar nuo karo ir visokių nelaimių išlikusią nervų atsargą, — galvojo gydytojas ir rengėsi kuo greičiau išvažiuoti.

Dar labiau nepakenčiama pasidarė Trumpeikai, kai prie jo buto kaimo bernai pradėjo naktimis rengti koncertus.

— Daktarėli Trumpakoji, oi,
ko į Kauną nevažiuoji, oi . . .

Užtraukdavo kaimo bernai dainą, pritariant armonikai. Pirmą naktį Trumpeika dar mėgino pagrasyti triukšmadariams. Drebėdamas pravėrė langą ir sušuko:

KAZ. BARAS

ALEKSANDRO MANZONI RELIGINIS VEIDAS

Tarp meno ir religijos yra glaudūs ryšiai, kuriuos lengvai susekame benagrinėdami istorinę meno raidą ir kilmę. Jausmo paslaptingumas, iš kurio kyla grožio nuovoka ir į kurį ji grįžta, primena mums religinės inspiracijos paslaptį; meno nuskaidrinama, pakeliama tikrovė žadina žmogaus dvasios idealesnio pasaulio būsenas ir viltis. O žemiškoji buitis, žmogaus taip sunkiai apvaldoma ir nugalima tikrovė, niekuomet dar nėra visiškai patenkinusi protingojo žemės gyventojo. Jis visuomet savo žvilgsnį kreipia ten, kur pasibaigia ribotojo pasaulio sienos, kur naujas, jam vos nujaučiamas pasaulis. O, tariant Baudelaire žodžiais, kaip tik poezijoje ir per poeziją, muzikoj ir per muziką žmogaus siela pagauna šiek tiek to grožio, kuris šviečia anapus karsto.

Kiekvienas kūrejas, lyg Prometejus ugnį iš dangaus, stengiasi savo rankomis pasemti amžinųjų idėjų, bent jų šešėlius pamatyti nelanksčios tikrovės formose, savo dvasia suardyti jos ribotas sienas ir pažvelgti ten, kur veda jį jo nujautimas. O toji žymė, tas nenumaldomas ilgesys yra bendras visiems kūrėjams. Tikrieji kūrėjai, nežiūrint jų tariamos neribotos laisvės, yra didelio ir galingo ilgesio vergai, vergai visų intymiausio jausmo, neišaiškinamiausio, paslaptingiausio ir neramiausio elemento gamtoj ir žmogaus krūtinėj. Toks visiems žmonėms ir kūrėjams bendras ilgesys yra religinis žmogaus esmės bruožas, yra amžinojo Kūrėjo nujautimas.

Nuolat grožio beieškančio kūrėjo kelias noroms nenoroms veda į tiesos, gėrio ir grožio šaltinį, kuriuo yra Amžinasis Kūrėjas. Haydnas prisipažįsta, kad jo meliodijos plaukte plaukė, kai jis galvojo apie Dievą, o kai jų srovė sustojo, jis malda ją vėl atgaivino. Dantė, savo dvasia išvaikščiojęs dangų ir pragarą ir palikęs mums savo nemirštamąjį kūrinį,

---

— Och, biesai! Atsiminkite, kad yra teismai ir policija!

— Atsimink, kad tavo langai stikliniai! — riktelėjo kažkas iš būrio.

Trumpeika pasiskubino uždaryti langą ir užlįsti už spintos. Lauke skambėjo dar garsesni rėkavimai.

* *
*

Pagaliau vieną dieną išvažiavo Trumpeika tolimon kelionėn. Niekas nežinojo kur. Išvažiavo paniuręs blogame ūpe, nes 300 litų taip ir nesutaupė.

O Pamiškių bažnytkaimis vėl paliko be gydytojo.

pavadino meną Dievo anūku, tuo pabrėždamas jį esant Dievo kūrinio kūriniu.

Tą artimą ryšį tarp religijos ir meno gali puikiai pavaizduoti didis kūrėjas, poetas ir rašytojas *Aleksandras Manzoni.* Jis stovi tų *didžiųjų vyrų eilėje, kurie geriausiai* mums paliudija, koks darnus ryšys tarp literatūros ir religijos.

Didžiausias italų romantizmo rašytojas, kurio „Sužieduotiniai" laikomi vienu iš žymiausių kūrinių pasaulinėj literatūroje ir kurio rašytojo genijų daug kartų yra iškėlęs popiežius Pijus XI, — yra užsitarnavęs pagarbos ir padėkos ne vien iš literatūros atstovų pusės, bet jam turi būti dėkingi ir tie, kurie supranta rašytojo apaštališkosios veiklos reikšmę. Tad visai nenuostabu, kodėl grupė rašytojo draugų surengė jo atsivertimo sukakties minėjimą šv. Roko bažnyčioje Paryžiuje. Juk Bažnyčia visais laikais globodavo literatūrą ir meną ir kiekviena proga laimindavo tuos kūrėjus, kurie dalį savo talentų jai pašvęsdavo.

Todėl ta proga noriu geruosius „Ateities" skaitytojus supažindinti šiek tiek su A. Manzonio religiniu veidu.

Manzoni (gimęs 1785 m.) ligi 1810 m. gyveno visiškai nutolęs nuo religijos. Buvo net įniršęs religijos niekintojas ir pašiepėjas, kuris iš pradžios į rimtesnius gyvenimo klausimus su pašaipa atsiliepdavo, aktyvus Paryžiaus enciklopedistų narys. Bet štai po kurio laiko, Napoleono ir Luizos sutuoktuvių dieną, Manzoni staiga įpuola į didelį nusiminimą. Pakeliui užsuka į šv. Roko bažnyčią ir čia prieš altorių vienumoj apverkia savo skausmą. Jį palietė dieviškosios malonės spindulys. Vėliau jis apie šį staigų pasikeitimą pasakojo savo dukteriai: „Dėkok Dievui už tai, kad Jis manęs pasigailėjo. Tai yra tas pats Dievas, kuris kadaise apsireiškė šv. Pauliui keliaujant į Damaską". Tiesa, Manzoni atsivertimas nebuvo visiškai staigus. Jau prieš šį stebuklingąjį malonės suteikimą jis buvo palankiai nusiteikęs. Materialistinė ideologija jo sąmonėje jau buvo nustojusi savo magiškosios galios. Dar prieš savo dvasinį persilaužimą jis yra pasakęs: „Kuo daugiau aš mąstau apie religines idėjas, tuo daugiau mano dvasia randa pasitenkinimo, tuo labiau padidėja mano džiaugsmas, kurį dabar jaučiu". O jo šio laikotarpio eilėrašty jau visai krikščioniška dvasia: „Turėk savo ranką laisvą, kaip savo dvasią; niekuomet nebūk vergu; niekada neišduok šventosios tiesos..." Po stebuklingojo malonės aplankymo šv. Roko bažnyčioje jis su visu Pauliaus užsidegimu veržėsi į kūrybinį darbą. Savo šeimoje pasiryžo įkūnyti religinę dvasią, uoliai lankydavo pamaldas ir tapo visiems tyro nusižeminimo ir gražaus, taikingo sugyvenimo pavyzdžiu. Laiškas, rašytas dukrelei Pirmos Komunijos dienoje, aiškiai pavaizduoja atsivertusio Manzoni galvoseną: „Džiaugsmas, kurį dabar pergyveni, yra tik įžanga į kitą, daug didesnį džiaugsmą, kurį Tu veikiai pajusi. Tu suprasi, kad tikrasis pasitenkinimas (džiaugsmas) yra susivienijime su Dievu ir viltyje kas kartą Jį labiau pažinti... Kuo silpnesnė pasijusi, tuo labiau pasitikėk Viešpačiu. Kas moka melstis, niekuomet nebus Dievo apleistas. Pažadėk Jam nesvyruodama, kad laikysi ištikimai Jo įsakymus. Tas, kuris Tau juos uždeda, užtikrina Tau ir savo pagalbą... Nuo šiol bijokis tik pasaulio, nes jis gali būti už Tave stipresnis; bet įprask jį laikyti menkaverčiu. Tas, kuris Tave taip myli, kad net į Tave nužengia, yra stipresnis už pasaulį".

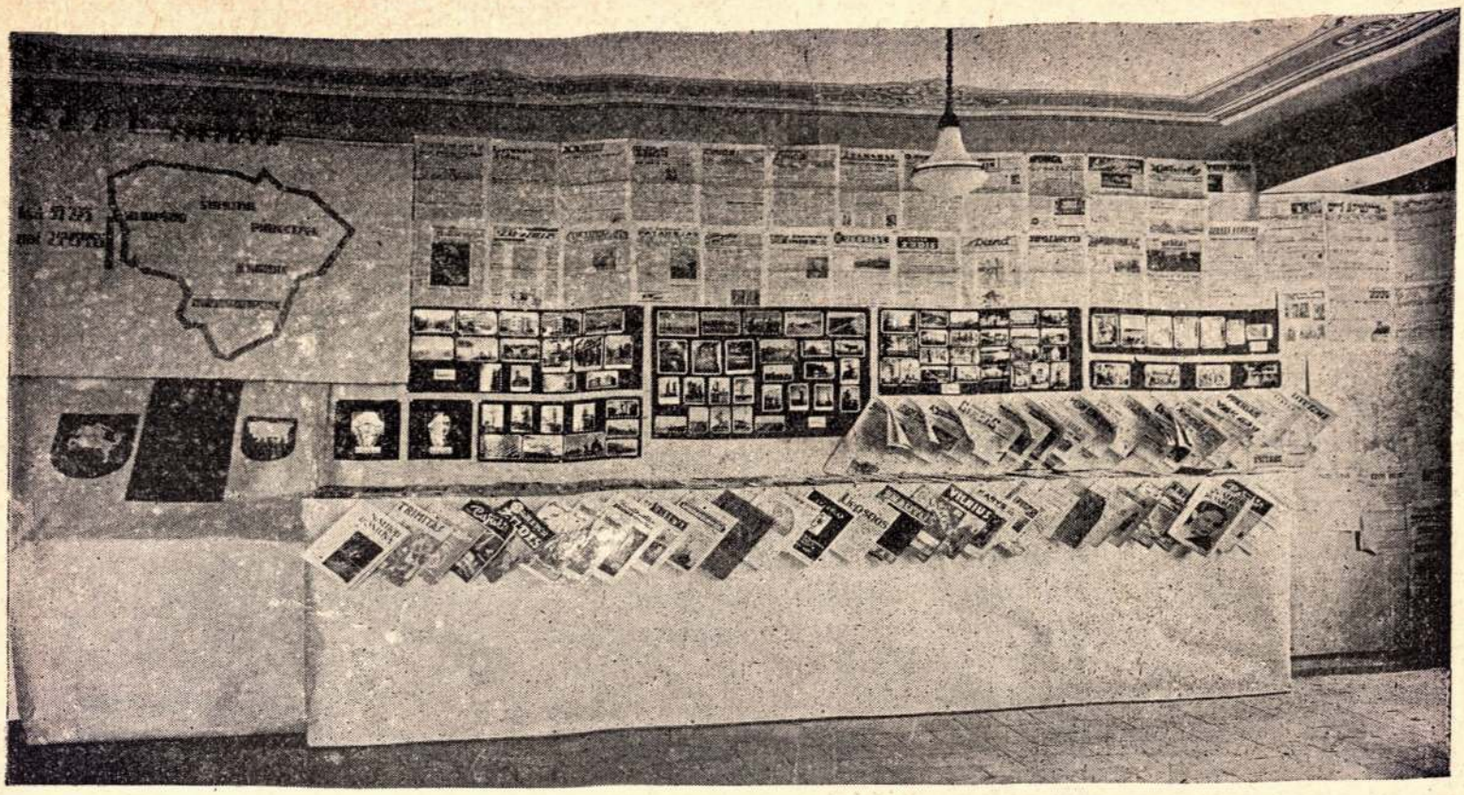

Mūsų spaudos paroda Čekoslovakijoj

Idealas, kurio po atsivertimo siekė Manzoni, buvo: *galvojimo, gyvenimo ir kūrybos vienybė*. Šio idealo rašytojas siekė visomis savo jėgomis. Jis nesigailėjo griežto pasmerkimo veidmainiams ir tiems, kurie sakė, kad religija esanti skirta tik prastai liaudžiai. Jis garsiai šaukdavo tiems apsvaigusiems trumparegiams, kad genijui daug labiau reikalinga religija, negu paprastam žmogeliui. „Sužieduotiniuose" randame gražiausių sakinių apie pasitikėjimą Dievu ir apie meilę. „Dievuje mylėti tuos, kurie pasiryžę neapkęsti pasaulio, yra meilei sukurtos sielos didžiausias džiaugsmas".

Manzoni poetiškoji kūrybinė galia po atsivertimo nepaprastai praturtėjo ir tapo tikrai išganinga tiems žmonėms, kurio dėka surado tikrąjį kelią. Kas būtų Manzoni be savo nuostabiųjų religinių himnų, be garsiųjų Dievo Motinos giesmių? Carducci yra pasakęs: „Manzoni strofos — lyg ritmiški sparnų plasnojimai... jo Sekminių himnas yra aukščiausia italų lyrikos viršūnė". Tat, kame šio genijaus kūrybos paslaptis? Huysmans yra pasakęs: „Kas nori būti apšviestas, turi daug melstis". Labai tiktų šio pasakymo variacija Manzoni: „Kas nori būti geras rašytojas, turi daug melstis".

PAGAL LORDĄ BYRONĄ — K. PRANAS INČIŪRA

HEBRAJŲ MELODIJA

(Lordo Byrono 150 m. gimimo sukakties proga)
(Parafraza)

O jei žmogus tvirtai tikėtųs
Tuoj po mirties būt danguje,
Ten, rojuj, laimės šalyje,
Kur sielos amžinai mylėtųs, —
Vai kaip jis tos šalies ilgėtųs,
Džiaugsmingai skubintųs į ją . . .
Koksai gražus, koksai brangus
Jam tada rodytųs dangus! —
Ramus, patenkintas, smagus,
Pabaigęs žemiškus vargus,
Nurimtų sau grabe žmogus,
Keliautų skubinai
Tenai, tenai, tenai,
Kur sielos mylis amžinai,
Žaliuoja meilės žolynai,
Kur laimė žėri —
Į tiesą, grožę, gėrį . . .

. . . . . .

Ne dėl savęs, ne dėl savęs
Svajones drumsčiame žavias,
Ne dėl savęs sunku prieš mirtį
Su žemės kloniais atsiskirti;
Per daug, per daug su jais susijom,
Ne dėl savęs mirties mes bijom,
Ne dėl savęs mūs' širdys dreba,
Pajutę grabą . . .

. . . . . .

Bet kada vienas sau svajoju
Aš apie šviesųjį rytojų,
Apie žadėtąjį rojų, —
Atgyja norai ir sapnai,
Ir sielos palaužti sparnai;
Išnyksta sielvartas ir baimė,
Kai pamąstau tik apie laimę,
Kai pamanau, kad danguje
Mes susitiksime su ja . . .
Kai pamanau, kad jau tenai
Mylėt bus lemta amžinai . . .
Jaučiuos, kaip ąžuolas atgijęs,
Jausmai blaivėja slegiami,
Ir siela darosi rami,
Kai guodžiuos mintimi,
Kad kelsiuos danguje susijęs
Su miela širdimi . . .

PIJUS XI LIETUVOJE PRIEŠ 18 METŲ

Jo pontifikato 16 metų sukakties proga

Tarp visų gerų straipsnių, kurių randame įdėtų sudėtinėse knygose „Pijus XI"*, pats įdomiausias ir originaliausias yra tas, kurį knygos redaktorė, mokytoja O. Zaštautaitė, yra sudariusi iš vyskupo P. Būčio nespausdinto rankraščio ir padėjusi jam antraštę: „Pijaus XI darbai Lietuvai" (333—377 pusl.). Deja, dėl to straipsnio knygos redaktorė štai ką sako knygos pradžioje: „Gaila, kad esamomis sąlygomis J. E. Vyskupo Būčio straipsnio ‚Pijus XI ir Lietuva' negalima buvo spausdinti kai ką nepraleidus, kai ko, nors labai mažai, nepakeitus. Dėl to, Garbingam autoriui reikalaujant, teko kam kitam paimti atsakomybę už šį spausdinamą straipsnį. Tačiau vis dėlto Gerb. Skaitytojai jame ras visa, ką J. E. Vyskupas Būčys yra parašęs apie Pijaus XI darbus Lietuvai, bet daug dalykų yra nutylėta, kaip mes Šv. Tėvui už tai atsilyginome" (11 pusl.).

Iš tikrųjų, rašyti istoriją Pijaus XI santykių su Lietuva dar nėra atėjęs laikas. Kodėl? Gražiai paaiškinama vysk. Būčio straipsnio pradžioje: „Kol Bažnyčią tebevaldo šis Šv. Tėvas, kol tebėra gyvi lietuviai, turėjusieji su juo savo asmens arba savo šalies reikalų, tol nėra galima viską pilnai apsakyti, nė pasakytuosius dalykus tinkamai įvertinti. Juo aukštesnis bokštas, juo toliau turi nuo jo atsistoti, kas nori jį visą pamatyti su apačia ir su viršūne. Pagalios ši knyga yra spausdinama tokioje vietoje ir tokiu laiku, kad negalima visko pasakyti taip, kaip yra buvę, todėl reikia daug svarbių dalykų nutylėti" (333 pusl.).

Dėl to šiame straipsnely aš neketinu iš vysk. Būčio rankraščio paimtų žinių kartoti; neketinu net jo santrauką duoti. Aš čia, remdamasis ir spausdintomis ir dar niekur neskelbtomis žiniomis, ketinu pasakoti tik vieną epizodą iš Pijaus XI santykių su Lietuva, būtent, jo du kartu atsilankymą Lietuvoje prieš 18 metų, t. y. 1920 metų pradžioje. Be to, šį įvykį truputį patyrinėjęs susekiau, kad apie jį kai kur skelbiama ir klaidingų žinių; tat ir jas šiąja proga čia atitaisysiu.

*

Iš Lietuvos istorijos visi žinome, kad iki XVIII šimtmečio pabaigos Lietuva sudarė vieną valstybę su Lenkija. Vienas tas pats valdovas drauge buvo Didysis Lietuvos kunigaikštis ir Lenkijos karalius. Prie to vieno valdovo visuomet ir Šv. Tėvui atstovavo vienas asmuo, jo nuncijus. Kai Rusija, Vokietija ir Austrija trims atvejais (1772, 1793 ir 1795 m.) tą dvilypę valstybę sudraskė ir ją tarp savęs pasidalino, tai Apaštalų Sostas (popiežiai) šio smurtiško akto niekuomet nepripažino kaip neteisėto.

Praėjus šimtui ir dvidešimčiai metų, iš Didžiojo karo griuvėsių Lietuva ir Lenkija vėl atsikėlė naujam gyvenimui. Apaštalų Sosto dokumentuose šiedvi valstybės tebestovėjo sujungtos, kaip seniau. Kai prieš 20 metų, t. y. 1918.II.16 Lietuvos Taryba paskelbė Lietuvos nepriklausomybę, tai neabejotina, kad ir popiežius apie tai žinojo. Bet tame paskelbime nieko nepasakyta apie Lietuvos santykius su Lenkija. 1918 metais, kada

---

* Aktualieji katalikų gyvenimo ir pasaulėžiūros klausimai pagal Pijaus XI gyvenimo ir jo raštų mokslą 80 metų amžiaus ir 15-kos metų pontifikato jubiliejų proga. Išleido Liet. Moterų Kultūros Draugija 1937 m. Kaina 6 lt.

prelatas Ratti buvo skiriamas vizitatorium atsistatančion Lenkų valstybėn, dar nei Lietuva nei Lenkija nebuvo paskelbusios savo konstitucijų. Dėl to popiežius „išmintingai ir teisingai elgėsi, nesiimdamas keisti Lietuvos ir Lenkijos įstatymų, kol tiedvi valstybės pačios jų tebebuvo nepakeitusios. Einant senaisiais tebegaliojančiais įstatymais, popiežiaus atstovas abiem minėtom valstybėm turėjo būti vienas, todėl vieną prelatą Ratti Benediktas XV ir paskyrė bendru Lenkijos ir Lietuvos vizitatorium. Jo jurisdikcija galiojo taip plačiai, kaip (tos dvilypės valstybės) dvilypės sienos prieš pradedant jas draskyti, t. y. prieš 1772 m. Taigi naujojo vizitatoriaus įgaliojimai siekė (ne tik Lietuvą, bet) ir Livoniją, kitaip sakant, (ir) Latviją“ (P. Būčys, 334 p.).

Ir toliau kalbėsime vysk. P. Būčio žodžiais: „Per nepilnus metus Achillis Ratti suskubo tiek dalykus ištirti, kad numanė, jog Lietuva nebeatnaujins savo sugyvenimo su Lenkija. Reikia stebėtis, kad per tą taip tirštų neaiškumų laiką kunigas Ratti nepadarė stambių neatsargių ir klaidingų žingsnių. — Iš vizitatorių jis buvo pakeltas į nuncijus Lenkijai 1919.VI.6, o Lietuvai jis pasiliko tik vizitatorium. Šis skirtumas buvo reikšmingas; jis rodė, kad Apaštalų Sostas suprato, jog Lietuvos ir Lenkijos vienybės jau nebėra. Nėra pagrindo abejoti, kad šitokį Vatikano nusistatymą buvo paruošęs pats vizitatorius Ratti. Aišku, kad jo būta gero diplomato. Tačiau jis pats save vadindavo diplomatijos diletantu“ (335 p.).

Pirmiausia su popiežiaus vizitatorium radosi reikalų turėt Seinų vyskupui. Seinų vyskupija buvo Varšuvos bažnytinėje provincijoje. Tais ir kitais reikalais su prelatu Ratti Varšuvoj pirmutinis iš lietuvių kalbėjosi pas jį nuvykęs iš Seinų kanauninkas Jurgis Narjauskas, kurio atsiminimai apie tai dar taip pat nespausdinti; tik vysk. Būčys cituoja iš jų vieną kitą ištrauką. Iš Narjausko sužinome, kad popiežiaus atstovas Ratti apie Lietuvą buvo jau turėjęs žinių iš prancūziškų knygų apie Lietuvą, o taip pat ir iš Varšuvoj dirbusio lietuvio kun. L. Kulviečio (1880—1919.V.21).

Lenkams išvarius bolševikus iš Vilniaus 1919 m. Velykomis ir jame įsistiprinus, atstovas Ratti turėjo galimumo ir pareigos susisiekti su a.a. Vilniaus vyskupu Jurgiu Matulevičiumi (konsekruotas Kaune 1918. XII.1; ingresas Vilniaus katedron 1918.XII.8). Mat, lenkų šovinistai tolyn labyn skundė Matulevičių popiežiaus atstovui Ratti, nesiliovė puldinėję jį spaudoj ir reikalavo jį pašalinti. Ratti stengėsi dalyką ištirti ir Vilniaus vyskupą arčiau pažinti. To padarinys buvo tas, kad popiežiaus atstovas ir Vilniaus vyskupas tapo geri draugai. Štai kaip apie tai rašo patys padoresni lenkai: Kun. Matulevičiui tapus Vilniaus vyskupu, „prasidėjo tam didžiam vyrui skaudūs kryžiaus keliai. Lenkų šovinistai jam sudarė tiktai skausmingą būklę. Tai labai gerai žinojo ir būsimasis popiežius. Jis tuos vysk. Matulevičiaus vargus ėmėsi giliai į širdį“*. Apie vysk. Matulevičių Ratti dažnai sakydavęs Varšuvos marijonams: „Jūsų generolas tikras Dievo vyras“ (ten pat).

Popiežiaus nuncijus Ratti taip aukštai vertino vysk. Matulevičių, kad kai jis (Ratti) buvo paskirtas Lepanto (Naupakto) arkivyskupu (1919. VI.16) ir rengėsi priimti vyskupo šventimus, tai vadovu savo rekolekcijoms

---

* Iš M. Krupavičiaus str. knygoje „Arkivyskupas Jurgis Matulevičius“. Marijampolė 1933, 47 p.

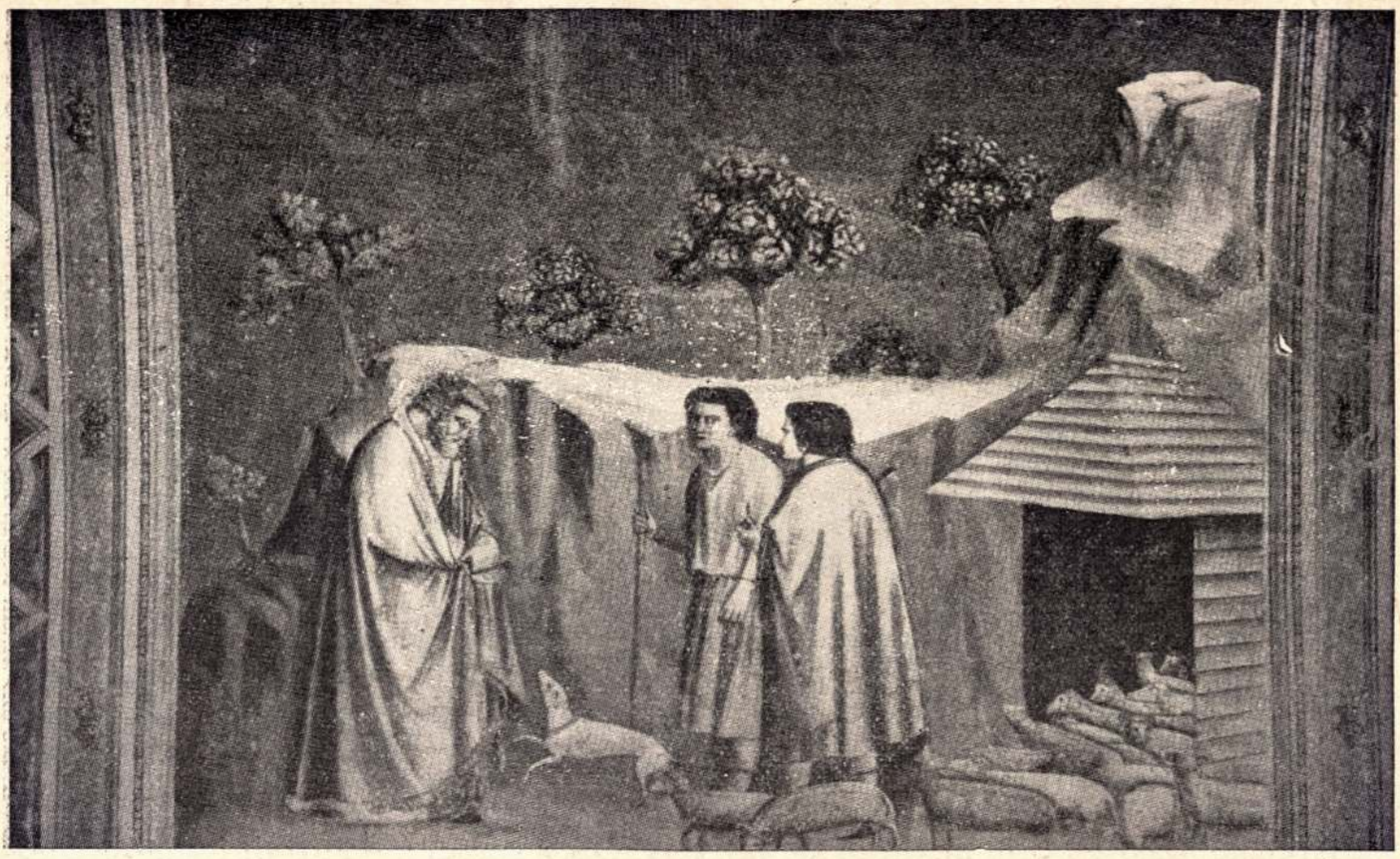

Giotto — Joakimas tarp bandos „N. Romuva“

pasiėmė ne kurį kitą, o tik vysk. Matulevičių. Tas rekolekcijas per ištisas 8 dienas būsimasis popiežius arkivysk. Ratti laikė, o vysk. Matulevičius jas vedė Bielianų vienuolyne (prie Varšuvos, panašiai kaip Pažaislis prie Kauno). Konsekracijos iškilmės įvyko Varšuvos katedroj 1919.X.8.

1920 metų sausio mėn. pabaigoje nuncijus arkivyskupas Ratti iš Varšuvos atvyko į Vilnių, sustojo vyskupo namuose ir pareiškė lenkų valdininkams ketinąs važiuoti į Kauną. Vysk. Būčys apie tai šiaip pasakoja: „Arkivyskupas Ratti jau žinojo, kad Lietuva neketina grįžti į pereitų amžių vienybę su lenkais, bet dar nebuvo matęs nepriklausomosios Lietuvos, nė jos vyriausybės, o savo kruopščiai surinktas pastabas ir atsargiai padarytas išvadas norėjo pats patikrinti, be tarpininkų, susieidamas su Lietuvos vadais jų pačių žemėje. Lenkų vyriausybei šitas sumanymas nepatiko. Vietiniai Vilniaus valdininkai trukdė nuncijui. Dėl to jis užtruko ilgiau Vilniuje. Tur būt, ir centrinė Varšuvos vyriausybė nežinojo, ar čia leisti nuncijų į Kauną ar neleisti. Vilniaus valdininkai ilgai negavo nurodymų iš Varšuvos. Nuncijus telegrafu per Berlyną susižinojo su Lietuvos vyriausybe“.

„Pagaliau arkivyskupas Ratti pareiškė važiuosiąs ir gana. Iš Lietuvos pusės per Vokietiją buvo gauta žinia, kad traukinys lauks Vievyje nuo 7 valandos ryto. Tą valandą nuncijus ruošėsi išvažiuot iš Vilniaus. Lenkai taip pat žadėjo duoti traukinį iš Vilniaus iki Vieviui, bet paskirtą valandą lenkų traukinio nebuvo. Praėjo valanda ir dvi, o traukinio Vilniuje vis dar nebuvo. Matyt, norėta tokiu būdu sutrukdyti kelionę. Nuncijus jau

ryžosi apsieit be traukinio. Tai buvo 10 valanda; ir traukinys atsirado. Iš Vilniaus į Vievį labai trumpas kelias“ (339 p.).

O dabar pažiūrėkime, kas vyko tuo metu Kaune*. — 1920.I.28 buvo pranešta Kauno kunigams, kad rytojaus dieną vakare jie turi atvykti pas vysk. Karevičių Šv. Sosto nuncijų sutikti. Tą dieną (I.29) iš Kauno Ekscelenciją pasitikti extra traukiniu važiavo dvasinės valdžios atstovai: Žemaičių Kapitulos prelatas kun. P. Januševičius ir Žemaičių vyskupo tribunolo notaras kun. Pr. Penkauskas. Extra traukinį vedė inž. Pampalas. Traukinys iš Kauno išėjo 12 min. po 8 rytą, į Vievį nuėjo be 15 min. 11 val. Kad ir iš Vilniaus lenkų valdžios buvo pranešta, jog traukinys su Ekscelencija atvyksiąs į Vievį lygiai pusiau 12-tą, tačiau teko laukti apie 2 val., nes lenkų traukinys Lantvaravoje sugedęs, ir jį taisę daugiau kaip pusantros valandos. Mūsų garvežimis belaukdamas išaikvojęs vandenį bei malkas, ir grįždamas atgal su aukštuoju svečiu, gavo sugaišti ir pavėluot.

Vievy Ekscelenciją, be kauniškių atstovų, patiko vietos klebonas, karo valdžia ir daug žmonių. Kartu su Ekscelencija atvyko ir Vilniaus vyskupo kapelionas kun. J. Vaitkevičius ir vysk. kūrijos sekretorius kun. A. Viskantas. Į Ekscelenciją prabilo ir pasveikino vyskupo, kapitulos, dvasininkų ir tikinčiųjų piliečių vardu kun. prel. P. Januševičius. Nuncijus atsakė, jog jam labai malonu, kad čia jį pasitinka lietuviai ir kad jam labai esą malonu matyti Lietuvą. Lenkų palydovai būtinai norėjo, kad Ekscelencija tuo pačiu traukiniu važiuotų ir į Kauną, bet lietuvių atstovai maloniai pakvietė nuncijų į savo traukinį, kurin įėjęs aukštasai svečias išreiškė pasitenkinimą, kad seniai bevažiavęs tokiu traukiniu, kame dar yra vidaus šildymas. Matyt, Ekscelencija Vilniuje netinkamai buvo informuotas, kad paklausė, ar galės jis lietuvių traukiniu rytoj apie 4 val. grįžt į Vievį.

Apie nemalonų traukinio sugaišimą grįžtant su nuncijum į Kauną vysk. B ū č y s taip pasakoja: „Nuo pat ryto Vievyje stovėjo Lietuvos traukinys ir jo garvežys nesiliovė kūrenęsis. Diena buvo labai šalta, 23 laipsniai Celsijaus žemiau nulio. Per tris valandas garvežys besikūrendamas beveik visą savo vandenį pavertė garais. Tuo tarpu atvyko nuncijus ir iš lenkų traukinio perėjo į lietuvių. Mašinistui neparėjo į galvą prieš išvažiuojant papildyti vandens ir malkų išteklių. Šiek tiek pavažiavus, traukinys sustojo laukuose, nes pritrūko vandens. Kol to vandens surado, kol jį ganėtinai įkaitino, truko labai daug laiko. Aukštasis svečias kantriai laukė, kol garvežys susitvarkė“ (339—340 p.).

Kaune aukštąjį svečią pasitiko Žemaičių vyskupas Pranciškus Karevičius, kapitulos ir dvasininkų atstovai, Prezidentas, Tarybos pirmininkas, Vyriausias kariuomenės vadas, Užsienio reikalų ministeris, Susisiekimo ministeris**. I-os klasės salė buvo gražiai išpuošta. Iš stoties Ekscelencija

---

* Pasakojimą imu iš „Lietuvos“ (1920.II.1, 26 (308) ir 1920.II.8, 31 (313) Nr., bent kiek pataisydamas kalbą ir įterpdamas taip pat dar nespausdintų žinių, gautų iš vieno Kauno kunigų, dalyvavusių aukštąjį svečią priimant.

** Vysk. B ū č y s: „Į Kauną Nuncijus atvyko tą pačią dieną 1920.I.29 po pietų. Geležinkelio stotyje jį pasitiko Žemaičių Vyskupas Pranciškus Karevičius, kunigų būrelis, vienas kitas iš vyriausybės ir šiaip žmonių nedaug; kurie buvo susirinkę rytmetyje pasitikti Šventojo Tėvo atstovo, tie jau buvo išsiskirstę, nesulaukdami traukinio“ (340 p.).

Giotto — Verksmas prie Kristaus kūno „N. Romuva“

nuvažiavo į vyskupo namus, kur jį pasitiko kuo ne visi Kauno dvasininkai („Lietuva“).

Vienas jų šiaip pasakoja savo įspūdžius: „Visi noromis ir džiugiai paskirtą valandą vyskupo salone laukėme aukštojo svečio. Netrukus iš mažojo salono atsiveria dury. Vyskupo Karevičiaus lydimas įeina. Visi prieiname pasveikinti. Taktas liepia pagerbimui parinkti tinkamiausią formą: pabučiuoti žiedą. Todėl kažkaip sugėlė širdį, matant, kaip vienas kapitulos narių tik šaltai pakratė svečiui ranką... Svečias prabilo. Buvo geriausia proga intensyviai įsižiūrėti. Prieš mus stovėjo truputį žemesnio kaip vidutiniško ūgio, platokų pečių, tvirtos kompleksijos būsimas purpuratas ir popiežius, 62 metų amžiaus vyras. Pusiau klasikiškuose veido bruožuose buvo žymu kelionės nuovargio; bet jis greit pranyksta, ir veidas nušvinta aiškaus džiūgesio šviesa. Išraiška visai natūrali, nedirbtina. ‚Kaip man malonu, — kalbėjo jis, — kad po tiek ne metų, bet amžių man teko surasti ir praminti kelią į Lietuvą; kaip džiugu ir pačiam Šv. Tėvui, kad per savo atstovus Jis gali pasiekti savo mylimus vaikus, ir Jis jaučiasi esąs jūsų tarpe‘. Baigdamas kalbą, pabrėžė, kad turi vilties, jog.ši kelionė yra tik pirmas susipažinimas, ir kad nekartą dar atsilankysiąs pas mus. Po to sėdomės valandėlę pasišnekučiuoti ir netrukus išsiskirstėme“.

Kauno Benediktinių vienuolynas tuo metu buvo aršiai lenkiškas. Vienuolės neprisiėmė, net neįsileido gyvent joms vyskupo Karevičiaus skirto lietuvio kapeliono kun. J. Stakausko, o reikalavo grąžinti lenką kun. Krišķijoną. Dėl to ir dėl kitų dalykų jos buvo nekartą skundęsi vyskupu Ka-

revičium. Tat popiežiaus nuncijus rytojaus (I.30) rytą (o ne po pamaldų, kaip rašo „Lietuva“) nuvyko į Benediktinių vienuolyną, įsakė klausyt vyskupo ir pažadėjo patikrint ir ištardyt jų skundą. Vysk. Būčys taip pasakoja: Arkivyskupui Ratti Varšuvoje „buvo sakyta, kad vienuolės Benediktinės Kaune politikos nevedančios ir kad jos kaip tik nuoširdžiai parodančios nepolitikuojančios Lietuvoje to krašto šviesuomenės mintis. Atvykęs Kaunan, arkivyskupas Ratti nuėjo į seserų Benediktinių vienuolyną. Suprantama, kad tas nuėjimas nepatiko tiek pasaulinei, tiek dvasinei Lietuvos diduomenei. Bet nuncijus Ratti ėjo savo pareigas, nepaisydamas, ar jo sąžiningumas kam patinka, ar ne. Juk ir į Lietuvą jis buvo atvažiavęs, žinodamas, kad ta kelionė nepatinka Varšuvos endekams. Vienuolyne vizitatorius patyrė, kad seserų vyresnioji yra tikra lenkė iš Varšuvos, taigi, reiškia ne Lietuvos, bet Lenkijos pažiūras. Viena neabejotina lietuvaitė buvo lygiai taip nusistačius, kaip ir jos viršininkė lenkė, bet ši lietuvaitė sesuo buvo bemokslė“ (340—341 p.)*.

Grįžęs iš Benediktinių arkivyskupas Ratti laikė Kauno katedroje iškilmingas šv. Mišias. Katedron buvo atvykęs Prezidentas, Tarybos pirmininkas, Vyriausias kariuomenės vadas, Užsienio reikalų ministeris, Teisingumo ministeris, Susisiekimo ministeris ir anglų misijų atstovai. Įeinant į bažnyčią, dvasininkai iškilmingai patiko nuncijų katedros vartuose ir pro Šv. Sakramento koplyčią atvedė prie didžiojo altoriaus, kame Žemaičių vyskupas, pasodinęs nuncijų į sostą, pasveikino jį šiais žodžiais lotynų kalba:

„Palaimintas einąs Viešpaties vardu! Osanna aukštybėse! Pirmiausius santykius Lietuva su Apaštalų Sostu pradėjo XIII šimtmetyje. 1254 m. Lietuvos kunigaikštis Mindaugas pranešė Šv. Tėvui Inocentui IV apie savo krikštą, pavesdamas save ir savuosius popiežiaus globai. Šv. Tėvas pasveikino pagarbos bule Mindaugą ir įsakė Kulmijos vyskupui apvainikuoti Mindaugą Lietuvos karalium.

‚Paskiau didieji Lietuvos kunigaikščiai — Gediminas, Kęstutis, Algirdas, Jogaila, Vytautas — taip pat rūpinosi Lietuvos katalikybe ir palaikė su Apaštalų Sostu ryšius, darė sutarčių prieš užpuolikus ir prispaudėjus kryžiuočius ir ieškojo Šv. Tėvų pagalbos. Taip antai, 1416 m. Jogaila ir Vytautas nusiuntė į Konstancos vyskupų susirinkimą savo gausingą — 70 žmonių — žemaičių, arba samogitų, pasiuntinybę, kuri susirinkimui išdėstė daug priespaudų ir prašė, kad Žemaičiuose-Varniuose būtų įkurta vyskupija.

‚1417 m. vyskupija buvo įsteigta, ir ją 1421 m. popiežius Martynas V tam tikra bule patvirtino. Paskesniais amžiais Lietuva su Lenkais sudarė vieną Lenkų Lietuvos respubliką ir savo santykius su Apaštalų Sostu vykindavo su lenkų-lietuvių valdžia. XVII šimtm. pabaigoj Lenkų-Lietuvos valstybė prievarta buvo išardyta. Didesnė Lietuvos dalis teko Rusams. Nuo tų laikų ligi didžiojo karo pradžios Lietuvos reikalai su Apaš-

---

* Gerai padaryta, kad to meto popiežiaus atstovo, o dabar popiežiaus Pijaus XI atsilankymas Benediktinių vienuolyne yra atžymėtas tam tikru parašu metalinėj lentelėj. Bet tame paraše klaidingai pažymėta atsilankymo diena, būtent: 1920 m. Vasario mėn. 2-ji. A. Ratti čia lankėsi 1920 m. Sausio mėn. 30 d. Visas parašas toks: *Pius XI P. M. et Archiep. Achilles Ratti Visitator apostolicus Lituaniae A. D. 1920.II.2 monasterium nostrum visitavit.* Dar labiau suklydo Sesuo Lingarda Miniataitė rašydama, kad arkiv. Ratti Benediktinių vienuolyną atlankęs „1919.II.3“ (knygoje: Vysk. J. Matulevičius, 166 pusl.).

talų Sostu oficialiai buvo atliekami per Rusų valdžią, o informacijų bažnyčios reikalais duodavo lenkai.

‚Karo prispausti lietuviai, be kita ko, turėjo tą laimę, kad Šv. Tėvas Benediktas XV-tasis, glausdamas į tėvišką savo globą visas tautas, priglaudė ir Lietuvą ir suteikė jai ir gausingą pinigų pašalpą, įgaliojo Lietuvos vyskupus rinkti nukentėjusiai nuo karo Lietuvai aukų ir priėmė prie savo Sosto Lietuvos vyskupų atstovą, o dabar atsiuntė į Lietuvą ir savo atstovą — Apaštališkąjį Vizitatorių Ekscelencijos asmeny.

‚Kristaus Bažnyčia gerai gyvuoja ir yra nenugalima, nes yra sutvarkyta, kaip kareivių eilė: tikintieji su savo ganytojais, ganytojai su vyriausiuoju Ganytoju yra tvirtais ryšiais savo tarpe susirišę.

‚Esam tikri, kad Ekscelencijai į mus važiuojant niekas kitas nerūpėjo, kaip tik tai, kad pažintum mūsų vyskupijoje minėtuosius santykius tarp tikinčiųjų ir ganytojų ir Apaštalų Sostui pristatytum ir sustiprintum, o radęs kuriuos nors trūkumus — juos pašalintum. Visa Ekscelencijai iš grynos širdies išdėstę, kaip kitada Kristų Viešpatį, įžengiantį į Jeruzalę, linksmai pasitikdami žydai giedojo Osanna, taip ir mes Ekscelenciją, Kristaus Viešpaties žemėje Vikaro vardu į mūsų katedrą įžengusį, sveikinam linksmi: palaimintas, kurs eina Viešpaties vardu! Osanna aukštybėse, ir linkim Tamstai, atliekančiam čia vizitaciją, tinkamai ją atlikti ir prašom sūniškus mūsų prašymus patiekti Apaštalų Sostui ir Apaštalų Sosto vardu mus palaiminti“.

Ekscelencija nuncijus atsakė Žemaičių vyskupui maždaug taip:

„Šviesiausis vyskupe, gerbiamieji svečiai ir tikintieji piliečiai! Nupasakoti čia Lietuvių nuo senųjų laikų su Apaštališkuoju Sostu santykiai dar daugiau padidina šios dienos iškilmes. Jūsų vargai, jūsų sunki padėtis — Apaštalų Sostui žinomi. Lietuvos ištikimumas Apaštalų Sostui labai yra brangus. Šv. Tėvas Benediktas XV kartais man sakydavo: ‚Eik, išklausyk ir pranešk man Lietuvos žmonių dvasios reikalus‘. Aš kartais apie tai esu galvojęs, apie tai esu svajojęs, ir štai šiandien aš, menkiausias žmogus, atstovauju jums Šv. Tėvą. Ir dvasinei ir pasaulinei jūsų valdžiai, kurios atstovus čia matau, sakau nuoširdų dėkui už malonų sutikimą bei priėmimą ir tą nuoširdų prie Apaštalų Sosto ir religijos prisirišimą, kurį rodote čia aplink mane susirinkę. Karo jums padarytos nelaimės, jūsų reikalai Šv. Sostui ne tiktai bus mano tinkamai pristatyti, bet Šv. Tėvas bus įtikintas jūsų reikalais: aš jūsų reikalus padarysiu Jo širdies reikalais...

‚Pasimelskime bendrai — aš už jus — jūs už mane, kad Dievas, išklausęs jūsų maldų, palaimintų jūsų dvasios ir Tėvynės reikalus“.

Vienas tų iškilmių dalyvis pasakoja, kad šį nuncijaus atsakymą į pasveikinimą lydėjo didelis jo širdies susijaudinimas: jo balsas virpėjo ašaromis. Ir tikrai buvo kuo susijaudinti. Visos didžiulės katedros navos buvo pilnos pilnutėlės, galvų jūra gražiai ir graudinančiai siūbavo, tūkstančių akys troško pamatyti Šv. Tėvo atstovą. Buvo tai momentas, kuriame gražiausiai pasireiškė tikinčiųjų gyvas tikėjimas. Tokie vaizdai ir pačioje Romoje retai tematomi...

Po iškilmingų šv. Mišių nuncijus Ratti, vyskupo Karevičiaus ir kelių kitų dvasininkų lydimas, pėsčias atlankė kunigų seminariją, kur jį sutiko seminarijos rektorius, prelatas Dr. Maciulevičius ir nusivedė į papuoštą didžiąją salę; ten jau laukė susirinkę profesoriai ir auklėtiniai. Įeinant svečiui į salę, klierikų choras sugiedojo *Gratulamur tibi*. Paskui prakal-

bėjo lotyniškai rektorius, sveikindamas tokį retą ir brangų svečią, atvykstantį iš tos Romos, kur mūsų tikėjimas, viltis ir meilė, kur mazgas, rišąs mus su visu katalikiškuoju pasauliu. Dvasininkai, Žemaičių seminarijoje einantieji mokslus, visada pasižymėjo, pasižymi ir dabar karštu tikėjimu bei prisirišimu prie Apaštalų Sosto. Iš čia semia patvaros ir paramos; bet ji nori, kad susisiekimas ir ryšys su Roma dabar jau būtų be tarpininkų, tiesioginis, kad neitų per tarpininkus, dažnai mums nepalankius, — tuo būdu Roma sužinotų, kad mūsų dvasininkai, net jaunesnieji, nėra, kaip rasit mūsų priešų pranešama, apsikrėtę siauru nacionalizmu ar kitais perdaug pasauliniais dalykais, o jei jie arčiau, kaip kitur, su žmonėmis eina, tai dėl to, kad nenori jiems svetimi palikti, nenori palikti ganytojais be ganomųjų. Gale išreiškė pasigailėjimo, kad suvargusiems per karą, apgriautuose ir sunaikintuose mūruose, netekę Šv. Tėvo atstovo priimti iškilmingiau, bet paviršiaus trūkumus papildo meilės ir prisirišimo jausmai, kuriuos atstovas teiksis pareikšti Šv. Tėvui.

Po rektoriaus prakalbos auklėtiniai pagiedojo *Tu es Petrus*. Nuncijus atsakė taip pat lotyniškai, sakydamas iš širdies dėkui rektoriui ir jo globojamai seminarijai už gražiais žodžiais išreikštus prakilnius jausmus: be reikalo gailestauja rektorius, negalėjęs iškilmingiau jo priimti, — gražesnio pasitikimo jis ir negalėjęs laukti; galop, kur širdis, ten nieko daugiau nereikia. Jis džiaugias, kad jauni kunigai čia auklėjami prisirišime prie Šv. Tėvo. Ne tik nepeikiama, kad jie eina arti su žmonėmis, su jų dauguma, su geresniąja dauguma, bet taip ir turi būti. Klaida būtų jei, atsitolinę nuo jų, prarastų įtaką. Jam malonu būti auklėtinių tarpe, nes jis čia atsimena savo jaunas dienas. Senai norėjęs atvykt į Žemaičių vyskupiją, Šv. Tėvo siunčiamas, bet dabar, nors trumpai atsilankęs, žinos jau kelią ir dažniau lankysis.

Suteikęs Šv. Tėvo vardu palaiminimą, jau buvo beišeinąs, bet klierikai sugiedojo lietuviškai tam tyčia sustatyta kun. A n d r u š k o s kantatą. Nuncijus sustojo, išklausė jos iki galo ir, pasakęs dar kartą nuoširdų dėkui už malonų priėmimą, pažadėjo pranešti Šv. Tėvui geriausius čia įgautus įspūdžius; baigė prancūziškai: adieu sans adieu arba — iki pasimatymo*.

Iš seminarijos automobiliu nuncijus nuvažiavo į Valstybės Prezidentą. Seminarijoj užtruko apie valandą. Audiencija pas Prezidentą truko apie 20 min. ir davė malonių įspūdžių. Paskui vizitavo Vyriausiąjį kariuomenės vadą, Užsienio reikalų ministerį ir Susisiekimo ministerį. Be to, revizitavo Prancūzų misijos šefą.

Tuoj po antros Žemaičių vyskupo buvo aukštajam svečiui pagerbti paruošti pietūs. Dalyvavo Valstybės Prezidentas, Žemaičių vyskupas Karevičius, vyskupas pagalbininkas J. Skvireckas, Valstybės Tarybos pirmininkas, Ministerio pirmininko pavaduotojas, Teisingumo ministeris, Užsienių reikalų ministeris, Susisiekimo ministeris, visi Kauno Kapitulos nariai, Vilniaus vyskupo kapelionas kun. Vaitkevičius ir kun. Viskantas.

Valstybės Prezidentas, atmindamas tėviškąją globą, kurią Šv. Sostas teikia Lietuvai, pakėlė taurę už Šv. Tėvą. Nuncijus Ratti pakėlė taurę

---

* Ir šis popiežiaus atstovo atsilankymas dabartinėj Metropolijos kunigų seminarijoj atžymėtas šiokiu parašu didžiosios auditorijos sienoj ties katedra: *Pius XI P. M. e. t. Archiep. Achilles Ratti Visitator Apostolicus Lituaniae A. D. MCMXXIII Kalen. Febr. Seminarium nostrum ex hoc suggestu est allocutus.*

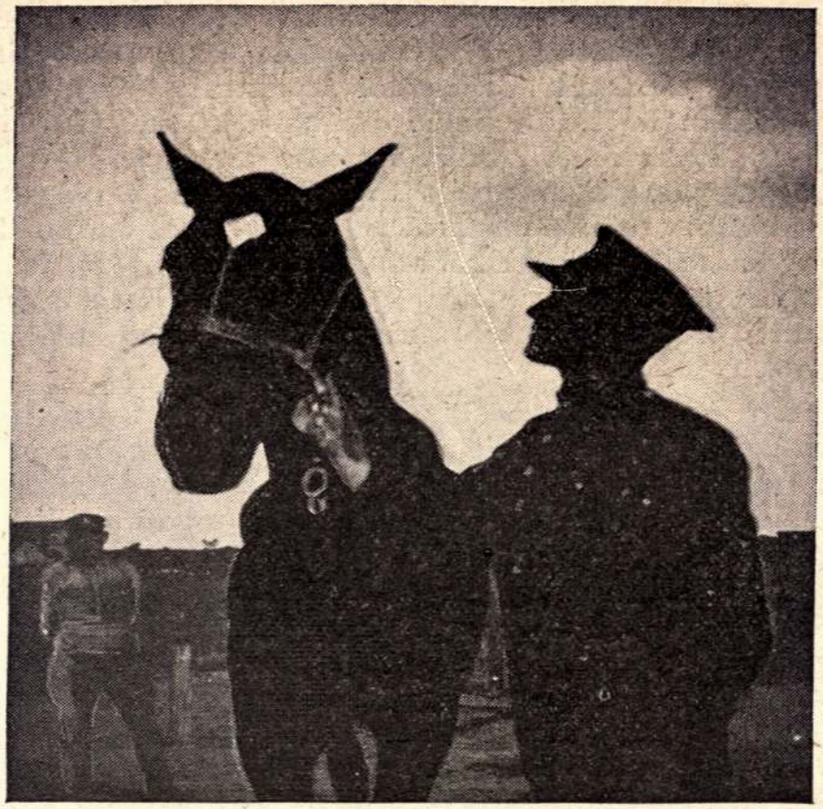

Du draugu

„Karys“

už Lietuvos Valstybės Prezidentą. Paskui Žemaičių vyskupas sveikino aukštąjį svečią, teikdamas jam geriausių linkėjimų; nuncijus sveikino Žemaičių vyskupą Karevičių, dėkodamas jam už pavyzdingą Lietuvos Bažnyčiai vadovavimą ir teikė linkėjimų visai Lietuvos kunigijai ir visiems tikintiesiems.

Toliau kalbėjo Užsienių reikalų ministeris. Jis pasakė maždaug taip: „Kai aš, daugiau kaip prieš metus, kalbėjausi Lietuvos bažnyčios reikalais su Müncheno Nuncijum Pacelli, jis pasakė, kad jo paties vaidmuo šiame klausime buvęs tarpininkauti tarp Šv. Sosto ir lietuvių. Jis tik tegalėjęs pasiųst į Romą visus lietuvių prašymus, negalėdamas pats kištis į lietuvių pageidavimų sprendimą. Nuncijus Pacelli pridėjo, kad ateity lengviau būsią lietuviams savo troškimus aprūpinti, nes nesenai paskirtas Lenkų atskiras nuncijus, kuris būsiąs taip pat Lietuvai ir visiems Europos rytams vizitatorius. Jis galėsiąs ne tik nusiųsti Apaštališkajam Sostui lietuvių pageidavimus, bet ir paremti juos, nes jis turėsiąs progos vietoje susipažinti su Lietuvos Bažnyčios reikalais. Tada aš sužinojau pirmą kart apie arkivyskupo Ratti paskyrimą. Nuo to laiko lietuviai laukė jo atsilankysiant ir padėsiant Bažnyčios santykiams sutvarkyti. Vos tik dabar atvyko senai lauktas malonus svečias. Privačiai iš jo girdėjom, kiek jis ir pats norėjęs atsilankyti į Lietuvą kuo veikiausia, tik aplinkybės lig šiol jam neleidusios šį savo norą įvykinti. Šios aplinkybės, neleidusios jam per pusantrus metus Lietuvos pamatyti, nepagerėjo, tik rasit pablogėjo. Nors jis tikrina, kad jis netrukus ir ilgesniam laikui pasistengsiąs atlankyti mus; bet kažin ar tos aplinkybės leis įvykinti šį norą. Taigi, kad mums

ir malonu šnekučiuotis pašaliniais reikalais, mes turim sunaudoti tą nedaug laiko, kol mūsų aukštasai svečias dar tarp mūsų, ir priminti jam apie sopiamiausius Lietuvos Bažnyčios reikalus. Kas taria sopiamiausį mūsų Bažnyčios klausimą, tuo pačiu jis pasako lietuvių lenkų santykius. Kad jie nėra toki, koki turėtų būti, visiems žinoma. Šiuo atžvilgiu norėčiau priminti mūsų tik pagrindinį rėžtą, kurį mes troškome vykinti santykiuose su kaimynais. Savo elgesiui pagrindą mes imam kalno pamokslo dėsnius, kurie yra kilniausi krikščionybės dėsniai. Iš jų labiausiai mes atsimenam: ‚Palaiminti, kurie ramumą daro, nes jie bus vadinami Dievo vaikai. Palaiminti, kurie persekiojami už teisingumą, nes jiems priklauso dangaus karalija'...

Mes norėtum, kad ramumas ir taika įvyktų visame pasauly ir ypač tarp mūsų ir mūsų kaimynų. Jei mūsų dvasininkai gali ramintis ir raminti persekiojamuosius lietuvius, kad už tai jiems pažadėta dangaus karalija, tai mums, pasaulinės valdžios atstovams, taip toli eiti sunkoka. Mūsų pareiga — rūpintis kasdieniais mūsų gyventojų reikalais ir stengtis juos patenkinti ne dangaus karalijoj, tik čionai, šioje ašarų pakalnėje; tas mūsų rūpesnis — taiką aplinkui apsaugoti ir lietuvių bažnytinius reikalus, — mes tikri esame, ras karščiausį rėmėją Ekscelencijos asmenyje. Mes matome, kaip didžiojo karo metu Šventajam Tėvui skaudu buvo matyti krikščionis einant prieš vienus kitus. Mes tikri, kad ir Jo atstovas, aukštasai mūsų svečias, turi tų pačių jausmų dėl lietuvių-lenkų ir tai dar Bažnyčios reikaluose. Šiam piktumui pašalinti labai reikalinga, kad Lietuva turėtų savo namie nuolatinį Apaštalų Sosto atstovą, kurs čionai vietoje galėtų susipažinti su mūsų visais reikalais ir padėtų juos tinkamai išspręsti. Mes tikri, kad Ekscelencija arkivyskupas Ratti karštai parems pas Šventąjį Tėvą šį reikalą. Kiek čia mes turėjom svečių iš svetimų kraštų, besiskirdami visi jie tvirtindavo, kad jiems sugrįžus į jų tėvynę, ten būsią vienu lietuvių draugu daugiau. Tikimės, kad tas pats atsitiks ir mūsų aukštajam svečiui. Taigi už Jo Sveikatą keliu savo taurę. Valio!"

Valstybės Tarybos pirmininkas sveikino aukštąjį svečią maždaug šiais žodžiais: ‚Esu laimingas Valstybės Tarybos vardu pasveikinti Ekscelenciją ir pareikšti jam, tiesioginiam Šventojo Sosto atstovui, tos meilės jausmus, kurių lietuvių tauta visuomet gaivina Šv. Tėvui. Šiąja proga noriu priminti štai ką. 1917 metais visos Lietuvos žemės atstovai suvažiavo į Vilnių, į konferenciją. Konferenciją pakėlė Lietuvos nepriklausomybės obalsį ir, išrinkusi Lietuvos Tarybą, pavedė jai tą obalsį įvykinti. Šventasis Sostas, vienatinis iš visų pasaulio valdžių, sveikino tuomet mūsų konferenciją ir suteikė palaiminimą jos darbams. Tai buvo padaryta tam tikru Šv. Tėvo atsiųstu raštu Konferencijos pirmininkui D-rui J. Basanavičiui. Šv. Tėvo palaimintai Lietuvos Tarybai darbas gerai klojosi. Sunkiausiomis aplinkybėmis dirbant, jai pavyko išsaugoti Lietuvos laisvė ir sukurti nepriklausomosios Lietuvos Valstybės pagrindai. — Dabar mūsų valstybė eina į antrąjį savo gyvenimo laikotarpį. Veikiai susirinks Steigiamasis Lietuvos Seimas. Ir šiandien, kaip anuomet, atsistoję naujų gyvenimo lyčių angoje, vėl gaunam iš Šv. Tėvo palaiminimą, tik jau šiuo atveju ne raštu, bet tiesiog iš Šventojo Sosto atstovo, iš Ekscelencijos. Taigi, kupini geros vilties, žiūrim į ateitį ir tikim, kad Ekscelencijos atvežtasai mums Šv. Tėvo palaiminimas tieks mūsų kraštui laimės, o mūsų teisingam Tėvynės laisvės sergėjimo darbui — kloties. Džiaugiamės šiandien ingreso metu

Katedroj išgirdę iš Ekscelencijos lūpų, jog Lietuvos ir Šventojo Sosto santykiai, visuomet buvę nuoširdūs ir artimi, dabar bus dar artimesni. Turime vilties, kad tam betarpiškam susiartinimui daug prisidės Ekscelencijos atsilankymas ir užtarimas'.

Pietums pasibaigus, nuncijus Ratti, lydimas Žemaičių vyskupo, nuvyko į geležinkelio stotį ir iš ten tam tikru traukiniu išvažiavo į Vilnių*.

Tokiomis tat apystovomis įvyko ir toks buvo pirmasis to meto popiežiaus vizitatoriaus Lietuvai arkiv. Ratti, dabartinio popiežiaus Pijaus XI pirmasis atsilankymas Lietuvoje. Kokių įspūdžių buvo gavęs Lietuvoje tas aukštas svečias, randame jo rašte, kurį jis po nepilno mėnesio laiko (1920.II.26. Nr. 1614) iš Varšuvos pasiuntė vysk. Karevičiui. Tas raštas taip skamba**: „Excellentissime Domine! Buvau pasiryžęs ką tik pagrįžęs iš Vilniaus-Kauno kelionės pasiųsti raštą Tavo Gerbiamiausiajai Ekscelencijai, bet nebuvo progos. O dėkingumo skola maloniai ir stipriai vertė mano sielą, kad už žmoniškiausį, o sykiu ir religingiausį priėmimą bei vaišingumą padėkočiau Tavo Gerbiamiausiajai Ekscelencijai, ką šiuo raštu ir atlieku, o dėkoju labai — labai; tikrai nebegalėjai aiškiau darbais pareikšti tai, ką buvai man 1 birželio 1919 metų parašęs, jog mano atvažiavimas Kaunan esąs labai pageidaujamas.

O dabar patieksi man naują ir labai malonią dovaną, jeigu ne tik Gerb. Kapitulai, Dvasiškijai ir Tavo Tikintiesiems teiksies pareikšti, kaip kad prašau, mano dėkingumą, bet ir ypatingu, kaip pridera, būdu Aukšč. Ponui Lietuvių Respublikos Prezidentui, Jo Ministeriams ir Kariuomenės Vadui, taipogi Tarybos Pirmininkui. Juk visi už kits kito stengės Apašt. Vizitatorių meiliai priimti bei pagerbti, ką aš ištikimai ir negaišuodamas pranešiau Aukščiausiajam Kunigui. Jo tatai Švenč. Asmenį aš tam tikru būdu pas jus vaizdavau, ir mano asmens, kurį jūs matėte, mažumas ir nevertumas, visai neįstengė sulaikyti jūsų tikėjimą ir prisirišimą nuo pripažinimo ir tinkamo pagerbimo Jo Asmens. Vis tai ir jūsų garbingąjį miestą maloniausiai atmenu, pasiilgdamas, ir atminsiu.

Tuo tarpu, dar ir dar kartą dėkodamas, pavedu save Tavo ir tų, kurie yra su Tavim, maldoms, iš savo pusės jums visa geriausia iš Dievo linkėdamas ir prašydamas.

Tavo Garbing. Ekscelencijai palankiausias
A. Ratti, Naupaktiškis arkivyskupas,
Lietuvos apaštališkasis vizitatorius".

*
* *

Apaštališkasis vizitatorius Lietuvai arkiv. Ratti tais pačiais metais dar ir antrą kartą lankėsi Lietuvoje kovo mėn. 18 ir 19 dienomis. Ši antroji jo kelionė buvo grynai pareiginio pobūdžio, tų pačių Kauno Benediktinių vienuolyno reikalais. Mat, tame vienuolyne einant gausyn lie-

---

* Taigi, vysk. B ū č i o pasakymas (341 pusl.), kad „iš Kauno nuncijus Ratti išvažiavo geležinkeliu *į Rygą* sausio mėnesio *31* dieną", yra klaidingas.

** Lotyniškas rašto tekstas išspausdintas „Ganytojo" 1920 m. Gegužės mėn. (Nr. 5) 131-me puslapy, lietuviškas vertimas to paties laikraščio 1922 m. Kovo mėn. (Nr. 3) 63—64-me pusl. Čia dedame tik vertimo tekstą, nieko jame nekeisdami.

tuviškam elementui, lenkiškos orientacijos vienuolės nenorėjo prisitaikinti prie pasikeitusių gyvenimo sąlygų, norėjo, kad viskas liktų taip, kaip būta prieškariniais laikais. Vienuolėms lietuvaitėms prieš tai reaguojant, lenkiškos orientacijos vienuolės neišlaikydavo pusiausviros; buvo prieita prie to, kad net Kristaus Evangelija lietuvių kalba, vartojama lietuvaičių, kėlė nepasitenkinimo opozicijos tarpe. Nėr ko stebėtis, kad ir lietuvaitėms buvo sunku išlaikyti pusiausvirą, matant, kad nevengiama net religinius jausmus įžeidinėti. Tie kivirčai pasiekė Romą ir arkiv. Ratti buvo pasiųstas vietoje susipažinti su tuo dalyku.

Šioj antrojoj kelionėj į Lietuvą vizitatorių iš Vievio lydėjo jo patarėjas E. Pellegrinetti (dabar kardinolas) ir kan. (dabar vyskupas) J. Kukta. Jie visi sustojo Kaišiadoryse ir užėjo klebonijon. Klebonas kun. Varnas pasiūlė svenčiams pasirašyti garbės knygoje ir tuo būdu dabar turime antentišką paties Pijaus XI liudijimą apie jo sustojimą Kaišiadoryse. Štai to jo parašo fotografija (paimta iš knygos „Pijus XI"):

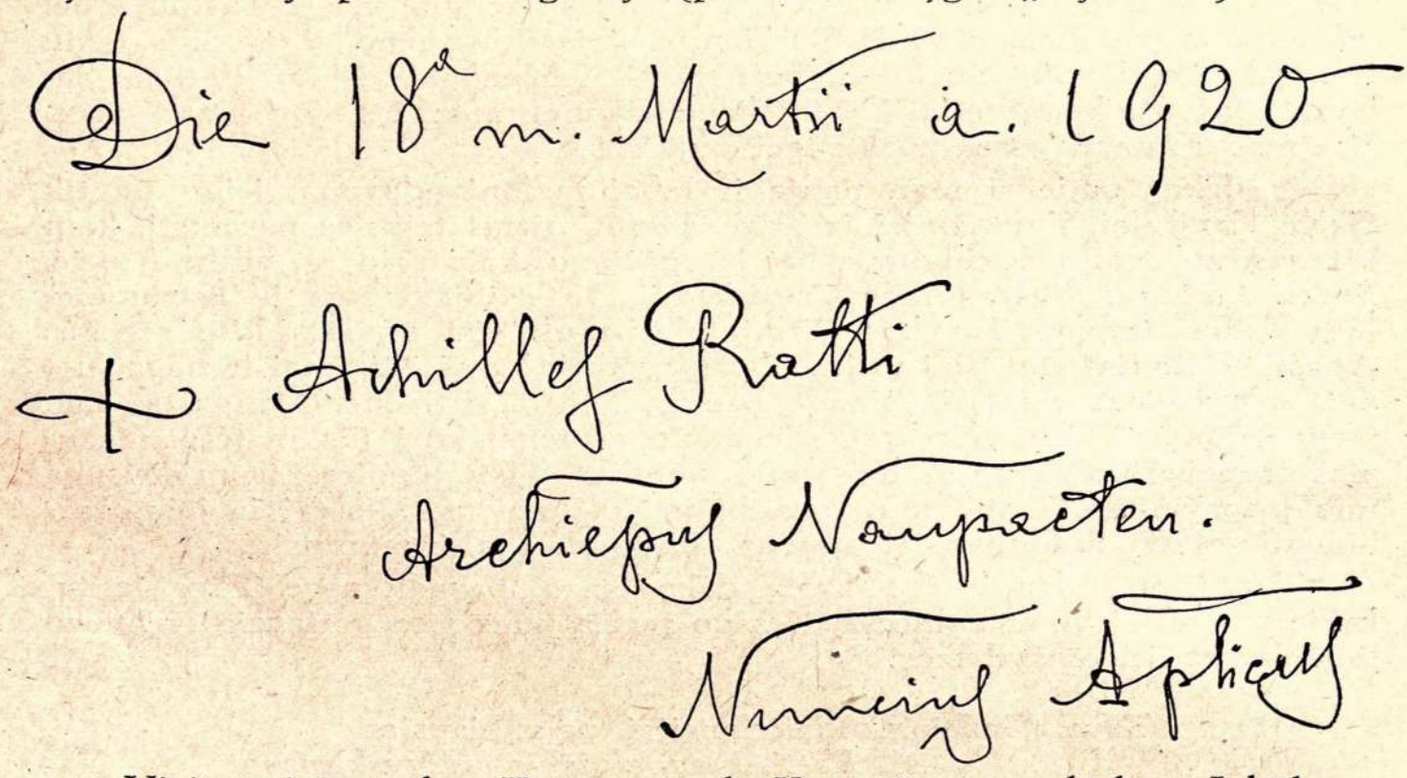

Vizitatoriui atvykus Kaunan, vysk. Karevičius pavedė kun. Jokūbauskui lydėti jį į Benediktinių vienuolyną. Vienuolyno vadovybė buvo lenkiškos orientacijos vienuolių rankose; todėl jos, gavusios žinią apie įvyksiančią vizitaciją, buvo pačios pasirūpinusios sau vertėją kun. M. Maciejauską. Tuo būdu vyskupo atstovo, kun. Jokūbausko, padėtis virto gan kebli. Esant kitam vertėjui, visą laiką būti tik liudytoju kontrolės dėliai, buvo gan rizikinga: buvo galima susilaukti iš vizitatoriaus mandagaus paprašymo duoti galimumo jam pačiam laisvai pasikalbėti su ieškovėmis. Todėl kun. Jokūbauskas tardymo valandai pasitraukė, laukdamas jo galo vienuolyno klebonijoje; už tai jis buvo papeiktas vysk. Karevičiaus. Baigęs vizitaciją, vizitatorius, grįždamas pas vyskupą Karevičių, paklausė kun. Jokūbauską, kokia jo būtų nuomonė tų kivirčų klausimu. Tas atsakęs, kad esama nusižengimų iš abiejų pusių, todėl tokiu atveju media via būtų aurea via. Vizitatorius sutiko su ta pažiūra ir vyskupui Karevi-

čiui pareiškė, kad santaika būtų dar galima abiem pusėm besilaikant aukso vidurio; bet, kiek teko nugirsti, vysk. Karevičiaus kitaip manyta. Jo akyse visa kaltė ėjusi vien tik iš lenkiškos orientacijos vienuolių. Tokio nusistatymo padarinys buvo Benediktinių vienuolyno egzempcija (išėmimas) iš vyskupo ordinaro jurisdikcijos ir padarymas jo priklausomo tik nuo popiežiaus.

Rytojaus dieną, tam pačiam kun. Jokūbauskui teko palydėti vizitatorių iki Mažeikių, nes šiuo keliu jis vyko Rygon*. Važiuota saliono vagonu, bet šį kartą jis buvo be šviesos, šilumos ir vandens. Buvo šalta ir labai nejauku. Išvažiavo iš Kauno apie 10 val. Aprūpintas vysk. Karevičiaus karštos kavos termu, arkiv. Ratti pavaišino kava savo sekretorių ir palydovą. Termo dangtelis visiems atstojo stiklines, kurių visai nebūta. Kelionėje Ekscelencija buvo tylus, giliai susimąstęs. Tur būt pastebėjo ar sužinojo, kad kai kurie kunigai Lietuvoj dėvi trumpais; paklausė palydovo, ar jie turi leidimą. Palydovas atsitiktinai turėjo „Kronikos" numerį, kuriame dabartinio Arkivyskupo, anais laikais Generalvikaro, buvo paskelbtas leidimas dėvėti sutanėles sutonos vietoj. Perskaitęs tą raštą, tik pasakė: „Na, tai viskas tvarkoje".

Jau sutemus keleiviai atvyko į Mažeikius, kurie tuo metu buvo latvių valdžioje. Pasėdėję valandėlę tvankioje stoties salėje visi trys išėjo į peroną paalsuoti grynu oru; bet žandaras liepė iš perono pasišalinti. Visi grįžta į salę; bet ten buvo nepakenčiamas oras, o reikėjo laukti traukinio iki 3 val. ryto. Palydovui pavyko stotyje gauti mažą salkutę su 2 lovom. Ekscelencijai buvo pasiūlyta nors truputį prisnūsti, bet jis pasiūlymo nepriėmė; pavedęs vieną lovą sekretoriui, kitą palydovui, pats pasitenkino tik menka kėde.

Prieš išvykdamas iš Mažeikių arkiv. Ratti teiravosi iš palydovo, kuo vardu ir pavarde yra visi artimiausieji vyskupo Karevičiaus padejėjai, kurie dalyvavo jo vizitacijoje, nes jiems norėta telegrama padėkoti už triūsą. Traukinys nunešė būsimąjį popiežių į Rygą ir netrukus iš Rygos Karevičius gavo padėkos telegramą, kurioj, be vyskupo, dekojama ir penkiems kunigams.

Kai kun. Jokūbauskui teko 2 kartu būti Pijaus XI audiencijoje, tikrai buvo noras pasakyti, kad čia esama ano palydovo iš Kauno į Latviją. Apie tai sužinojęs a. a. Nunciaturos Uditore Mons. F a i d u t t i, pavadino palydovo elgesį netinkamu; bet tas palydovo dar neįtikino; nes jo įsitikinimu bus daug maloniau susitikti ten, kur vienas tikėjimas, viena Kristaus Bažnyčios Galva visus jungia ir gaubia į vieną amžinai laimingą šeimą.

* *
*

Apaštališkojo vizitatoriaus Lietuvai arkiv. A. Ratti lankymasis Lietuvoj prieš 18 metų, turėjo didelių pasekų Katalikų Bažnyčios naujam susitvarkymui naujojoj Lietuvoj. Tapęs popiežium, jis ir Lietuvos Bažnyčiai davė tokią tvarką, kokią Bažnyčia turi ir visose nepriklausomose valstybėse, būtent, įsteigdamas Lietuvoj bažnytinę provinciją. Tuo būdu Pijus XI padarė Lietuvoje tai, kas jau turėjo būti, bet, deja, nebuvo padaryta 500

---

* Tik ne į vyskupo Springovičiaus konsekraciją, kaip rašo vysk. B ū č y s (341 p.), — nes to latvių katalikų vyskupo konsekracija įvyko 1920.VII.22 Aglonoje.

PR. AUKŠTIKALNYTĖ

NYKŪS ŽODŽIAI

KAŽINKO nykūs šitie žodžiai,
Lyg debesys Visų Šventų dienoj...
O taip norėtųs grįžti sodžiun,
Kur linksta dobilas, šaltam lietučiui belynojant.

Ei, nesiplėšyk taip skaudžiai, armoška,
Rankoj padykusių akių berniūkščio!
Tu nežinai, ko kartais ilgimės, ko trokštam,
Mėnulio apšviestiems klevams už lango šniokščiant!

Kad taip nubrist rugiais vosilkų
Ir sidabrinę mėnesieną išbraidyti niekam nesisakius...
Jauti, kad dūšią taip kietai apvilko
Padykusio berniūkščio akys...

Tegul griaudžiai kvatojas ketureilė;
O mes žaliais laukais šėliosimės, jaunyste!
Žinau, negreit nuvys dar lino meilė,
Kaip rausvas žiedas pabalyje vysta — —

Ir tu nesigriaudink; balta motuše!
Kiekvienas tavo takas čia karunkom nubarstytas...
Tu negailėk, kai gelstančiais žiedais nuūšim —
Juk vėl žydės čia vasaros dar kitos...

Gal mums bepasiliks tik nykūs žodžiai
Tik debesys Visų Šventų dienos...
Ir vėl norėsis grįžti sodžiun,
Ir vėl surasti meilę mėlynuos linuos.

---

metų anksčiau, t. y. Vytauto Didžiojo laikais. Vadinasi, Lietuvos bažnytinio gyvenimo prieš 500 metų sustojusį laikrodį, Pijus XI pavarė priekyn ir pasuko jo rodyklę ne 100, bet net 500 metų priekyn ir paleido jį eiti. Ir tur būt tik nedaugelis popiežių būtų galėję taip pasakyt apie tą ar kitą šalį, kurioj jie buvo sutvarkę bažnytinį gyvenimą, kaip kad Pijus XI pasakė savo Apaštališkoj Konstitucijoj (1926.IV.4) apie Lietuvą, įkurdamas joje bažnytinę provinciją:

MES SAVO AKIMIS ESAME REGĖJĘ LIETUVIŲ TIKĖJIMĄ BEI MALDINGUMĄ, TAIP UOLIAI IR ILGAI JŲ IŠLAIKYTĄ ĮVAIRIUOSE VARGUOSE BEI NELAIMĖSE.

Pr. Dovydaitis

Kaunas,
1937.II.7.

Mergaičių ATEITIS

*MERGAITĖS IDEALAS**

Kaip gėlei reikia saulės spindulių, taip mergaitei idealo. Mergaitė be idealo, tai laukų pienė, kurios visas grožis žavi tol, kol užeina vėjas ir jos pūkelius išdraiko po laukus. Idealas — tai mergaitės grožio, kilnumo ir kitų gražiųjų jos savybių cementas.

Mergaitė be idealo — tai pilis be pamatų. Idealas yra jos asmenybės kertinis akmuo.

Kas gi yra idealas? Tai pasakų pilis? Tai kaž kas labai labai gražu ir kilnu, bet ko nei apčiuopti, nei įsivaizduoti negali? Tai kaž kas labiausiai nerealu?

Yra mergaičių, kurios šitaip įsivaizduoja idealą. Jos gal net mano, kad tai ir yra teisingiausias idealo įsivaizdavimas.

Tačiau jos užmiršta, kad tai, ką mes vadiname labai gražu ir kilnu, yra bendriausias visų žmonių idealas. Atskiras žmogus, atskirame savo amžiuje, profesijoj, religijoj turi turėti specialų idealą. Idealą, kuris būtų ne tik gražus ir kilnus, bet ir realus. Krikščionio idealas yra Kristus. Krikščionės motinos idealas yra Marija Motina, krikščionės mergaitės gražiausias ir realiausias idealas yra Marija Mergelė.

Marija yra amžinasis moteriškumas, kurį apgieda Goethė ir kiti poetai, kurio ilgstasi visas pasaulis. Šitas Marijos amžinasis moteriškumas remiasi tomis įgimtomis savybėmis — kuklumu, meile, švelnumu, nekaltumu, kantrumu, subtilumu, kurias atsineša į šį pasaulį ir kiekviena mergaitė. Tačiau pačios Marijos pastangomis ir ypatingu Dievo malonės veikimu šios įgimtosios savybės buvo išvystytos į tokį aukštą tobulumo laipsnį, kokio nieks iš žmonių nėra pasiekęs.

Tai, ką Marija, Dievo malonės padedama, pasiekė savo įgimtųjų galių išvystyme, kaip tiktai ir yra kiekvienos krikščionės mergaitės, o ypač Marijos dukters idealas. Šito idealo mergaitė, to paties Dievo malonės padedama ir Marijos užtariama, gali ir turi siekti.

Taigi, Marija yra idealusis mergaitės idealas ir kartu vadovė į šį idealą, nes Ji ne tik šviečia, kaip žvaigždė mūsų jaunystei, bet ir pati mus veda ir pagelbi.

Marija, Amžinoji Mergyste, tavęs ilgstasi mūsų širdys. Į tave linksta visa mūsų būtybė. Tik Tavo idealo šviesoje išbręsta ir sužysta mūsų įgimtosios galios, o Tavo išmelstos malonės veikiamos — apsivaisina.

Marija, leisk sekti Tavimi ir mylėti Tave.

---

* Iš Kauno šv. Kazimiero merg. gimnazijos Švč. Marijos Sodalicijos laikraštėlio „Lelijų Žiedai".

JULIJA ŠVABAITĖ

ATEISIM

TAVO toks liūdnas, liūdnas veidas,
Tartum klajūno be namų ...
Žiūrėk, ten saulė nusileido
Už mėlynųjų vandenų.

Tai kas, kad vakaras numėlęs!
Argi pailsome kely?!
Dar siaus gyvenimas pašėlęs
Baltų žiedelių obely.

Ar gali būti tik svajonės?
Ar gali būti tik naktis? —
Ateisim mes — naujieji žmonės
Sukurt saulėtos ateities.

Ei, duokit, duokite mums saulės,
Sklypelį mėlyno dangaus!
Tai prasijuoks gražus pasaulis,
Meile gyvenimas banguos.

JULIJA ŠVABAITĖ

SESEI

NUSISKINK, sesyte, žiedą,
Žiedą mėlynų linų.
Kiek mažam žiede lapelių,
Tiek pavasario dienų.

Kiek mažam žiede lapelių,
Tiek pavasario dienų,
Nuplasnoja nuliūliuoja,
Už žaliųjų vandenų

Skraidžioja padange gervės
Viršum tėviškės namų.
Nusiskink paburti žiedą,
Žiedą mėlynų linų ...

MARIJOS DUKTERŲ HIMNAS

Esam Dukterys Marijos
Po žydriąja vėliava.
Melsvas ženklas ant krūtinės
Brangi mūsų dovana.

Mes laimingos esam šiandien,
Nes Marija mūs' viltis.
Ji Žvaigždelė mums keleiviams,
Ne tamsi, klaiki naktis.

Esam Dukterys Marijos,
Liksim visada mes Jos.
Kelsim dvasią mes žmonijos,
Dirbsim naudai Lietuvos.

Viršuj — mūsų radijaus „teta" I. Oškinaitė, baigusi Kauno šv. Kazimiero merg. gimnaziją ir buvus šv. Marijos Sodalicijos pirmininkė. Apačioj — kazimirietės rankdarbių pamokoj.

J. P.

Giedrėja

Jau antra diena kaip siautė lauke smarkios audros. Abi ponų Vilimų viešnios tegalėjo slankioti iš kampo į kampą arba vakarais, visai šeimynai suėjus, klausytis samdinių pasakojimų apie vaiduoklius ir paklydėlius šiokiu baisiu laiku arba klausytis radio muzikos. Daugiausia laiko jos praleisdavo begaudydamos vengrų smuikus arba Varšuvos reklaminę muziką. Prie dvaro šeimynos jos neidavo, nes Julė iš viso negalėjo jų apkęsti, o Genė, nors jai nieko buvo tie paprastieji žmonės, bet ji vistiek derinosi prie savo draugės. Julė su nekantrumu laukdavo vakaro, kada ateis iš gretimo kaimo girininkas arba koks medžiotojas. Vis vyriškis, vis galima paplepėti. Bet vieną kartą susidūręs su Jule, girininkas daugiau nė nosies čia nebekišo, o medžiotojai atėję daugiau simpatijos rodydavo Genei.

Julės keistumą visi žinojo. Žinojo, kad nesi tikras, kad su ja pasikalbėsi kaip su žmogumi. Jai daugiausia tiko būti vyrų garbinimo grūdelių apsmilkomai, bet jei kas, nežinodamas šios jos savybės, pasirodydavo abejingas arba net sarkastiškas, tada, kartais net visą naktį niekas nemigdavo. Ji baisiai verkdavo.

Vakarykščiui buvo užsukęs pašto viršininkas su vienu atostogaujančiu studentu. Jie greit dantis atšipino į Julę, o Genė susilaukė iš abiejų daug nuoširdumo.

Prieš pietus atbėga Genė į Julės kambarį ir sako:

— Jule, ką tu padarei?

— Ką? Aš?

— Jule, tu tokia mano draugė, mes kartu augom. O kas sakė, kad taisausi prie notaro, kad noriu prilįsti prie pono Vilimo? Kas?

— Ha ha ha, — nusikvatojo Julė, — Prie... notaro... ha ha ha. Kvaila tu, Gene...

— Jule, nesigink.

Staiga Julė jai atsuko pečius ir:

— Lakstyk dar daugiau po kiemus, tokia panelė, bene dar daugiau šnekės... Visi taip šneka!

— Gerai, žinokis, nuo šiol tu man ne draugė. — Genė smarkiai trinktelėjo duris ir išbėgo iš jos kambario.

Tuo tarpu sulojo kiemo šunys, ir per pusnis įsvyravo į kiemą dvejetas arklių. Visi subėgo prie langų, kas galėtų šiokiame gamtos siautėjime iškelti koją iš namų. Tik nelaimė gali žmogų ginti į tokią pūgą. Apsitutulavęs žmogus nusipurtė sniegą ir, nusimetęs viršutinį drabužį, įsirito į gonkas. Visi nustebo, visi jautė kažką negero.

— Kur panelė Julė, tuoj skubiai namo.

Julės negalėjo prisišaukti: ji buvo savo kambary užsidariusi. Tik kai

pasakė, kad skubus laiškas, ji pravėrė duris ir perskaitė motinos rašytą laišką.

Julė nervinosi, kad reikia į namus važiuoti per šiokias pusnis, bet motinos žodis šį sykį buvo griežtas.

— O kur panelė Genė? Ir ją prašė parvežti jos mamytė, — paklausė vežikas, apsiraišiojusiai Julei sėdant į roges.

— Ar aš ją ganau, — atkirto jam Julė. Ponas Vilimas išieškojo visus namus, bet niekur jos nerado, o vežikas ilgiau laukti negalėjo, taip ir išvažiavo į pūgas vien tik Jule vežinas.

Pačiam sambrėšky jie jau buvo namie. Motina tuoj įsakė Julei eiti pas tėvą. Šį kartą ji norėjo spirtis, kažkoks pyktis ėmė, bet motina buvo nepaprastai griežta. Kabinete jo nebuvo. Pravėrė duris į miegamąjį. Gelsvoje elektros šviesoje matėsi ant pagalvio nuvargęs ir silpnas su pasidabrintais plaukais tėvo veidas. Julę kaip perkūnas būtų trenkęs. Tėvas serga. Tiesa, jis jau prieš kelias savaites vis skundės, bet pacijentų minia neleido pailsėti.

— Jule, tai taip mano vaike? Taip?

Ji norėjo kažką sakyti, ar verkti pradėti, bet staiga tėvo užpulta, jai kilo vidujinis pasipriešinimas visiems, ir ji paliko kaip gipsinė statula.

— Aš laukiu, o tu neskubi pasirodyti namuose. Nežinai, kad mano dienos gal suskaitytos. Nežinau, ar aš kelsiuos iš to patalo, ar ne, todėl aš turiu daug pasakyti, kad paskui manęs negraužtų sąžinė, kad galėčiau ramus numirti.

Tėvas šnekėjo iš lėto, kartais sustodamas ir kai ką pakartodamas.

— Jule, tu buvai paskutinė mano viltis. Maniau tave išauginti į žmogų, kuris tikrai paguostų mano žilą galvą, o tu ... o tu ką padarei? Negana, kad Henrikas nuėjo šuniui šėko piauti, bet tu, kuri turėjai pradžioj panašų į mano būdą. Tave labiausiai ir mylėjau ... A ... beprotiška meilė vaikams iškasa jiems patiems duobę ... Kiek tu iščiulpei mūsų sveikatos, nervų, bet ar buvai bent valandėlei mums tikras vaikas, sušnekamas, sugyvenamas žmogus .. vis zyzei ir norėjai ir norėjai, o tavo norai buvo begaliniai ... Dažnai aš keldavau ranką ir norėdavau tave nubausti, bet padėkok motinai, ji tave išgelbėdavo ir be saiko lepindavo ...

Ko norėjai, gavai, o tu nieko neturi. Manai ištekėti: — neduok tu Dieve, tokios rykštės vyrui ... — tėvas pradėjo vis daugiau blaškytis, — gal, baisus karas, per kurį tu gimei, tave tokią padarė ...

Jule, mano Jule, būk bent šią paskutinę minutę man žmogus; ar tu žinai, kaip sunku yra tėvu būti ... Nepatiko čia gimnazija, sakei, mokytojai spaudžia ... Ek, ne tas buvo, nenorėjai su kaimo vaikais kartu mokytis ... O Dieve, juk aš pats kaimo sūnus, bet jau vaikai nugręžia veidą į kitą pusę ir niekina, kas tėvui šventa ... Motin, kam visa tai jiems įkalbėjai? ...

Prašei į Seserų Gimnaziją Kaunan, mielu noru sutikau, nes pats galvojau, gal, ten pasiseks tave į žmogų atversti ... Ko iš ten pabėgai? ... Ko? ... Nusibodo valiūkėlei mergelei ... nusibodo ..., bet kodėl nenusibodo kankinti tėvus, Seseris, kurias tiek prašiau, kad priimtų į VI klasę ... Gyveni namuose, bet kodėl nesi kaip žmogus ...

Į kambarį įėjo Henrikas, ką tik sugrįžęs iš medžioklės.

— Ar ir tu atsiradai ... bent vieną kartą susirinkot visi prie tėvo, tik, deja, prie mirštančio ... Na, inžinieriau, daktare, advokate ... Atsisveikink su tėvu ir paprašyk atleidimo ... O Henrikai, ar tu vertas atleidimo? ... kaži? ... Užsimanė tave motina leisti į lenkų gimnaziją, nes tai

poniškesnė... Na, nuo tada palikai aitvaras, kuris viską neša iš namų. Juk jau 12 metų, kaip baigei gimnaziją, bet dar jokio darbelio neturi, vis iš mano kišenės leidi tūkstančius... Studijavai mediciną, džiaugiaus, maniau, paliks tau visas mano kabinetas, paskui inžinerijos griebeis, o galų gale dar nė teisės nebaigei, nes daugiau medžioji ir pinigus leidi...

Lauke audra vis smarkiau kaukė. Draskė langines, ir prie gonkų tarsi ligonis būtų dejavęs. Baugu pasidarė miegamajame. Tėvas vedžiojo akimis nuo vieno prie kito. Jo akys susidūrė ir su vaikų motina.

— O ir tu atsimink, gal, net dar didesnė esi kaltininkė, nes juos be saiko lepinai ir man neleidai kai kada... — ligonis užsikosėjo. Staiga jis pakėlė galvą ir įsakė griežtu balsu:

— Atneškit iš rašomojo stalčiaus pirmąją bylą...

Niekas nekrutėjo, tik motina tyliai išslinko į kabinetą.

— Greičiau...

Motinos rankos drebėjo, kai ji davė bylą tėvui.

— Šekit jums testamentas ir visas palikimas. Viską jums palieku, pasidalykit... Palieku namus, sklypą, kabinetą ir visą septyniasdešimt tūkstančių skolos, kurią jūs padarėt, plačiai gyvendami, priversdami mane virš normos dirbti. Šekit, nu! Greičiau! Ko drebate prieš tėvą, jo kraujo gėrėjai! Šekit..., — jam byla iškrito iš rankos, ir jis pats sudribo ant pagalvio.

Henrikas išėjo, motina išbėgo į kabinetą, ir Julė girdėjo ją šnekant su kažkuo telefonu. Viena tik Julė stovi tarsi prikalta, ji negali viso suprasti.

Tėvas palengvėliais atsuko sunkų savo veidą į aslą. Ilgai žiūrėjo į vieną tašką, paskui iš lėto pradėjo:

— Jule, tu tik viena palikai, viena prie tėvo... Kokia tu gera dar... Man gaila tavęs, nes tu esi graži... Ir toks didis vargas tavęs laukia... Pamatysi, dar ten neišpirkti vekseliai, dar sesers vaikams... Elgetos... elgetos... Vargas visko išmokys... Eikš, Jule..., eikš, būk bent šią minutę man kaip mano vaikas... leisk aš tau paglostysiu galvą... o tada aš norėčiau gyventi dėl tavęs ir tave padaryti žmogumi...

Julė nieko daugiau nematė, kaip skausmingą tėvo veidą ir kaip akyse žibėjo ašarų perleliai. Ji priėjo prie lovos.

— Jule... Jule... ne turtai padaro žmogų ir ne garbė, tik... gera širdis... Atsimink tėvo paskuti... žodžius..., jis susmuko, vėl gulėjo visai užsimerkęs.

— Tiesa, tu Alfonsai miręs, bet neužmiršai visų užmiršto tėvo... geras vaikeli... greičiau... grabas...

Tuo tarpu sugirgždėjo gonkų durys, ir į prieškambarį pasigirdo sunkūs žingsniai. Tuoj pasirodė visi miesto daktarai.

Julė stovėjo visai be žado. Į jos ausį ateina nejučiom nugirsti daktaro žodžiai:

— Jei sulauks antros, tai gis.

Tik dabar tepamatė Julė, koks žiaurus likimas kabo ties jos galva. Tereikia tik trupučiuką paliesti tą ištemptą plauką, kaip nukris baisioji ranka. Po jos kojomis susvyravo žemė. Ji, parpuolus ant žemės, pradėjo garsiai verkti. Paskui juto, kaip du daktarai, pakėlę išvedė ją į kambarį, kad savo verksmu netrukdytų ligoniui.

Ji daug yra verkusi. Verkė dėl to, kad dvejetukus mokytojas rašy-

davo, kad draugės jai kartais būdavo tokios šaltos; verkė, kad tėvas nenorėjo pirkti kokių nors batelių, motina ne visada paguosdavo, kad tarnaitė ne laiku atnešdavo kavą ar arbatą, bet šis verksmas buvo visai kitoks. Ji pirmą kartą pamatė, kas ji ir kokia ji menka. Pirmą kartą atkreipė akis į savo antrąją pusę.

Elgetystė, elgetystė! Iš tokios aukštumos. Daktaro duktė, automobiliai, gyvenimo liuksusas, o dabar į pačią apačią, į kurią ji iki šiol iš skersos žiūrėjo.

Ausyse girdi tėvo žodžius: „...vaikai bijosi mano žemos kilmės...". O kaip ji elgės su tarnaitėmis? Kaip? Nė viena nebuvo tikra, kad negaus su batu į galvą, o jei kas pasiskųsdavo poniai, ji atsakydavo, kad jos duktė išauklėta ir taip nedarys.

Išauklėta? Per galvą perbėgo scenos, kur ji buvo žvėris — ne žmogus. Kai ką ji pati išvarydavo, nuo kito pabėgdavo skųsdamasi laiko neturinti.

O dirbti ar ji tingėjo? Šiek tiek, bet už tai ji pavydėjo visiems to skaidrumo. Jai pikta buvo, kad ji negali, taip linksmai ir nerūpestingai linksmintis, kaip kitos jos draugės. Atsimena ji seserų gimnaziją, nors daug ką ji ten prikamavo, bet vistiek maloniausi jos gyvenimo puslapiai. Kodėl ji išstojo? Neaišku, kaip daug kas buvo jos gyvenime neaišku. Kažkokios laimės troško... Tėvai, geriau sakant, motina, sutiko. Ji savo gyvenimą įsivaizdavo pažymėtą juodu likimo pirštu. Save vadino visų nelaimingiausia ir vis nesugebėjo atrasti tų juodų siūlų, kurie labai lengva pakirpti, ir sparnai bus laisvi, galėsi laisvas skristi į dausų kraštus.

Bendrabutis. Linksmos draugės klega. Viena ministerio duktė tokia paprastutė, nuoširdi. Kodėl jos linksmos?

Eina bendrai į koplyčią. Kiek daug kitoms gražių valandų, malonių prisiminimų dega kartu su Amžinąja Ugnim, o jai virė kažkoks pavydas žmonėms.

Namuose, ar ji gera buvo tėvui, kuris tiek daug supylė jai pinigų? Ne. Ji buvo erškėtis, kuris negalima liesti rankomis. Ji buvo amžinai nepasitenkinusi.

Lauke buvo klaiki naktis. Pūga siautėjo, daužėsi po sodą, laužė medžius, sniegu užtinkavo visą langą, Julė pirmą kartą rymojo prie savo gyvenimo ir nesuprato, ko jam trūksta; ji jautė, bet nepajėgė tai išreikšti.

Visą laiką ji tematė tik save. Jos norai buvo nuo a iki z išpildomi, todėl ji niekados neatsižadėjo savęs.

— Žmogus gyveniman leistas ne tik vien savim rūpintis, ir aklai tarnauti savo norams, bet ir savo mažiausiam broliui ar sesutei, — girdi kažkur prisiminimuose Sesers žodžius.

Kažkas laiptuose subildėjo, ir į kambarį įėjo skara apsisiautusi Genė.

— Jule, — ji numetė skarą, — kokia tu vargšė. Mane atvedė čia tavo nelaimė.

Julė sudrebėjo, kažko jos širdy karčiau pasidarė. Geriau, kad būtų ją visai užmiršę, juk ji to verta.

— Kaip tu čia?

— Niekis. Niekis. Laikykis. Viską pavesk Dievo valiai.

Genę, jos draugę ir kaimynų paprastos moterėlės dukterį, atvedė per pusnis ir prietemas nuoširdi bičiulystė, kuri buvo ją privertusi išbėgti ir iš Vilimų, o dabar užmiršti tai, kas buvo praeity.

— Atleisk man... aš sakiau... aš...

— Tai jau užmiršta, Jule, viską skausmas verčia užmiršti.

— O ar gali Dievas pasigailėti?

— Tikrai, Jule, tikrai...

— Vargšas tėvelis... Kiek aš jį kankin... Bet aš nežinau, ko man trūksta.

— Jule, savęs išsižadėjimo. Pamanyk, kad šalia tavęs gyvena ir kitas žmogus.

— Kažko norėčiau, lyg nutrinti visą pareitį ir pradėti iš naujo gyventi, bet juk jau per vėlu...

— Dar nevėlu, nevėlu, Jule.

— Tėvelis...

— Nusiramink, o gal tik bando mus Viešpats nelaimėm, o gal parodo nuklydusiam kelią.

— Gene..., Gene, — ji prisiglaudė prie jos ir abi išbučiavo viena antrą.

— Žmogus turi augti iš savęs! Jis tiek didis, kiek jis turi savo vidaus turtų.

Staiga lauke dar daugiau suūžė. Vėjas kažkur nuplėšė stogo skardą. Rodos, visos gamtos galybės pasijudino.

Gražus šveicariškas laikrodis palengvėliais skaitė gyvenimo, tos baisios kančios, sekundes. Jo virpąs skambesys sklido po visus namų kambarius, nešdamas visiems nepaprastą nerimą, baimę ir mirties agoniją. Šitos valandos atrodė taip trumpos ir kartu ilgos. Kiekvienas jautė, kad šis laikrodis turės išspręsti likimą: ar sutaikinti širdį su protu, ar dar leisti visai ištuštinti gyvenimo taurę.

— Gene, ką man daryti?

— Kantriai pakelti savo kryžių ir pasiryžti... Dar nevėlu.

Abi nutilo. Lauke, rodos, rimo įsisiūbavusios sniego bangos. Namuose buvo tylu, tik iš koridoriaus girdėjosi laikrodžio tiksėjimas. Niekas jų nė pavadinti neatėjo.

Staiga du skambūs laikrodžio dūžiai.

— Oi, oi, — sukliko Julė.

— Cit, cit...

Namuose tylu.

— Tėvelis, tėvelis...

— Cit, cit...

Jos abi įėjo į ligonio kambarį. Toj pačioj šviesoj matėsi išvargintas tėvo veidas, užmerktos akys. Veido bruožuose nebebuvo to baisaus likimo, bet atgyjančios gyvybės kibirkštis. Šalia stovėjęs budintis daktaras jom maloniai mostelėjo ranka. Abi suprato.

Julė suklupo prie lovos galo ir tyliai tyliai iš kažin kokios laimės verkė, o lauke tilo audra ir giedrėjo dangus. Žibo mažytės žvaigždės, kurios nakties tamsumoj po audros atrodo kur kas gražesnės ir viliojančios.

Julė susipurtė, pamatė, kad ir jos gyvenimas giedrėja, auga, pilnėja. Gyvenimas platus, tik eit, skubėt į tą toli tekančią saulę.

Žvejo dukrelė su tėveliu jūroj

„Karys"

ADOLFINA ČEREPAITĖ

SUGRĮŠIM, VIEŠPATIE

MES nusidėjėliai, mes mažos dulkės
Ateisim, Viešpatie, prie kryžiaus.
Tau kojas kruvinas bučiuodami, maldausim atleidimo,
Kaip tas sūnus paklydėlis sugrįžęs.

Tamsioj nakty keliaudami paklystam,
O paklydimų marių marios . . .
Nuo kryžiaus Tu žvelgi ir laimini klajūną žmogų,
O Tavo žvilgsnis toks švelnus ir geras.

Pamiršę Tavo mirtį ant Golgotos,
Po nuodėmių našta suklupom —
Mes neverti, o Viešpatie, ateiti čia prie Tavo kojų
Paliest jas nuodėmingom savo lūpom.

Gyvenimo svaiginančiuos verpetuos
Mes Tavo meilės pasiilgom.
Jau į Tave mes, Viešpatie, sugrįšim
Iš paklydimų kelio ilgo.

Viršuj — Linksmos lietuvaitės prie Siesikų ežero.
Apačioj — Kepurinę šoka.

E. GABULAITĖ

MODERNIOJI SIELA

Modernus, modernizmas, moderniai. Tai bene vieni iš labiausiai nuvalkiotų XX a. žodžių. „Ji nusipirko modernius batukus, Jonas šoka moderniai, gi ponios Pumpurėlis modernios šunų veislės atstovas“. Tokie, ar į juos panašūs sakiniai dažnai išsprunka tiek iš gimnazistų, tiek iš šiaip žmonių lūpų. Kas tik liežuvį šiaip taip apverčia, tas modernizmą linksniuoja. Tik didžioji ta modernizmo vartotojų dalis mėgsta vietoj modernus sakyti moderniškas. Taip jie daro modernią klaidą.

Niekas pasaulyje nestovi vietoj. Viskas bėga su žemės rutuliu. Bėga ir keičiasi. Tik vienodu monotonizmu, visai užmiršusi modernizmą, nekintamu tempu ir girgždesiu sukasi žemė. Pradėkim kad ir nuo drabužio. Drabužis, tai lyg kambarėlis, kuriame žmogus lindi dienų dienas. O tačiau kiek įvairiausių stadijų yra perleidęs. Daug daugiau už varlę. 18 amžius buvo vienaip aprengtas, 19 — kitaip. Kaip 20 rengiasi, galime stebėti. Tik spėk dairytis po madų žurnalų pasaulį ar svaidyk žvilgsnius į elegančių, kitaip sakant, poniučių pusę. Ir pati būtinai turi taip daryti — beždžioniauti. Kitaip pasielgusi, būsi ne mūsų laikų duktė, kitaip kalbant, nemoderni. Apsirengimo madų dalyke prizą laimėtų moterys. Pašėlusiu tempu keičiasi mados. Suknelės rankovės buvo paprastos, gi žiūrėk už dienos kitos ir reikia su išpūstais pečiais vaikščioti. Žodžiu, „modernus“ kasdieninėj kalboj matuojama visa tai, kas nauja, ne taip, kaip pirma buvo, kas tobuliau padaryta. Tas naujoviškumas užkariavo visas gyvenimo sritis. Tai laiko dvasia. Ir kas nespėja prie tos naujos laiko dvasios prisiderinti, dažnai lieka gyvenime kitų sumindžiotas...

Mes esame knygos draugės. O penktokių amžiuje ypač mėgstamos tokios, kurios pažymėtos septyniomis raidėmis. Tai „išrinktosios“ knygos. (sarmata ir aiškinti, jei neįspėjai. Tai romanas). Penktoje klasėje pradedama eiti literatūros istorija. Mokais ir raukais, kad vienas rašytojas priklauso antikai, kitas romantizmui, trečias vėl kokiam tai realizmui. Už tų „izmų“ nemokėjimą dažnai ir dvejetukas padaro vizitą į žurnalą. O kas kaltas? — Modernizmas ir tinginys. Keitėsi gyvenimas, amžiai, epochos. Rašytojas yra gyvai suaugęs su laiko dvasia, su amžiumi. Laiko pėdsakus užtiksi jo raštuose. Tegul pradeda šiandie mūsų Brazdžioniai, Mykolaičiai rašyti 17 amžiaus stiliumi, tikiu, kad „Spaudos Fondas“ prie jų veikalų pridėtų prierašą: „Reikėjo Tamstai šį veikalą duoti atspausdinti 17 amžiuje. Dabarčiai netinkamas“.

Moterys šiandie kvėpuoja kitokiu oru, kaip kelios dešimtys metų atgal. Mergaitė šiandien gali daugiau „ozono“ įtraukti į plaučius. Juk buvo laikai, kada, anot vokiečių, moteris teturėjo tik tokią veikimo dirvą: „Kinder, Kirche und Küche“. Šiandie jau kita atmosfera. Jai yra vietos ir universitetuose. Vyro ir moters teisės šiandien sulygintos. Tačiau tas

dar teorijoj tebepelyja. Praktikoje to nėra. Bet vistiek XX a. moteris netokia, kaip 18 amžiaus. Jei taip viskas keičiasi laiko bėgyje, norisi paklausti, o kokia turi būti mūsų laikų mergaitė. Kaip turi atrodyti jos siela ir išorė. Tuojau paplepėsim apie tai.

Pradėkime nuo maldos. „Mūsų žmonės nesupranta tikėjimo grožio. Jie tik religingumo kaliošus teturi" — pasakė kartą vienas jaunimo rašytojas. Meldžiamės. Poterius mokam net geriau, kaip atmintinai. Gali lūpomis pyškinti „Tėve mūsų", o mintys ekskursuoja Dievas žino kur. Tai vienu kartu dviem ponam tarnavimas. Lūpos šaukiasi Dievo, o mintys ir širdis po čiuožyklą sukinėjas, į kino ekraną sminga, arba prieš akis mato žemės mylimą asmenį. Nenuostabu, kad tokia malda lieka tik vox clamantis in deserto.

Pasakojamas populiarus anekdotas, kaip viena moterėlė gyrėsi kaimynei girdėjusi labai gražų kunigėlio pamokslą. „Ach, kad jau sakė, tai sakė. Kad jau verkiau, tai verkiau". „Na, apie ką taip, mama, tas kunigėlis sakė?" „Tai čia prisikabinimas. Buvau prie durų ir negirdėjau". Šis pasakojimas šypsena pažymėtas. Tačiau panašiai būna. Žmonės taip įpratę iš senovės vaizduotis Dievą rūstų, grūmojantį. Veltui kunigas jiems kalba apie Kristaus meilę, gerumą. Gražiai sakė, bet... Nežino ką sakė. Kalbėk jiems apie pragarą, kaip tu ten degsi, smalą žibysi, gerai patiks. Argi čia ne tikėjimo kaliošai?

Jaunoji karta privalo išbristi iš to sustingimo. Jei kalbi su dangumi, nutrauk ryšius su čiuožykla, simpatija, žeme. Viešpats vertina tik širdies, o ne lūpų maldą. Kristus pasakė savo išrinktajai tautai: „Ši tauta mane garbina tik lūpomis. Jos širdis toli nuo manęs". Dievas nereikalauja, kad žmogus bažnyčioj nuo aušros ligi sutemos tupėtų rožančių barškindamas. Trumpa, bet nuoširdi malda yra vertesnė už ilgiausią, bet tik lūpomis supintą maldą. Visur yra taip vadinamų davatkų bloga prasme. Jos gal daugiau iš tingėjimo bažnyčioj tupi dienų dienas, o gyvenime nė už centą neparodo tos Kristaus mokslo meilės. Kas daugiausia užpila pamazgų ant kunigų sprandų? — Tokios pat asmenybės. Jos kasdien šluoja padelkomis bažnyčios grindis, bet kad nors kartą iš savo sielos šiukšles iššluotų! Tiesa, čia daugiau tenka bemokslėms moterims. Bet yra tokių ir mokytų tarpe. Naujoji mergaitė to nedaro. Nesvarbu, ar tu tapsi vyro žmona, ar viena eisi gyvenimo takais, tu turi būti sąmoninga, ne fanatiška katalikė. Moderni siela moderniai meldžiasi. Prie nuoširdžios, nefanatiškos, turinčios neiškreiptą tikėjimo veidą neprilips davatkos epitetas. Jo neprilipdysi nė viso pasaulio klijais. Bet taip daryti sugeba tik moderni siela.

Gyvenimą valdo papročiai, mados. Pirma visa moteriškoji giminė nešiojo kasas. Užėjo šėlas ir... kirpėjai nepaprastai daug uždirbo. Su kasomis liko tik kaimietės mamytės ir nuo „kultūros" atsilikusios mergaitės. Juk ir gimnazijoj daug didesnis procentas kirptų, kaip nekirptų. Arba kad ir su tais antakiais. Būtinai reikia nuskusti, nes perplatūs. Bet kur ten suspėsi skusti. Per kelias dienas dar didesni plaukų krūmai atželia. Reikia ieškoti kitokių priemonių. Skutimas tapo pamestas ir užmirštas. Jo vietą užėmė „ravėjimas". Pasirodo, kad ne vien morkas ar burokus galima ravėti. Ravėjimo sezonas yra ir mieste. Tik čia jis ne periodinis. Ravima, kada norima pasigražinti. Kyla klausimas, ar galima ravėti ne vien daržoves? Čia yra mados dalykas. Nesvarbu, ar tu būsi plačių ar siaurų antakių mergaitė. Svarbu, kad būtum geros širdies, ginanti savo garbę asmenybė. Pagaliau, mergaitė savo išore rūpintis turi daugiau, kaip

Stud. ateitininkai, tautiškų šokių šokėjai
„Studentų Dienos“

berniukas. Ir apsileidėle galime vadinti tą, kuri vaikšto kiaurom kojinėm, sutrinta suknele, nešvariu apikakliu ir susitaršiusiais plaukais. Mergaitė leista ne žvirbliams iš kviečių baidyti. Savo išoriniu grožiu reikia rūpintis. Svarbu, kad nebūtų perdėta ir neįžeistų dorovinio jausmo. Mados dažnai nueina pertoli. Buvo laikas, kada suknelės sutrumpėjo, kad daugiau sutrumpinti nebebuvo kaip. Vietoje stovėti irgi negalima. Na, ir pradėjo pamažu ilgėti, kad pasiekė žemę. Dabar vėl yra tendencija kopti aukštyn.

Mes sutinkame žmonių, kurie nemoka prie gyvenimo prisitaikinti. Jie, pasakysiu, nėra laimingi. Jokios pažangos nenori pripažinti. Kaip buvo seniau, kaip jo tėvai darė, taip ir jis turi daryti. Iš istorijos žinom, koks ermidelis kilo dvarininkų tarpe, paleidus žmones iš baudžiavos. Jie savo šuniukus labiau brangino, kaip žmones. O neduok, Dieve, jei jų sūnūs norėdavo vesti ne savo luomo mergaitę. Jie nesuprato, kad prieš laiko srovę amžinai nepaeisi. Laikas vykdo savo planus. Ir Strazdelio biografija nuausta iš liūdno gyvenimo siūlų. Visų sulenkėjusių žmonių buvo nekenčiamas. Nekentė todėl, kad jis peranksti gyveno. Jis buvo ne tos epochos žmogus, kitaip sakant, jis pasiskubino ateiti į žemę. Bet tokių žmonių reikia. Tai yra dalbos, kuri pradeda judinti sustingusius trobesius. Nejudinami jie pergiliai nugrimstų į žemę.

Kinų tauta šiandie nepripažįsta jokios pažangos. Truputį pažengė pirmyn ir suakmenėjo. Tai yra tautos mirtis.

Kiekvienas žmogus privalo ieškoti naujų kūrybos kelių. Jis visuomet turi veržtis į naujus, gražesnius pasaulius. Charakteringi Goethės „Fausto“ žodžiai. Mirus tam neramiajam Faustui, pasigirdo iš dangaus balsas: „Kas gyvenime kovojo ir veržės pirmyn, to mes negalim neišganyti“.

Lietuviškoji gimnazistė turi pratintis su gyvenimu eiti jau gimnazijos suole. „Maršo Jaunystei“ autorius pasakė: „Kai kurie žmonės mano: gyvenk kaip kiaulė, bet pildyk Dievo įsakymus, vistiek įeisi į dangaus karalystę“. Tai gyvenimo nesuprantančių tinginių šūkis.

A. JAKUBAITYTĖ

Kai meilė nesiseka

(Feljetonas)

Langas žiopso tiesiai į gatvę. Prie lango stalas su viena trumpesne koja. Po ja pakišta vokiečių k. gramatika, todėl stalas be reikalo nekruta. Prie stalo sėdi Marytė ir galvoja, kodėl Rapolas šiandien neatsiuntė laiškučio su eilėraščiu apie meilę? Et, nutarė ir pasikrapščiusi ausį išsiėmė iš portfelio veidrodėlį. Sušukavo plaukus perskirdama tiesią liniją nuo viršugalvio ligi nosies galo. Paskiau suvertė ant dešinio, ant kairio šono ir galop sušiaušė aukštyn. Baigus šią operaciją, išsiėmė iš albumo Rapolo — viena klase aukščiau stovinčio gimnazisto, fotografiją. Pasistatė ją ant rašalinės ir ilgai žiūrėjo į frenčiaus apikaklę, iš jos ištysusį kaklą, pliką galvą ir atsišiaušusias ausis. Tuo tarpu, kaip likimo lemta, gatve praėjo Rapolas su kažkuo... Marytė ko nenuvirto nuo kėdės kaip šoko prie lango. Vadinasi su Ele! M-hm. Kai Marytė vėl atsisėdo ir norėjo ant stalo pasiremti, šis krutėti pradėjo, nes gramatika gulėjo po stalu. Reikia visa baigti. Ką? Jis mane už nosies vedžios? Ir Marytė pradėjo rašyti paskutinį atsisveikinimą:

„Rapolai!

Tai šitaip! Tai Tu manęs nemyli? Gerai. Nuo šios dienos tarp mudviejų prasivers baisi bedugnė...

Jei skausmą pajusi, kai ant mano kapo nuvys baltos chrizantemos, tai kišk savo „Saliamono" galvą po traukiniu".

Marytė pradėjo graužti galą kotelio. Tikrai nežinia ką čia baisaus, taip nepaprasto jam palinkėjus. Aha. Nutvėrė fotografiją. Nupaišė Rapolui, kaip ministeriui be vietos, ūsus ir akinius. Po valandėlės pridėjo ragus ir nutarė, kad viskas pavyko labai gerai. Staiga ji atsiminė, kad šeimininkė vakar buvo pas Tamistėlę — burtininką. Sakė viską išdėjo kaip ant delno ir tvirtino, kad šeimininkė vis nors kada ištekės už amerikono ir atsisakys panystės stono. Tuoj tik susimaišė Marytės žiursto skvernai ir išdūmė į autobusų stotį. Čia didžiulė mašina tris kartus pyptelėjo ir išsirito į plentą. Tamistėlė gyvena už 12 klm. Marytė pradėjo krapštyti piniginę, kurioj tūnojo istorikų būrelio pinigai. Marytė kasininkė, bet ji vėl padės pinigus jų vieton. Sakys: „Mama, jau kojinės prakiuro, reikia naujos knygos..." Na, ir dar nors ko prireiks, ko visai nereikia. O mama sakys, kad ji kaip tranas, kuris tik pinigus teėda. Staiga užpakaliniam suole kažkas sukosėjo. Atsisuko. Ugi direktorius. Marytės kaklą tartum paralyžius ištiko. Vos atsuko galvą priekin, kurioje tuoj prasidėjo kažkoks maršas ir cypavimas.

Naujoji moterų karta nebus tokia tuščiavidurė. Tapusios šeimos židinio saugotojos neapsiribos vien virtuve ir šuniuko glamonėjimu, bet bus aktyvi šviesuolė. Moderniai sielai reikia kasdien vis platesnių ir platesnių horizontų, nes siauram šeimos rate ji gali nutrokšti. Tarnauti visuomenei mergaitė gali išmokti ir savo gimnazistiškų vargų naštą nešdama. Todėl moderni siela nevengia gerų organizacijų, laikraščių, apskritai viso tai, kas prisideda prie dvasios praturtinimo.

Stud. ateitininkai šoka

„St. Dienos“

Miestelyje paskui Marytę ir direktorius lipa iš autobuso. Kad nesuprastų jos planus, žygiuoja bažnyčion. Ir direktorius paskui. Širdis tik „cinkt“ ir užkulny, vos bepaeina. Direktorius pasuko klebonijon. Tada ji dūmė į pirmą pasitaikiusią gatvelę ir paklausė ant šaligatvio besivoliojančio žyduko, kur gyvena Tamistėlė. Žydukas parodė jai špygą, spiovė ant žiursto, kadangi ji vis stovėjo, tai pradėjo visa gerkle rėkti: „Ui, mami, papa!“ Atbėgo žydelka. Netrukus ir žydas, kuriems Marytė tuoj pakartojo savo klausimą, o žydas nurodė ne tik gatvę, bet ir namą.

Tamistėlę atrado besėdintį ant laiptų su mėlynais akiniais ant nosies. Skuto bulves ir šnekėjosi su višta, kuri kapstė lupynas iš pintinės. Marytė pasiteiravus ar jis pats — tas ieškomasis, nedrąsiai pareiškė savo norą ir paklausė kiek kainuos.

— Pusantro.

— Nė centą pigiau.

— Na, tai burkit, — ir senis nusivedė klijentę vidun. Nubaidė nuo stalo katę. Suplojo keletą kartų per savo plikę, negyvai užmušdamas tris muses ir širšę. Iššlavė trobos vidų, mat, viengungis buvo ir apklausinėjęs Marytę apie jos socialinę padėtį visuomenėj, pradėjo burti linguodamas galvą:

— Tamistėlė esi po Jupiterio žvaigžde gimusi, todėl jautrios širdies. Tamistėlei seksis gyvulininkystė ir vištininkystė. Tamistėle saugokis laikyti juodų arklių, karvių ir veršių. Tamistėlei nelaimingos kiekvieno mėnesio 26 ir 27 d. Tamistėlė tomis dienomis nepradėk ir nebaik jokio darbo. Tamistėlė tarp draugų, kaip gėlė tarp kadugių.

— Kalbėkit apie jį! — netekus kantrybės sušuko Marytė.

— Apie ką? — išsižiojo senis ir akiniai nusmuko ant riestos raudonos nosies pačio galiuko.

MERGAIČIŲ MOKYKLOSE

KAUNAS

Iš Šv. Kazimiero Gimnazijos Eucharistininkių veikimo.

Šiais laikais kiekvienas katalikas aukoja savo maldas už Rusijoje skriaudžiamus tikinčiuosius, už vargšę žemę, iš kurios vejamas mūsų Išganytojas. Jautrios maldininkų širdys prašo Dievo palaimos tam kraštui. Maldauja senutės, seneliai, maldauja maži vaikai, ir einąs mokslus jaunimas.

Šios maldos reikalingumą gražiai suprato Šv. Kazimiero Gimn. Eucharistininkės. Pertraukos metu, aplankius jaukioj koplytėlėj Kristų, matoma keturios palinkusios adoruojančių Eucharistininkių galvutės, kurios siunčia maldas už Rusiją. Po adoracijos savaitės buvo kalbama novena į Šv. K. J. Teresėlę. Taip devynias dienas vėl galėjai išgirsti bendrą jų maldą prie tabernakulio durelių.

Tačiau Eucharistininkės nepamiršo ir savųjų vargšų, kuriuos, kiek leido lėšos, parėmė materialiai. Gerai žinome, kiek suteikia džiaugsmo didžiosios šventės kiekvienoj šeimoj, tačiau ar kiekvienoj?... Daugelio šeimose būna liūdna, nes... nėra duonos, nėra kuo nuslopinti alkio, nėra vaikams eglutės ar margučių, belieka vien pro langus, pro duris gėrėtis su kartėliu širdy ponų šventiška nuotaika, jų džiaugsmu. Ypatingai skaudžiai pergyvena tas šventes pilkieji gatvės vaikai, skurdžiai. Kad jie nepajustų taip skaudžiai savo dalią, eucharistininkės suruošė, Kalėdų atostogų metu, mažesniems eglaitę. Susirinko apie 200 žaliakalnio vaikų, apiplyšusių, nuvargusių, kuriems buvo atlikta programa, su jais pažaista. Po to gavo vaikai saldainių krepšelius ir vakarienę. 40 vaikų buvo sušelpti rūbais.

Lėšos buvo gautos suruošus loteriją, kuri davė 100 lt. pelno. Dalį drabužių suaukojo pačios mergaitės. Maisto paaukojo žymesnės miesto įmonės, bei fabrikai.

Su noru, su užsidegimu ruošėsi eucharistininkės šiai neturinguju eglaitei.

Nors būrelio narių skaičius nėra didelis vos 30, bet narės nėra pasyvios, ir kasmet savo veikimu progresuoja.

Stebėtoja.

— Apie Rapolą! — tada senis būrė apie jį, kaip suvedžiotoją, tinginį, nuskurdėlį. Kad jis žiūri į kitą juodplaukę.

— Sakiau, — įsiterpė Marytė ir liūdnai nutilo. O senis tęsė:

— Tamistėlei reikia išvažiuoti už jūrių marių. Ten jūs laukia aukso skrynios prikrautos, marmuro rūmai išstatyti. Ten rasit kitą, o šito tamistėle saugokis, nes per valdiškus namus apturėsi graudumą.

— Per gimnaziją, — aiktelėjo Marytė. Senis dar pusę valandos pasakojo apie jos draugių liežuvių ilgumą, apie laiškus ir ligas, net apie smertį prie knygų pranašavo. Bet Marytė pradėjo galvoti apie direktorių. O šį begrįždama ir vėl sutiko. Klausia, girdi, kur buvai. O ji bumbtelėjo — pas dėdę. Na, sekančią dieną direktorius per matematiką šaukia atsakinėti. Atsistojo Marytė prie lentos ir žiūri, kad ji šiandien dar juodesnė nei visada. Taip prastovėjo visą pamoką. Gale direktorius klausia:

— Na, tai ką, ar nubūrė, kad neišmoksi pamokos?

— Ne-e.

— O kiek sumokėjai?

— Du-u.

— Na, tai du ir aš tau sumokėsiu, — pasakė ir parašė direktorius.

Atsisėdo Marytė suolan ir galvoja, kad direktorius geresnis burtininkas nei Tamistėlė. Iš kur jis visa žino? Bet vis tik Tamistėlė daug pasakė tiesos. Štai 27 diena nelaiminga — ir išdygo šiais mokslo metais jau šeštas dvejetukas. Na, o apie Rapolą tai visai teisybę išdėjo.

E. Ilionytė prieš amžinybės kelionę

A. A. Elzbieta Ilionytė.

Ir vėl naujas mokinės kapas. Velionė per didžiausias kančias pabaigė Šančių progimnaziją ir buvo bebaigianti ŠŠ. Širdies Mergaičių Mokytojų Seminariją Kaune. Bet džiovos bacilos pakirto jauną gyvybę ir tas žiburys, kuris norėjo šviesti Lietuvai, sulaukęs 21 metų amžiaus, 1938 m. vasario mėn. 6 d. pusiau devintą valandą vakaro užgeso. Užgeso guosdamasi žodžiais: „Nors gyvenimo nuskriausta, bet rasiu paguodos šūkyje: Visa atnaujinti Kristuje!"

Brangei draugei, S. ZALAGAITEI,
mirus jos mylimai mamytei, reiškiame nuoširdžią užuojautą.
Š. Š. Jėzaus Kong. Merg. gim.

KAUNAS

Š. Š. Jėzaus Kong. Merg. Gimn.

Sausio 16 d. buvo suruoštas gimnazijos pasilinksminimas — vakaras su įdomia to vakaro programa ir šokiais. Programoje buvo padainuota prancūzų kalba dainelė „Ma Normandie" ir suvaidinta operetė „Saint Nikolas". Be to, buvo suvaidintas vaidinimas „Jaunystė", deklamacijos, kanklių muzika, tautiški šokiai (kurie ypatingai patiko publikai), choras ir kt. Tėvų komitetas svečius ir savąsias pavaišino saldžiais saldainėliais. Be galo buvo linksma!

Hydra.

PANEVĖŽYS

Mergaičių gimnazija

Tik neseniai grįžo mūsų literatės iš Biržų literatūrinio vakaro. Žinoma, vaikšto labi nusiminusios. Kodėl sunku pasakyt. Galima spėti. Į šiaurę didesnis traukimas, todėl nenuostabu, kad galėjo ir širdis „ištraukti". Kad jūs žinotumėt, biržiečiai, kaip dar kai kas ant kelių puolė prieš p. Direktorių, kad leistų į Biržus! Bet prašymas liko atmestas. Ach, tie Biržai!

Literatai linksminosi ten, o panevėžietės taip pat nesnaudė. Šeštokės suruošė vakarą. O kaip gražiai šoko baletą! Iš mergaičių pasidarydavo gėlės žiedas, nes jos, mat, turėjo gėlėmis puoštus plaukus.

Ne visada jau taip linksma būna. Rašomieji darbai taip „nuvargina", kad jokiu būdu šešių pamokų negali klasėj išsėdėti. Sumanom eiti „pailsėti" į namus. Nelaimė! Mokytoja su žurnalu laiptuos sustabdo ir grąžina atgal. Nutariam „individualiai" bėgti, bet ir pastebi dežuruojančios mokytojos akis. Ir, griūdama laiptais, turi bėgti vėl aukštyn. Ir „ilsėkis"!...

S. Š.

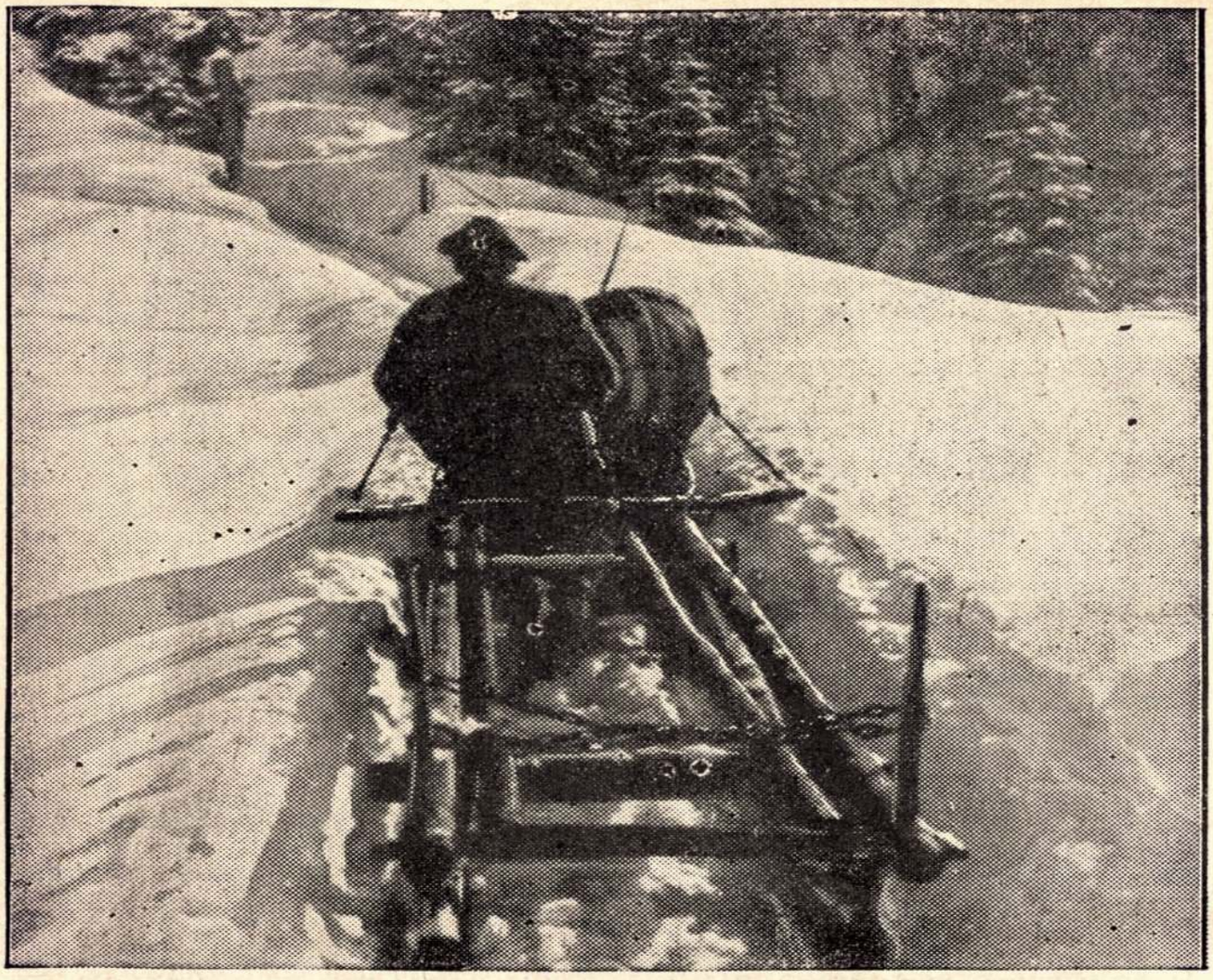

Žiemos keliu

KAUNAS

Šv. Kazimiero S. K. M. gimnazija.
Septintokės deklamuoja.

Aldona I: Kai dvasią gaubia pilki rūkai,
sėdžiu prie knygos, kalu;
pro šalį skrenda gervių pulkai,
kodėl aš su jom skrist negaliu?

Jurgis: Kojos kliūva, namai griūva,
eina linksmas jis gatve,
širdis virpa, akys mirga,
keberiokšt ir gatava.

Aldona II: Skambutis skamba
kling-kling-kling,
širdelė skrenda
jojo link.

Septintokė.

„Mirštančios plaštakės" autorei. Sesutės dalykėlį spausdinsim. Stilių turi gražų, tik nereiktų pasinerti į tokį didelį sentimentalumą ir idėjingumą. Nesuprask, kad sentimentalizmas ir idėjingumas yra blogi dalykai. Ne. Tik, matai, negerai, jeigu jų būna perkrauta.

Žuvėdrai. Sveikos dalykėliai irgi palauks savo eilės.

Stebėtojai. Tikime, kad Jūsų gimnazija „Ateities" nepamirš. Lauksime naujų raštelių.

„Lelijų Madonos" autorei. Eilėraštis jau neblogas. Lauksim naujų. Tikim, kad būsi „Mergaičių Ateities" bendradarbė.

Visoms esančioms ir būsiančioms „Mergaičių Ateities" bendradarbėms. Redakcija maloniai laukia ir tiki, kad jūs gyvai susidomėsit tik jums skiriamais „Ateities" puslapiais. Tikime, kad nepaliksit jais rūpintis ir juos užpildyti Dievas žino kam, bet pačios uoliai domėsitės „Mergaičių Ateities" praturtinimu, siųsdamos jai savos kūrybos, straipsnių, referatų, fotografijų ir kit. „Mergaičių Ateities" įdomumas ir tobulėjimas pareina nuo jūsų. Rašykit redakcijai, ko labiau pageidautumėt: eilėraščių, referatų, novelių, kokių autorių? Tikime, kad sesutėms redakcijos balsas nebus tyruose šaukiantis.

ALYTUS

Broliai Domeikos teisme.

23-I įvyko šaunus literatų teismas. Kaltinamųjų suole — L. Dovydėno premijuoto romano broliai. Kaltintojų ir gynėjų kalbos parodė aiškų nusivokimą kalbėtam dalyke. Domeikos kaltinti, kad jie 1) griovė savo šeimų gyvenimą, 2) nesirūpindami savo ūkiais, kenkė bendram ekonominiam ir kultūriniam krašto gerbūviui, 3) dėl kerštо ir pavydo pražudė savo aukštesnį žmogišką pradą ir 4) blogu elgesiu demoralizavo apylinkės žmones. Beveik visais punktais Broliai Domeikos ir pripažinti kaltais, nors didžiausias procentas visą laiką teismą sekusių moksleivių reiškė norą, kad Domeikos būtų išteisinti. Teismą pravedė vicedirekt. mok. Babilius.

Žingsnis žingsnin.

Susidomėjimas naująja literatūra nuolat auga. Tiesa, iki šiol alytiškiai buvo labai abejingi poezijai. Pradžioj mokslo metų poezijai skirtas susirinkimas nerado bendro susidomėjimo. Bet kadangi poezija, apskritai, dabar aukščiau stovi už prozos kūrybą, tai ir moksleiviai labiau ja pradeda domėtis, eidami žingsnis žingsnin su naująja poezija. 30-I literatų susirinkime išsamiai buvo panagrinėtas J. Kossu-Aleksandravičius. Jonynaitė (VII kl.) skaitė referatą, deklamuota eilėraščių ir, apskritai, susipažinta su naujojo laureato lyrika.

Tradicinis gimnazijos koncertas.

1-III įvyko tradicinis gimnazijos koncertas, kurio pelnas skiriamas neturtingiems mokiniams. Scenoj pasirodė sutelktinės gimnazijos pajėgos: orkestras, choras, solistai, deklamatoriai. Koncertas pavyko, nes ir atsilankiusieji buvo patenkinti ir pelno nemažai.

Apie Pijų XI.

2-III visuotinam eucharistininkų sus-me mok. Zenkevičiūtė labai plačiai kalbėjo apie Pijų XI, jo gyvenimą ir darbus. Sus-mą smagiai užbaigė jaunesnėsės mergaitės savo kolektyvinėm deklamacijom.

Kasmatė.

BIRŽAI

Didelė literatūros — muzikos šventė.

Sausio 29 dieną gimnazijos salėje įvyko didelis moksleivių literatūros — muzikos vakaras. Buvo kviesta Linkuvos, Mažeikių, Panevėžio (merg. ir bernk.), Pasvalio, Rokiškio, Šiaulių (merg. ir bernk.), Telšių gimnazijos. Neatvyko Rokiškio ir Šiaulių berniukų gimn. atstovai. Įžangos žodį tarė direktorius p. Vosylius.

Toliau atskirų gimnazijų pasirodymai — *Linkuva:* Vincentas Navickas ir Vytautas Pinkevičius prabilo į publiką švelnia lyrika, nudažyta tyliu liūdesiu ir džiaugsmu. *Mažeikiai:* Monika Daunytė visus sužavėjo gražiu deklamavimu, giedria dvasia; Zigmas Umbražūnas ekspresingai ir įdomiai perskaitė „20-ties metų psalmę"; Pundzius skaitė novelę apie žvejo sūnų (novelė įdomi savo medžiaga!). Fortepijono solo — skambino biržietė Valė Markevičiūtė. *Panevėžys* (mergaičių ir berniukų gimn.): Adelė Karvelytė ir Pranė Aukštikalnytė imponavo publikai giliu išgyvenimu ir nuoširdumu; Juozas Subatavičius bylojo apie vargą ir skurdą, apie užmirštą tėviškę ir sūnų paklydėlį; Stasys Šneideris ypač optimistiškai visus nuteikė savo eil. — „Maršas jaunystei".

Biržiečių muzikų kvintetas (V. Markevičiūtė, K. Liaudanskas, Vl. Korsakas, Alf. Adomėnas ir A. Dubišovas) gražiai ir nuotaikingai sugrojo keletą dalykų. *Pasvalys:* J. Šimkevičius, J. Linkevičius ir Al. Šatas — visi trys pabrėžė drąsios ir ryžtingos dvasios eilėraščių.

Biržiečių trio (V. Markevičiūtė — fortepj., K. Liaudanskas — smuikas, Vl. Korsakas — violončelė) savotišku švelnumu ir šiluma užliejo visą salę. *Šiaulių mergaičių g.:* G. Neverauskaitė ir Čekanauskaitė klausytojus vertė savo mintimis klaidžioti gėlėtais laukais, laimės keliu, viesulu lėkti ant jaunystės žirgo. Geselevičiūtė linksmai paskaitė feljetoną apie kino filmą ir gimnazistės dūšelės „konfliktą". *Telšiai:* Lidija Kupstaitė su-

silaukė visų simpatijos savo gražiu, švelniu skaitymu; Vyt. Mačernis imponavo minties gilumu ir savotiška mistiška dvasia (ypač visiems patiko „Mirties paveikslas"). Biržietis smuikininkas Kazys Liaudanskas, akomponuojant V. Markevičiūtei, ypatingai gražiai sugrojo „Serenade de Toselli" ir „Persų turgavietę". *Biržai:* Pr. Matulytė ir K. Padarauskaitė nuoširdžiai paskaitė apie jaunystę, dainą, liūdesį ir nusivylimą; Paulius Drevinis sekė pasaką apie karalaitę; Br. Krivickas, kaip ir visada, linksmai nuteikė klausytojus savo jumoriška novele — „Gydytojas Trumpeika"; Eug. Matuzevičius baigia literatūrinę programos dalį, padeklamuodamas eilėraščių apie vargą, rymantį ant lauko ežios, apie žvejų naktį ir jūrą.

Pabaigoj tarė žodį atsilankęs iš Švietimo Ministerijos svečias Inspektorius Ponas Rainys, pabrėždamas dvasinės kultūros reikšmę ir nurodydamas gaires tolimesniam moksleivių literatūriniam darbui. Be to, Ponas Inspektorius prisegė biržiečiams, laimėjusiems praeitą vasarą tarptautinėje moksleivių stovykloje I-ąją vietą, atsižymėjimo ženkliukus ir Eug. Matuzevičiui įteikė premiją už stovyklos dienoraštį.

Reikia pripažinti, kad šis vakaras praėjo su ypatingu pasisekimu, gyvumu ir įdomumu. Salė buvo pilna visuomenės ir moksleivių. Kiek teko nugirsti, klausytojai vakaru yra labai patenkinti.

P. S. šio vakaro gražią ir skoningą muzikinę dalį parengė Biržų gimn. mokytojas p. K. Linkevičius.

— Rytojaus dieną įvyko literatų susirinkimas, kuriame dalyvavo ir kalbėjo Ponas Inspektorius. Be to, buvo pasidalyta įspūdžiais su svečiais, buvo dar paskaityta kūrybos. Po susirinkimo nusifotografavom. *Klevelis.*

GIEDRAIČIAI

Literatų būrelio veikimas smarkiai pagyvėjo. Po Kalėdų turėjome du susirinkimus, kuriuose pasireiškė daug naujų jėgų: Anusevičiūtė, Strazdaitė, Radžiūnaitė O., Šileikaitė Al. — beletristikoj, Žukauskas, Pilka, Mažeikaitė ir Morkūnas — poezijoj.

Išleistas šapirografuotas laikraštėlis, kurį užpildė patys nariai.

Suruoštas literatūros vakaras, kurio pelnas paskirtas kelionei į Anykščius — į Vysk. Baranausko gimtinę, aplankyti „Viešnią iš Šiaurės" autorių, pamatyti pasakišką Puntuką...

Būreliui vadovauja P. Žukauskas — pirm., L. Anusevičiūtė — sekr. ir J. Staškevičiūtė — ižd. Būrelį globoja mok. P. Andziulis.

GRUZDŽIAI

Aukšt. Gyvulininkystės Mokykla.

Mokykloje veikiąs 62 šaulių būrys. Sausio 25 d. sušaukė metinį susirinkimą. Susirinkime buvo priimta metinė apyskaita, patiekta sąmata 1938 m. ir išrinkta nauja būrio taryba, Kontrolės komisija ir skaityklos komitetas. Į būrio tarybą 1938 m. išrinkta dir. dr. Žemaitis, vice-dir. agr. Petraitis, agr. Franckevičius ir ats. pusk. p. Jonas Dirvinskas. Taip pat nutarta vasario 16 suruošti vaidinimą „Naujieji žmonės".

Šaulių būriui nuo 1937 mokslo metų vadovauja veter. gyd. ats. leitn. Pranaitis.

Be to, tenka pažymėti, kad šaulių būrio lėšomis prie mokyklos yra išlaikoma skaitykla, kurioje randasi įvairių laikraščių ir jais gali nemokamai naudotis visi mokiniai.

Be į skaityklą pareinančių laikraščių mokiniai, ypač I kurso, yra dar užsiprenumeravę kitų laikraščių bei žurnalų: Ateities 8 egz., Trimito 5, Sk. Aido 6, At. Spindulių 2, Ūkin. Patarėjo 2 ir kit.

— Sausio 26 d. įvyko steigiamasis JŪR. Šio ratelio tikslas: paruošti jaunųjų ūkininkų vadovus. Į ratelį įstojo 33 nariai. Rateliui vadovauti apsiėmė mokyt. agr. Piskarskas. *Perlas.*

JONIŠKIS (Š).

Prieš Kalėdas turėjom laidotuves, nes literatai, nors ir buvo apvilkti tėvo ir dziedzės kailiniais, tačiau šalčio neišlaikę pasimirė. Mūsų popunis baisiai smarkavoja: užtenka kostelt, ar tam tikroje vietoje balsiau riktelt, ar kieno netepti bateliai sugirgžda, baigta... Delto vaikščiojam, kosim, švelniai, elegantiškai ir džentelmeniškai. Turime „medžiotojų dr-ją", tačiau žmonės sako, kad iš jos narių tik vienas, pats didysis, teturi leidimą, o visi kiti brakonieriai. Reiktų patikrinti dokumentus.

Neblogai mes mokame fokstrotuoti, anglų valsą pasukti, ar dainelę užtraukti, tik su gailesčiu reikia pasakyti — prisipažinti, kad nemokame tinkamai Bažnyčioje pagiedoti. Rėkiam kiek kas turime sveikatos, delto vietoj harmonijos, susidaro Bažnyčioje disharmonija. Laukiam reformų ir laukiam, kad religiniuose dalykuose mažiau būtų „modernizmo ir kultūros". *Berželis.*

JONIŠKIS

Be kapeliono.

I. 23 dieną įvyko III religijos būrelio susirinkimas be kapeliono. Ką padarysim, nors ir neturim dvasios vado, bet vis tiek nenuleidžiam rankų, dirbam: rašom referatus, ruošiam paskaitas, skaitom laisvą kūrybą, juokiamės iš „Z" ir t. t. Per tą patį susirinkimą įvyko ir laisvos kūrybos konkursas, kur geriausiai pasirodžiusiam turėjo būti įteikta buvusio kapeliono dovana. Bet deja, konkurse tedalyvavo tik vienas narys, kuriam visų narių nusprendimu buvo įteikta dovana. Dovaną laimėjo Jonaitytė (Va).

Religijos būrelis, nors ir be vadovo, bet geriausiai laikosi iš visų gimnazijos būrelių. Jaunatvės entuziazmu apsišarvavę, mes išeisim likimo skirtą, nors ir sunkiausią, kelią. *Ultimus.*

KAIŠIADORYS

Kad veikimas padidėjo po Kalėdų atostogų, visiems aišku. (Mat čia didelės įtakos turi robaksai.) Kad ir mūsų „Raudonojo Kryžiaus" būrelis, tik ką įsisteigęs, surengė „šumną" pasilinksminimą. Jis buvo buterbrodo pavidalo — literatūrinė dalis, po to šokiai ir vėl... Tai įvyko sausio 16 d.

Sausio 22-23 d.d. mokiniai neruošė pamokų, nes žiūrėjo Kaišiadorių miesto stalo teniso turnyro, kurį laimėjo gimnazija. Na ir gerai, nes už savus labiausiai plojom!

Jaunesnieji religininkai sausio 28 d. pasakė vyresniesiems „barzda" ir padarė susirinkimą.

Literatai irgi neužmigo ir prie „armoškos" bandė padų stiprumą, o prieš tai — savo kūrybinį pajėgumą. Tą žygį atliko 29 sausio. Plačią recenziją „Užgęsę Chimeros Akys" skaitė J. Stempožeckas. Buvo keli referatai, monologas, dijalogas... Kūrybos skaitė H. Martusevičius, J. Stempožeckas, A. Velička, A. Čiurinskas ir A. Leonsavičius. Vadinasi, pagal skelbimą, buvo literatūrinis vakaras.

Greitu laiku mano padaryti susirinkimus vyr. religininkai ir raudonkryžininkai. Žinoma, bus ir šokių, nes norima iki Užgavėnių atsišokti.

Menkai progresuoja ir moderniški šokiai, kaip ir fokstrotas virsta polka. Daugumas nepritaria. *Armonikas.*

KĖDAINIAI

Būreliai kruta...

Štai sausio 15 d. istorikai padarė pirmą šiais metais susirinkimą, kuriame O. Masytė skaitė referatą: „Vilniaus krašto istorinės vietos". Autorė nemažai suminėjo istor. vietų ir nurodė jų reikšmę. Toliau Zigmas Steponavičius paskaitė gana ilgoką referatą — „Lietuvos krikštas ir jo reikšmė". Seniau nariai tik klausydavo, dabar pareiškė dauguma savo iniciatyvos. Būrelis pasiryžęs išleisti laikraštelį, kuris, manoma, greitu laiku pasirodys.

II.1 d. literatai sujudo ir susirinko į gimnaziją, kur gana plačiai pasikalbėjo literatūros klausimais. Juozas Sabas skaitė recenziją Dovydėno — „Broliai Domeikos". Dar būrelio poetai A. Butkus ir A. Meškauskas skaitė po du eilėraščius. Tačiau šis susirinkimas buvo įdomus, nes pirmą kartą būrelio nariai nuoširdžiai kritikavo vieni antrų kūrinius. Būrelis, norėdamas, kad nariai kūrybiškai nesumenkėtų, paskelbė konkursą, geriausiam kūriniui parašyti, nesvarbu kokio žanro. Nutarė paskirti tris premijas.

I.30 d. religinis būrelis padarė bendrą vyrų ir mergaičių susirinkimą. Tačiau narių atsilankė labai nedaug, apie 15. Todėl susirinkime skaitė tik vieną referatą. Matosi, kad kėdainiečiai nesidomi religijos klausimais, pasitenkina tik tiek, kiek viena ausim nugirsta pamokose.

Ergo.

KELMĖ

Alio! alio! Kelmiškiai prabilo! Kad „Ateity" niekas neparašo iš Kelmės progimnazijos, tai dar nereiškia, kad kelmiškių nėra. Mokiniai labai smarkūs! Mokiniai dėl tikybos reikalingumo labai smarkiai kovojo.

Nuo vasario 1 dienos mes jau turėsim tikybos pamokas. Visi tuo labai patenkinti. Nors, kaip sakoma, su mokytojais negalima kovoti, bet mes jautėm reikalą ir kovą laimėjome.

Krina.

KUPIŠKIS

Buvęs mūsų kapelionas kun. J. Gutauskas nukeltas į Biržų gimnaziją. Kupiškiečiai buvusiam mūsų Dvasios Vadui linki viso geriausio ateities darbuos.

I.23. Progimnazijos salėje įvyko Religinio b. susirinkimas. Gan gražių ir įdomių referatų paskaitė M. Gutauskaitė, J. Morkūnas ir St. Žiūkaitė. Būrelį globoja kapel. J. Ragauskas.

Religinio b. nariai praktikuoja pirmųjų mėnesio penktadienių Religinę praktiką. II.4 d. maždaug apie šimtas mokinių susirinko priimti švenčiausiąjį.

J. Kir.

Mielus draugus ALB. KATILIŲ, mirus jo broliukui, ir PETR. VARNAGIRĮ, mirus jo sesutei, nuoširdžiai užjaučiame.
Marijampolės V. R. J. B-kų gimn. VIIa kl.

MARIJAMPOLĖ

Marijonų gimnazija.

Naujus metus pirmieji pradėjo I.16. vyresnieji literatai. Nors narių ne tiek jau daug atėjo, betgi kūrybos atsinešta nemaža. Skaitė: Pr. Šulskis Vinco Krėvės „Šiaudinėj pastogėj" nagrinėjimą, Br. Jablonskis savo eilėraštį, Alb. Budrikis novelę, Vyt. Kazlauskas Pr. Geņio eilėraštį ir Stp. Matuliauskas recenzavo Juozo Grušo „Sunkią ranką", Vyt. Tamulaičio (buvusio šios gimnazijos mokinio!) „Ateina pavasaris", Penketo „Vyrus iš Rusnės". Kritikai-kūrėjai vieni kitus gerokai pačiupinėjo. Ypač vertingų pastabų davė literatų globėjas mokyt. Vincas Ramanauskas.

Religininkams, fizikams, matematikams ir linksmiesiems broliams linkėtina gyvo gyvenimo!

Gogolis scenoj.

Stropiai gimnazija ruošia Gogolio 4 veiksmų komedijos „Revizoriaus" vaidinimą. Veikalą vertė mokyt. V. Ramanauskas. Režisuoja pats vertėjas, vaidins prieš pat Užgavėnes. Į vakaro programą dar įeis choras, solo, eilėraščiai ir dar kai kas.

Auklėjimosi paskaitos.

Be auklėjimosi pamokų, kurios būna paskirose klasėse, tam tikrais laikotarpiais įvyksta tokios paskaitos bendrai visai gimnazijai. Pirmoji šių mokslo metų paskaitų ciklo dalis buvo iš mandagumo srities, kur išnagrinėta elementariausios mandagumo taisyklės. Paskaitas skaitė mokyt. dr. Ant. Kučinskas, mokyt. Jn. Kavaliūnas ir sausio 30 d .mokyt. Ant. Kriukelis pirmąją paskaitų ciklo dalį užbaigė. *Žibartas*

MARIJAMPOLĖS V. R. J. B-KŲ GIMN.
Būrelių veikla

Literatai I.21 perrinko valdybą: pirmininku Algis Griškevičius, sekr. Alb. Stepanauskas. Nutarta sugyvinti veikimą. Į „M. Dienų" anketas pageidavimus buvo reaguota gyvai ir „Ateities" kai kurie skyriai buvo duota pavyzdžiu. Ateinančiam sus-mui numatyta paruošti referatą iš Kossu-Aleksandravičiaus premijuotos lyrikos.

PALANGA

Po atostogų I. 11 d. išleidom į Vilkaviškį lotynų k. ir istorijos, tikrai gerą, mokytoją p. Vandą Žilinskaitę.

Naujoje vietoje nuoširdžiai linkime sekmingo darbo.

Jos vieton sulaukėm p. E. Volskaitės.

I.15. mokiniai paminėjo Klaipėdos krašto atvadavimą.

I.17. mirė aušrininkas, spaudos draudimo didis veikėjas dr. Liūdas Vaineikis. Jo sūnui Jurgiui VI kl. mokiniui draugaiės reiškia nuoširdžią užuojautą.

Vietoj vainiko apie 30 litų surinktų pinigų, skiria neturtingam mokiniui šelpti.

Literatai susirinkimų daro nemaža. Juose daug kas nuveikiama, smarkiai rašinius bei eilėraščius recenzuoja, tačiau paskelbus konkursą tema „Koks turi būti literatas" beveik niekas... nerašė. Konkursas, žinoma, neįvyko.

I.3. liter. sus-me J. Pociutė (II kl.) deklamavo Aldonos Nasvytytės „Pirmąsias snaiges".

J. Kossu-Aleksandravičiaus „Užgesusias chimeros akis" gana gerai recenzavo V. Žvirzdys (V kl.).

P. Aukštikalnytės „Naktį" deklamavo J. Urbonavičiūtė (IV kl.).

A. Šertvytis (VI kl.) skaitė „Nežinomojo" novelę. *Retežis.*

PANEVĖŽYS, AMATŲ MOKYKLA

Pro užpustytus akinius

Iš būrelių „kompanijos", geriausiai veikia Religinis būrelis. Štai, II. 2d. sušauktas gausingas būrelio susirinkimas. P. Mokytojas Graužinis laikė paskaitą „Apie auklėjimąsi". S. Markevičius (IV) skaitė savo eil. „Draugui", Lebioda L. (IV) savo kūrybos... Įvestame skyriuj „Laisva tribūna", pasireiškia oratorių gyvu, gražiu žodžiu kalbėti.

Be to, veik visi nariai (50) pasisakė prieš modern. šokius ir nutarta suruošti vakarą su savaīs, tautiniais šokiais. Išrinkta vakarui ruošti komisija iš 3 asmenų.

20 m. Lietuvos Nepriklausomybės sukakčiai paminėti, mokykla nutarė nupirkti kariuomenei 4 šautuvus. Šį gražų sumanymą mokiniai gausiai remia savo aukomis.

Kad būtų daugiau įplaukų, trečiokai surengė vakarą skirdami pelną ginklų Fondui. Bet deja, vietoj pelno — nuostolis... na, ir aukok!?

Mūsų garsieji „šokikai" (IV kl.) su tvirtesnėm kinkom, pradėjo mokytis šokių. Dauguma „susižavėję" šokių naujienybėm pradėjo juos „prabavoti":

Ir palikę orą tyrą
Stumdos salėj pulkas vyrų...
Leo

PASVALYS

I.10. pagaliau atbudo ilgai snaudęs muzikų būrelis. Būrelio glob. p. mok. K. Šimkevičius ragino visus, kurie mėgsta muzikos meną, šįmet aktyviau dirbti, nagrinėti įžymiųjų muzikų biografijas. Išrinkta nauja valdyba, kuri taip pasiskirstė pareigomis: pirm. — Alb. Talačka, IV kl. vice-pirm. — Elzė Zubaitė, V kl. ir sekr. — Barkauskas, IV kl.

I.23. įvyko vyresniųjų literatų būrelio s-mas. Į kurį atsilankė ne tik nemažas būrys moksleivių, bet taip pat ir keletas mokytojų. Ig. Uogintas, VIII kl. kalbėjo apie „Poeziją ir tautą". Novelę skaitė Br. Masilionis, V kl. Savo kūrybos eilėraščių paskaitė: Julius Šimkevičius, J. Linkus-Linkevičius ir Al. Šatas, visi penktokai. 10-ties min. kalbą šį kartą teko El. Kuosaitei, VII kl. „Skaitykime geras knygas" ir K. Mickevičiui, VIII kl. „Muzikos reikšmė gyvenime". Muzikos mok. p. K. Šimkevičius iškėlė sumanymą, kad literatai galėtų paįvairinti savo susirinkimus, ištiesę muzikams bent vieną pirštą. Šis sumanymas triukšmingu plojimu visų buvo nuoširdžiai priimtas, o literatų būr. pirm., atsakydamas būr. vardu, taip pat pareiškė: „Gerb. p. mokytojau, Tamsta iš mūsų prašėte tik vieno piršto, o mes jums norime ištiesti visą ranką..."

II.1. įvyko jaunesniųjų literatų sekcijos s-mas. Programoje pasirodė Veineikis, IV kl., palygindamas dvi Vienuolio noveles. Trumpą Dr. L. Veineikio biografiją skaitė P. Piragius.

Savo kūrybos eil. skaitė Grigalionytė, II kl., St. Brazdžiūnaitė, IV kl. ir Ant. Petronis, IV kl. Dėl eilėraščių išsitarė p. mok. Ig. Serapinas.

Nutarta išsirašyti būreliui „Dienovidį".

II.2. Dėl neatsargumo su rogutėmis pritrenktas, II.3 d. rytą mirė Vl. Kazitėnas, I kl. Vasario 4 d. iškilmingai visa gimnazija nulydėjo į amžiną poilsio vietą.
Svyruonėlis.

PASVALYS

Muzikai ilgai ir saldžiai miegoję I.10. pabudo (mat, sušaukė sus-mą). Sus-me būrelio glob. K. Šimkevičius kalbėjo apie praėjusių metų veikimą. Nutarta paminėti muzikus St. Šimkų ir Česl. Sasnauską.

Kooperatininkai I. 22. surošė pasilinksminimą su vaidinimu ir smuikų kvartetu. Prieš pas-mą buvo praneštas išrinktasis kooperatyvėlio vardas „Bičiulis", kurio autoriui L. Kazėnui (V) atiteko paskirtoji premija (5 lit.).

Literatai I.23. padarė sus-mą. Programa buvo labai turtinga. Nutarta paminėti Lietuvos 20 m. nepriklausomybės ir būrelio 5 met. gyvenimo sukaktis, kartu su kitais būreliais surengti vakarą, minėti rašytojų sukaktis, pakviesti į sus-mus muzikus ir kita.

Pastebėtina, kad pasvaliečiai po naujų metų ypatingai susidomėjo moksleivių spauda. Kiekvienam mokiniui kartu „At. Spind." ir „Ateities" tenka daugiau kaip po vieną egz. *Gegužis.*

PRIENAI

Šį mėnesį gimnazija surengė viešą vakarą. Scenoj išvydome vieno veiksmo vaizdelį „Korepetitorių". Veikalėlis iš mokinių gyvenimo. Jo autorius — mūsų mylimas vice-direktorius p. J. Eidukevičius. Ponas Eidukevičius, kaip dramaturgas, išeina į viešumą ne pirmu kartu: neblogą pasisekimą yra turėjusi jo tragedija „Ant tėvynės aukuro", pasirodžiusi mūsų spaudoje prieš kelerius metus.

Vaidino aštuntokai ir septintokės. Aštuntokų scenos meną pažįstame nuo seniai, tačiau septintokės, pirmu kartu pasirodžiusios scenoje, nė per nago juodymą nenusileido vyrams, užtat ir suvaidinta puikiai. Gimnazijos vadovybei, veikalo autoriui ir vaidintojams publika už puikų vakarą lieka labai dėkinga. Vakaro pelnas paskirtas neturtingų mokinių naudai.

Jau pasibaigė, apie savaitę, trukusios, stalo teniso rungtynės. Pirmąją vietą mūsų gimnazijoj be didelio vargo pasiliko senasis čempijonas J. Bazevičius. Reprezentacinę gimnazijos komandą sudaro šie asmenys: J. Bazevičius, A. Bendinskas ir Br. Mickus. *Bastuoklis*

ROKIŠKIS

1937 m. kultūrinio gyvenimo balansas.
Literatai

Pradžioje mokslo metų būrelis labai pasigedo gabių lyrikų Pr. Kozulio ir Br. Balaišio. Kūrybinės pajėgos susilpnėjo. Būrelio susirinkimuose pradėta nagrinėti literatūros ir meno klausimai, kviečiant prelegentus iš kitų gimnazijų. Būrelio pastogėn pradėta telkti ne tik literatai, bet ir muzikai, solistai. Būrelio globėjo iniciatyva buvo pakviestas dr. Vydūnas, skaitęs turiningą paskaitą mokiniams. Gaila, net nebeturėjo laiko atsilankyti į būrelio susirinkimą. Savos kūrybos yra skaitę: M. Šulcaitė, Ad. Čerepaitė, M. Ol-

kinaitė, Z. Žukauskaitė, Baltušytė, Sakalauskaitė, J. Zdunytė.

Dainos meno srity pasirodė gera solistė A. Burakauskaitė. Žymiai sustiprėjo ir solistas J. Šilinis.

Deklamavime: Chmieliauskaitė, Mikšytė, R. Stalionis.

Gimnazijos mokiniai X.30. užpildė „Radio valandėlės" programą. Dalyvavo choras ir vyrų oktetas, komp. R. Jovaišos vedamas, A. Styra deklamavo tarmiškai „Anykščių šilelio" pradžią, kanklininkės: Br. Vinkšnelytė ir Z. Rimkutė, M. Šulcaitė — specialų eil. apie Vaižganto gimnaziją, ir kt.

Spauda. Žymiai pakilo „Ateities" ir „Ateities Spindulių" (100) prenumeratorių skaičius. „Maršo jaunystei" vien gimnazijoj išplatinta apie 40 egz., privačiai dar išpirkta apie 30 egz.

1938 m.

Nauji Metai sutikta su kūrybiniu nusiteikimu. Gimnazijos kultūrinio gyvenimo padangė vis skaidrėja.

Literatų susirinkime pasirodė naujų jėgų: O. Nakas (eil.) ir J. Jankauskaitė (beletr.). Mokyt. p. An. Krasnickaitė skaitė įžanginę paskaitą iš ciklo apie stilių. Dar skaitė Ad. Čerepaitė. Susirinkime pasireiškė gyvos įdomios diskusijos dėl skaitytų kūrinių. Kritikavo A. Styra, K. Dalinda, E. Indriūnaitė, J. Jankauskaitė, Ad. Čerepaitė, St. Baltušis.

Kadangi šiemet gimnazija švenčia 20 m. sukaktį, tai būrely paskelbtas konkursas gimnazijos himnui parašyti, taip pat bus premijuojami geriausi prozos ar lyrikos kūriniai.

Per Klaipėdos atgavimo šventę pasirodė solistas (bosas) Iz. Ališauskas.

Pradėjo veikti mokinių skaitykla ir lituanistikos kabineto seminarinių studijų skyrius.

Paskutiniu laiku pradėjo veikti moderniškų šokių kursai. Maža garbė svetimus mokėti, didi gėda savų nežinoti. Mokiniai laukia ir tautinių šokių kursų.

XI.4. įvyko generalinė repeticija tradicinio gimnazijos vakaro. Vaidinta Hauptmano 2 veiks. drama „Hanelė". Muzika komp. K. Jovaišos, dekoracijos — dail. P. Simanavičiaus, režisūra — p. J. Tarvydo, plastika — mokyt. Balnanosytės. Gražiai pasirodė menininės mokinių pajėgos, individualiai ir kolektyviai.

Žymiai papildytais naujais instrumentais stygų orkestras ir pradeda reguliariai veikti.

Bažnytinių giesmių repertuaras papildytas naujomis lotyniškomis ir lietuviškomis giesmėmis.

Šį pusmetį „Ateities" pareina apie 100 egz. (buvo apie 60), „At. Spindulių" virš 100, „Naujosios Vaidilutės" apie 30, „Skautų Aido" apie 50, „Mokslo Dienų" apie 50, mažesnis skaičius pareina „Gimtosios kalbos", „Naujosios Romuvos" ir kit.

Žėrutis

SEINAI

I.23. minėjom buv. Seinų „Žiburio" gimnazijos direktoriaus kun. dr. M. Gustaičio 10-ties metų nuo jo mirties sukaktuves. 8 v. 30 min. išklausę šv. Mišių rikiuotėj nuėjom į kapines. Prie kun. Gustaičio kapo kun. kapelionas pasakė pamokslą.

Toliau minėjimas vyko gimn. salėje. Įžanginę kalbą pasakė p. direktorius Lakickas. Mokyt, p. Razminas papasakojo M. Gustaičio biografiją ir plačiai nušvietė jo kultūrinį darbą.

Kaip žinom, kun. M. Gustaitis buvo ir poetas. Jo kūrybą nagrinėjo p-lė mok. J. Strazdaitė. Buvo deklamuota keli jo eilėraščiai. Choras sudainavo porą jo dainų.

Ta proga literatūros mėgėjų būrelis nutarė pasivadinti „kun. Gustaičio Meno Kuopa".

Minėjimas buvo suruoštas literatūros mėgėjų.

Kasrašė

ŠIAULIAI

... ir įvyko

I.23 dieną literatų būrelio ruošiamas „literatūros ir muzikos vakaras". Prasidėjo, kaip dabar „madoj", šokiai; na, ir baigėsi šokiais, tik viduryje malonėjo publiką pavaišinti keliais poetiškais žodžiais. Žežniauskaitė savo švelnia poezija, lyg upelio čiurlenimu, atgaivino sukaitusius klausytojus. Ig. Šimkus ugninga lyrika davė pajusti įtemptas širdies stygas. O J. Kudžmos novelė „Sesuo" paįvairino programą nemeluotu skausmu.

Dabar muzikos! Kanklės virpinamos jaunos literatės Janulevičiūtės priminė lietuvių gražiąsias dainų meliodijas. Gi Puodžiūno smuikas tiesiog raudo, pritariant Korsakui fortepionu. Ypač už širdies griebė „Auksinės vestuvės", susilaukusios nepabaigiamo delnų triukšmo.

Meilės lyriką, melancholiškai sklindančią iš Kvietkaus lūpų, nutraukė visa perrėkią „Paskutinio Sekmadienio" garsai.

Apči!

ŠIAULIAI, MOKYTOJŲ SEMINARIJA

Išvyko mokytojas

Š. m. sausio mėn. pabaigoj išvyko ne tik iš Šiaulių, bet ir iš Lietuvos į Brazi-

liją, S. Paulą, mūsų karinio parengimo mokytojas J. Jurgilas. Ten mokytojaus ir kartu organizuos tenykščius lietuvius. Linkime laimingos kelionės ir geros kloties.

„Neišdegus" operetei, intensyviai rengiamės viešam koncertui. Scenoje pasirodys stipriausi seminarijos solistai, choras, vedamas muziko J. Strolios, ir smuikininkai; po to eis linksmoji dalis. Tokio naudingo koncerto nekantriai laukiam, nes jis šiais mokslo metais bus pirmasis.

Svarbu čia

ŠILALĖ

I.26 d. įvyko literatų būrelio susirinkimas. Programoj: Zondovas paskaitė referatą „Maironis", Kėdavičius pasakė monologą „Pirmoji diena mokykloje", Cibulskytė paskaitė „savos kūrybos". Nutarta daryti dažniau susirinkimai, domėtis grožine literatūra ir leisti būrelio laikraštėlį.

I.30 d. įvyko religinio būrelio susirinkimas. Programa įvairi.

Turime savo biblioteką, nes pirmiau naudojomės valst. v. biblioteka.

Religinis būrelis rengia vakarą, kuris įvyks netolimoje ateityje.

Neaš

ŠILUTĖ

Jeigu mes, šilutiškiai, dar iki šiol nesirodėm, tai nereiškia, kad mes nieko neveikiam: mūsų šaunan gyveniman gyvumo įneša įvairūs minėjimai, kuriuose visi noriai dalyvauja. Gaila, kad pas mus teveikia tik vienas, karinio parengimo būrelis, kuris ruošia vakarus bei ekskursijas. Jam vadovauja mok. Klusis. Laikraščiai mums irgi nesvetimi. „Ateitis", „Ateities Spinduliai" ir kiti, laukiami mūsų svečiai. Jais ypač rūpinasi mūsų kapelionas, kun. J. Staškevičius.

Z. Ramanauskas

TAURAGĖ

Mokytojų seminarija.

Perversmas literatuose

1938.I.30 dieną įvyko literatų susirinkimas ir buvo padarytas nemažas perversmas: naujos valdybos rinkimas. Iki šiol būreliui vadovavo ketvirtokai, bet, jausdamiesi jau vieną koją iš seminarijos iškėlę, užleido vietą trečiokams, būsimiesiems ketvirtokams. Pirmininku buvo paskirtas Pipiras, III k., sekretorium Federavičiūtė III k. ir po vieną valdybos narį iš kiekvieno kurso.

Likusį laiką užpildome literatūriniais darbais. Būrelio globėjas mokyt. p. Rinkūnas papasakojo savo kelionės įspūdžius iš Vilnijos krašto. Felgendregeris, IV k. recenzavo naujausią Vienuolio knygą „Nemigo naktys". Petraitis IV k. papasakojo kokios žymiausios knygos yra išėję 1937 metais. Savickas, IV k., dabartinis pirmininkas, papasakojo apie argentiniečių poeziją, apie jų poezijos charakterį, apie sąlygas jų poezijai kurtis, o kai ką paskaitė išvertęs į lietuvių kalbą.

Paulauskaitė, I k. padeklamavo savo kūrybos eilėraštį „Linkėjimai", o Gaidamavičiūtė I k. taip pat savo kūrybos ilgą eilėraštį „Audra jūrose", Survilaitė, I k. gražiai padeklamavo Brazdžionio „Keleivius".

Susirinkimas praėjo gana gyvai ir įdomiai, nors ir skubotai dėl laiko stokos, nes iš viso, seminarijoj norint ką veikti, reikia jau atsidėjus išskaičiuoti pirmiausia laiką, tik tada ko nors griebtis.

Jaunasenis

TELŠIAI

Š. m. sausio mėn. gimnazija iš Karo komendantūros gavo per 20 šautuvų, durtuvų, kulkosvaidžių ir kt. Dabar tai bent bus karo pamokos. Tik blogai, kad kapitonas žadėjo statyti „šautuvo džiovinti".

Vasario 5 d. (šeštadienį) įvyko tradicinis tėvų komiteto rengiamas koncertas-balius. Programoj dalyvavo ir mokiniai.

Sausio 25-26 d. Telšiuose buvo Klaipėdos Valst. Teatras. Statė Feodoro „Brandos Atestatą" ir Ch. Dickenso „Dėdę Skrudžą". Mokiniai patenkinti, kad už 50 ct. galėjo matyti abudu vaidinimus.

Aš

UKMERGĖ

Literatų vakaras

Tuoj po Kalėdų atostogų, sausio 15 d. literatai surengė pasilinksminimą, kuriame dalyvavo ir svečių iš Kauno. Pasirodė ir saviškiai. VIb klasės kvartetas: (Šarka — Voveris — Vaičiulėnas — Sližauskas) ir duetas: (Vengenskas — Vaičiulėnas), akomponavo mokyt. J. Motiekaitis.

Saloninis orkestras

Su naujais metais suorganizuotas iš mokinių saloninis orkestras, kurį moko muzikos mokytojas p. J. Motiekaitis. Dabar po pietų baisu ir įeiti į gimnaziją: vienam kampe trombonas rėkia, kitam skripkoriai stygas derina, kitur dar kažkas spiegia. Laukiam viešo orkestro pasirodymo.

Jurgis Spraktukas

UTENA

Nors jau nauji metai — nauji lapai, bet dar verta šis tas prisiminti iš praėjusių. Pirmiausia:

Religinė valanda,

kuri įvyko kun. kapeliono ir moksleivių iniciatyva XII.8. Suvaidintas pačių moksleivių parašytas scenos vaizdelis „Dienų žydėjime". Paskui Ald. Pašakarnytė ir Al. Kunčiūnaitė padeklamavo religinio turinio eilėraščių. Br. Brinklytė ir Barisaitė gražiai atliko religinius solo dalykus. Meniška religinė programa gražiai visus nuteikė.

Teismas

XII.12. Literatūrinis teismas, per kurį teisė moksleivį dėl jo nusikaltimo grožinei literatūrai. Teismą surengė, kaltinamąją medžiagą surinko literatų būrelis. Teisėjais buvo literatūros mokytojai, pirmininkavo būrelio globėjas p. K. Žievys. J. Repečka kaltino moksleivį, kad jis neįsigyja literatūrinio skonio; A. Kazlauskas kaltino, kad moksleivio skaityba neina literatūrinio skonio įsigijimo keliu, nes jos nemokama pasirinkt, skaitoma per greit, nedaroma ištraukų ir t. t. Gynė Vyt. Dambrava ir K. Baleišytė. Teismas nusprendė uždrausti skaityti netinkamas knygas. Jau paskelbtas ir motyvuotas sprendimas. Teismu susidomėjimas buvo gana didelis. Taigi lauktina, kad moksleivio skaityba pradėtų žengti literatūrinio skonio įsigijimo keliu: būtų daugiau skaitoma vertingų knygų, boikotuojami šlamštai, daromos gerų knygų ištraukos ir t.t.

Su naujais metais laukiam didesnio veikimo iš literatų, veikliųjų muzikų, raudonkryžininkų ir kitų.

Su džiaugsmu sutikom padidintą „Ateities" numerį, su įdomumu skaitėm naują mūsų mokytojo St. Tamulaičio novelę Dabar „Ateities" pareina 114 egz.

M. Meldūnas

VILKAVIŠKIS

Kaip kitur, taip ir pas mus šeštadieniais renkamasi į salę, pasiklausyti mokinių valandėlės. Pats radijušas stovi „eksteritorijalioj" vietoj — mokytojų kabinete ir yra labai „vožojamas". Jo garsas salėje aidi per kampe įtaisytą „lentynaitę". Ši „nočyna" kai kada birbia ir šiokiadieniais, o laike robaksų per ją aidi tango ir fokstrotų akordai. Tačiau išradimas didesnio pasisekimo kol kas neužkariavo dėl dviejų priežasčių: viena, kad jo leidžiami garsai yra lyg „balsas iš po žemių", o antra, kad jį dalypstelėjusiems gresia reflekcija į pirmuosius amžius t. y. viešas atsiprašymas — išpažintis prieš gimnazijos žemąjį ir aukštąjį luomą. Šitam metodui išbandyti progą davė Klaipėdos minėjimo incidento likvidavimas, kai kam davęs puikią progą pademonstruoti savo žodžio galę, reklamuojant... (ką?!)...

Naujai išnuomuotose patalpose mokiniai kasdieną gali išgerti arbatos ir užkąsti. „Bagočiai" už tai užsimoka, o neturtinguosius aprūpina tėvų komitetas.

Vilkaviškiečiams kyla klausimas: kuriam galui gimnazijose steigiami lavinimosi būreliai? Turime literatus, dramos mėgėjus ir kitus, tačiau jų pasikyrimui išsiplėsti neduodama, nes visas minėjimų programas užpildo tie, kurie „krinta į akį" ir (kas svarbiausia) veik visada tie patys.

Edvardas

ZARASAI

Žiemos SELL olimpiada

I.29-30 d. turėjome SELL žiemos olimpiadą. Ji buvo numatyta Kaune, bet perkelta į Zarasus, nes čia žiema stipriai laikos ir sąlygos žiemos sportui yra visiškai geros. Moksleiviai per pamokas negalėjo išsėdėti, begalvodami apie olimpiados prašmatnybes.

I.27 d. įvyko šiais metais pirmasis iškilmingas religinio būrelio susirinkimas.

Ilgą s-mo dalį užėmė kun. kapeliono žodis, kur jis palinkėjo nariams daugiau sąžiningumo gyvenime — kad iš visų išaugtų kilni asmenybė. Be to, neapleisti religinių dalykų. A. Chmieliauskas skaitė referatą „Asmenybės ugdymas". H. Lacvikas fel-ną „Špokas". J. Būga eil. „Pasaka pavasarį". V. Juodelytė fel-ną „Sapnas". Atsisakius pir. Z. Gogelytei, paskirtas A. Chmieliauskas. Be to, nutarta būrelį perskirti į sekcijas — vyresniųjų ir jaunesniųjų.

Margagiris

REDAKCIJOS ATSAKYMAI

Saugui. Draugužiui daug reikia padirbėti. Vasario 16-tai skirtame eilėrašty, nors stengiesi kalbėti apie rimtus dalykus, o išeina tikri dzinguliukai.

Neleiskime laiko,
Greit stokim į kovą,
Meskime plunksną,
Knygą ir lovą.

V. Jakovickui. Brangusis, korespodentam veltui „Ateities" nesiuntinėjam.

Vilkaviškio Vitui. Ieškoti ko nors naujo ar formoje ar turinyje yra gera. Šį kartą tie bandymai dar nepavyko.

„Tylios nakties" autoriui. Šis eilėraštis jau beveik pavykęs. Tik dar truputį daugiau susikaupti, o manom, kad galėsi parašyti ir geresnių.

KREIVOS ŠYPSENOS

KAIŠIADORYS

Būrelių apžvalga.

Religininkai: Vyresnieji atidalino jaunesniuosius, (ar jie patys atsiskyrė) ir prungtyniauja 5:1 susirinkimų skaičiumi jaunesniųjų naudai. Jaunesnieji susideda iš „reformuotų", kurie per pertrauką mušasi, o susirinkimas vėl „susigadija".

Literatai: Rašo įvairiom temom. Kai kas lieja širdies jausmus, ar, dvejeto prispaustas, elegijas kuria. Daugelis skaitė Londono stalo teniso olimpijados pranešimus, o dabar rūpinasi kokia tinkamesnė robaksams muzika.

Kraštotyrininkai: Visko pas juos! Pradedant rubliu ir baigiant akėčiomis. Tautosakos rinkikai po Kalėdų atvažiavo nuogais pirštais, mat tautosaką rinko. (Linkiu rasti Napoleono „samachodus" tempui pagreitinti, nes jis greit Maskvon žygiavo).

Raudonkryžininkai:

„Mes broliukai — „naujakuriai",
bet veikimas — tai gerai.
Mūs ženkliukai raudoni
dar ilgai narius mums „monys".

Matematikai — fizikai: „Šach!" „Mat!" Girdisi jau iš tolo — tai matematikai. „Koks pigus ir geras foto aparatas, pone mokytojau?" — tai fizikai. (Linkiu tokio aparato, kurio spinduliai nufotografuotų žurnalo puslapius ir mokytojo mintis. Būtų ir jums ir man gera!...).

Sportininkai: Ypač prakaituoja pingpongistai, o sargas pyksta ir keikiasi, kad reikia kilnoti stalus ir dažnai šluoti salę.

Menininkai:

„Čiūčia, liūlia, menininkėli, snausk,
[snausk...
O paišyba, nabagėlio lauk, lauk..."

Kaliošas.

KĖDAINIAI

Vyresniųjų merg. klasių charekteristika.

Aštuntokės — „Damos" svajojančis apie „tris žvaigždutes".

Septintokės — pasižymi „mąrinuotų bombų kolekcija". Dvi iš jų mano stoti į operą.

Šeštoj klasėj įvesta nauja pramoga „karosėlė", kurią atstoja mokytojo kėdė.

Penktoj klasėj gryna „monarchija". Vyrauja du luomai: „panelių" ir „vaikų". *Šeštos mergaičių klasės autoritetų balsai.*

Jadzė: „Siųskim delegaciją pas mokytojus, kad grąžintų aštuntokus į trečią aukštą!.."

Zosė: „Ir vėl prie manęs kimba! Aš ir aš!..."

Ema: „Penkis eilėraščius per lotynų kalbą parašiau. Aš nesigiriu, kad esu literatė..." *Laima.*

KYBARTAI

Allio! Allio! Mes dar gyvename!

Pasiklausykite kas darosi mūsų valstybėse.

VIII kl. baigia suspirginti savo kaimynus septintokus ilgiausiais bilietais ir formulėmis. Artėjančių egzaminų karštis kasdien čia kyla 10^0, todėl neįmanoma pakliūti į jų sostinę. Mergaitės ramsto krosnį ir jei nesimoko, tai mąsto. Štai įdedu aštuntokišką uždavinį, nes nesugebu išspręsti.

(Ji ir X
(+X ir ji
X — myli ją
ji + atidavė širdį
viskas = abu mylisi.

Atsakymas = be vienas kito negali gyventi.

VII kl. gyvena genijai ir išradėjai. Vienas istoriją pamėgęs žmogus rašo didelį istorinį veikalą. Tema labai įdomi ir nauja: „Proletarai žemaičiai ir aristokratai aukštaičiai". Patartina pasiskaityti, kai išeis į spaudą.

Nestoka nė sportininkų, o apie sportininkus nė kalbos negali būti. Ping-pongo srityje padarytas išradimas. Sviedinukai vartojami išlieti iš naujai atrastos medžiagos — dvejetukų. Reikia pasakyti, kad jie yra patvarūs ir gerai šoka, tik reikia būti geram specui ir saugotis, kad nepakliūtų į dienyną, nes ten jie susiploja ir ištysta. *Nepykite.*

Marijampolės V. R. J. B-kų gimn.

Kur Šešupėlės krūtinėlė ledeliu sukaustyta, kur Suvalkijos lygumėlės sniegeliu užklotos, kur Kudirkos ir Kriaučiūno takeliai numinti, ten ir dabar keli šimtai bernužėlių vaikščioja, laisvu laikeliu sviedinėlį raičioja, baltus gimnazijos mūrelius lanko.

Nei perkūnėlis griauna, nei į darbelį ragina, tik mūs literatai bunda, plieno plunksneles smailina, referatėlius rašo, kas antri meteliai skaito. O tie aštuntokėliai visokių vėjelių supustyti, iš svetimų kraštelių sunešti; čia ir dzūkeliai dobilėliai, čia ir kapseliai puikuorėliai ir zanovykai bernužėliai; tyliais vakarėliais gatvelėj žvaigždeles skaito, mergužėlėms širdeles ramina, tai komisijas siųsdami, neva arbatėlę renkdami, kad tik arčiau jaunų mergelių, gražių aštuntokėlių, būti, meilių žodelių pasiklausyti, jų gi skaisčiais veideliais pasigėrėti. Ir įsakymais varžomi ir dutkelėmis atakuojami, nepabūgo šiaurių vėjelių, jie nakteles nemigo, bet „Bezmėną" išleido, nuliūdusias mergelių širdeles pralinksmino. Tiek šį kartą apie aštuntokėlius, kitą sykį apie kitus bernelius.

Ramutis.

PASVALYS

Aš rašau jums margą laišką, šį kart trumpą, gal neaiškų, pasvaliečiai kaip gyvenam, kaip vartojam mokslo peną. Ilgus dvejetus mes renkam, kol kantrybės mums užtenka. Vakarais gatves šlifuojam, tyru oru pakvėpuojam. Kartais mes aplankom kiną — toks tai mūsų margumynas.

Mielos sesės ir broleliai rymo vargas šalia kelio. Sunkus laikas gimnazistui, kai tos dvoikės drįsta lįsti.

Aš šį kartą baigsiu laišką, kad ir trumpą ir neaiškų.

Likit sveiki sesės, broliai,
Spaudžiu ranką —

Melchioras.

PRIENAI

Klasių „motto"

VIII klasės.

„Jaunystė švies ne amžinai,
Tad ko gi mums liūdėt?
Kolei jauni — juokai vieni,
Nebaisūs mums egzaminai".

VII klasės.

„Tegriebia biesas logaritmus,
Kvailiai tesprendžia sau lygtis —
Dabar gyvenimo toks ritmas,
Už meilės spindi ateitis".

VI klasės.

„Daina padės mums gyvent ir mylėti,
Daina padės nugalėt mums vargus,
Ir kurs pasaulyj su daina gyvena —
Tas niekuomet ir niekur nepražus".

V klasės.

„Kam poezija, kam menas —
Na, ir mokslas po kelmų?
Mūs fantazijoj vaidenas,
Tik šimtai linksmų dienų".

Snaudalė ir Lėtutė.

RAMYGALA

Paskutiniu laiku mūsų „dveigiai" (nereikia suprast, jog tai veršiukai; mat, pas mus dvejetukų mėgėjus taip vadina) padarė kai kurias reformas, būtent vietoj dvejetukų pradėjo gaudyt po „basliuką". Tuo susirūpino „Dvoikių Departamento Štabo" Komisija.

Ričiči.

RASEINIAI

Balsai iš „Kumetyno".

Praeidamas slidžiu ir purvinu šaligatviu pro „kumetyno" sienų plyšius, visai nepasiruošęs, išgirdau iš VIII klasės:

Antanas: „Drąsko širdį meilės sūkūriai... Tos dienos keistos, kaip sapnai... Tik kai nuo šeštosios papučia zefyras, visi skausmo pančiai šipuliais subyra".

Bronė: „Kaip man baisus p. matematiko „bus blogai!"

Sikstulis: „Ne, niekados! Nors ir šalčiausia būt žiema, mano meilės niekas neatšaldys..."

Kazys: „Et, pasitikiu... Rytojus dar man nusišypsos".

Pranas: „Aš žmogus kultūros, einu su laiku, mokausi prancūzų ir kas modernu".

Iš VII klasės.

Migla: „Ten, kur bangos žemės krantą plauja ir rūmai stovi aukšti, žiogai, ryto saulutei tekant, prisimena mane".

Jadzė: „Sintaksės atžvilgiu čia bus „genetyvus navatnyvus".

Stefa: „Nors vyrams jėgos nestinga, bet jiems lenktis — neprotinga".

Petras: „Atsargiai su karšta bulve apie šiaudus!"

Dar būčiau beklausąs, bet išgirstu įspėjimą: „Ko jūs čia?!"

Linas.

ROKIŠKIS

Rytinė apžvalga.

Vyr. klasės enciklopedija.

Logika — visų kvailysčių mokslas (VIIa).
Lietuvių k. — visų mokslų mokslas (VII).
Aštuntoji klasė — geriausias laikas mokytis (VIII).
Higiena — balso stygų lavinimo pusvalandis (VII).
Lotynų k. — hora irae, hora tristis.
Čiuožykla — rendez-vous vieta.

Žėrutis.

Šiauliai, mokytojų seminarija.

Kazys: „Dalykų programos labai svarbus dalykas, bet be vakaro irgi negalima apsieiti".

Vytukas: „Amicus Plato, sed magis amica veritas".

Vytautas: „O, kirčiai kalboje nepaprastai daug reiškia".

Simas: „Menas galingas ir stebuklingas... veršiui auksiniam papirkt nesiduos".

Janis: „Lai dzyvoij Latvija".

Vincas: „Vistik „Dėdė Skrudžas" padarė man didelį įspūdį".

Jonas: „Pagaliau... maži žmonės nesugeba padaryti didelių kvailysčių".

Pranas: „Brangiausioji, Mūza, be laiko manęs neapleisk".

„Kušlius": „Vyrai, visko bus — tik pet cent!".

Prancūzas: „Monsieur, ekvilibristika — nelengvas daiktas".

Viršininkas: „Draugai, laukiu temos iš karinio — Gaubicos reikšmė moderniame kare". *Svarbu čia...*

Telšių gimnazijos aidai.

VIII kl.

Vita: „Ši žiema nepalanki šunų ūkiui".

Did. Antanas (per „sausio 15" minėjimą): „Broniau, ar dabar jau tangas?"

VII kl.

Zenis: „Fokstotą, polką, tango šoku, „sukto" valso vis nemoku".

Manius: „Švariai buvo sulošta".

Juzis: „Daugiau šalto kraujo".

Paulius: „Mergaitės pasaulis telpa tuščiame portfelyje".

Rūta: „Žiūrėkit, kaip Paulius paraudonavo".

Elena II: „Fi, Telšiai man nepatinka, bet..."

Magnus Dux.

VILKAVIŠKIS

Prašymai į aukštesnes instancijas, 20-ties metų Nepriklausomybės proga.

Įvesti daugiau flirtalogijos pamokų, nes dabar ši sritis kultivuojama tik vieno šiškų.

Uždrausti naudoti „meilės" tiltą susisiekimui, nes trukdomi „rendez-vous".

Leisti gimnazistams vesti, nes kai kuriems bandymų dienos per ilgos.

Išrūpinti papigintus patentus „benzufkoms".

Įtaisyti naują rūkomąjį, nes šitas nepatogus (galima būtų gamtos kabinetą).

Robaksui pasamdyti dūdas, arba nors „džiaz-bandą", nes „radijušas", įsipyko ligi gyvo kaulo. Reiktų ir mechanikams susiprasti.

Įsteigti minėjimų užpildytojų būrelį ir suteikti jam „eksteritorijalumo" teisę.

Edvardas.

Ant. Valantinui. „Jaunystės kelią" spausdinsim. Dėkui.

Levutei. Eiliuoti gabumų turi. Forma visai gera. Giliau įsijausk į norimą išreikšti mintį ir jos derinimą su eilėraščio forma.

Žvaigždoniui. Tur būt ir pats drauguži nesupranti ką tais bazaltais, tomis vizijomis ir žaromis nori pasakyti. Poezija juk nėra beprasmiškas žodžių surinkimas. Su žodžiu eilėrašty reikia daug atsargiau elgtis, kaip romane ar novelėj. Beletristikoj žodis dažnai vartojamas tik sakiniui sudaryti, o poezijoj ir sakiniui, ir nuotaikai, ir skambėjimui, ir idėjai. Gi visa tai pasiekiama su paprastučiais, bet vietoje pavartotais žodžiais. Žodžių rezginys dar ne poezija. Bandyk ką paprastesnio.

Tarnui. Draugužiui daug įtakos daro mūsų jaunieji poetai. Žinoma, tai nėra didelė blogybė. Niekas ir pasaulinio masto rašytojų to neišvengė. Bandyk ką nos originalesnio!

J. Žilvičiui. Ritmas negali būti laužomas ir kiekviename posme keičiamas. Smarkiai šlubuoji ir su kirčiavimu. Na, o kartais dėl rimo nukalbi net feljetoniškai. Kreipiesi į jaunystę:

Kartais tu aistringa, ugninga žavi,
Kartais liūdesy tu paskendus,
Visad lyg mergaitė balta ir grakšti
Tu apdengta žydinčia skranda.

Kaimo sūnui. Kamgi dainuoti tokį gyvenimą, kuris nėra panašus mūsų gyvenimui, mūsų troškimams. Kam tie pragerti veidai, tie storieji ponai? Ką nors linksmesnio!

J. Linkui. Draugužiui tą patį pasakyčiau ką ir Žvaigždoniui. Be to, matyt, labai įsiskaitęs B. Brazdžionį. Kai kur jau perdaug jį seki. Bet kaip pirmos pastangos neblogos.

K. Br. Šateikai. Tą patį ką ir Žvaigždoniui.

Kornikui. Perdaug pamokslininkauji. Eilėraščio idėja, pamokanti mintis nėra blogas dalykas. Tik kai ta mintis paliekama visiškai nuoga, neįvilkta į menišką formą, tai jau negerai. Bandyk ką nors paprasčiau.

Vilkaviškio Juozui. Šį kartą kažin kodėl truputį lyg silpniau. Na, bet tikiu, kad pavasaris nepraeis, bet ateis. Kartu su juo ir iš draugužio sulauksim ką nors tinkamo.

KŪNO KULTŪRA

Skyrių veda ST. DAUNYS.

LIETUVA — PRANCŪZIJA

Vasario mėn. 26 d. Paryžiuje įvyksta pirmosios tarpvalstybinės krepšinio rungtynės Lietuva — Prancūzija. Rungtynės įvyks naujai atidaromoj didžiausioj Europoj krepšinio salėj, galinčioj sutalpinti per 30.000 žiūrovų. Šios rungtynės turi nepaprastai didelės reikšmės. Jos svarbios ne vien todėl, kad bus tarpvalstybinės, kad bus kovojama dėl tautos garbės, bet reikia prisiminti ir tą faktą, kad didi Prancūzija labai širdingai ir labai geromis sąlygomis pakvietė mažą Lietuvą į didžiausios salės atidarymo iškilmes. Ir pakvietė tik vieną Lietuvą. Tai didi garbė ir reklama ne tik Lietuvos sportui, bet ir visai Lietuvai. Daug kam mažai težinoma Lietuva liks susidomėjimo centru. Rungtynių aidas plačiai pasipils po visą pasaulį. Neabejotina, kad šios rungtynės Lietuvai suras tūkstančius naujų draugų Prancūzijoje ir kituose kraštuose.

Jau sausio mėn. prancūzai paprašė prisiųsti mūsų rinktinės žaidikų fotografijas ir smulkių žinių apie kiekvieną rinktinės dalyvį. Dabar kasdien prancūzai deda į savo spaudą mūsų šauniųjų krepšininkų atvaizdus, rašo jų biografijas, aiškina apie jų žaidimą. Nesuklysime pasakę, kad iki rungtynių prancūzai apie mūsų krepšininkus daugiau žinos, negu mes. Prancūzai daro milžinišką reklamą, kad tik daugiau žiūrovų atsilankytų, tuo pačiu plačiai garsindami Lietuvos vardą. Kai neseniai Lietuva nugalėjo Latviją 45—30, tai prancūzai padarė milžinišką sensaciją, girdi, kaip smarkiai Lietuva sulupo latvius, kuriuos pavasarį prancūzai įveikė 27—26.

Prancūzai pirmas tarpvalstybines krepšinio rungtynes Lietuva — Prancūzija ne tik smarkiai reklamuoja, bet joms visomis išgalėmis ir ruošiasi. Rinktinės kandidatai paskirti nuo sausio mėn. vidurio. Nors prancūzai apie pergalę tyli, bet jos pasiekti tikisi. Lietuvos rinktinė taipgi ruošiasi visu stropumu. Paskutiniai rinktinės laimėjimai rodo, kad vargu ar ji galės būti kieno nors nugalėta. Tvirtai laukiama Lietuvos laimėjimo.

Lietuvos rinktinę sudarys šie krepšininkai: Kriaučiūnas, Budriūnas, Baltrūnas, Jurgėla, Puzinauskas, Andriulis, Šačkus, Mažeika, Nikolskis. Galimas daiktas, kad atsarginių bus paimta ir daugiau. Rinktinės pagrindą sudarys penki pirmutiniai. Rinktinės kapitonu bus Feliksas Kriaučiūnas, kurs buvo taipgi rinktinės kapitonu, kai 1937 m. pavasarį Rygoje Lietuva laimėjo Europos krepšinio pirmenybes. Rungtynėms teisėjaus šveicaras Luciris. Rungtynės bus transliuojamos per Paryžiaus radiją. Greičiausiai rungtynės bus transliuojamos ir per Lietuvos radiją.

ĮVAIRIOS SPORTO NAUJIENOS

Tauras liko Lietuvos ledo rutulio nugalėtoju

Nors dar Lietuvos ledo rutulio pirmenybės ir nepasibaigė, bet Tauras jau surinko reikiamą taškų skaičių ir lieka šio sezono ledo rutulio nugalėtoju.

LIETUVA DALYVAUJA PASAULINĖSE LEDO RUTULIO PIRMENYBĖSE

Vasario 11—12 d. Prahoje įvyksta pasaulinės ledo rutulio pirmenybės, kuriose dalyvauja ir niekada nenugalimoji Kanada. Pirmenybėse dalyvauti užsirašė ir Lietuva. Įdomu, kad Lietuvos dalyvavimas pasaulinėse ledo rutulio pirmenybėse labai baugina lenkus, kurie per spaudą ir radijo skelbia, būk lietuviai turį atsivežę Kanados lietuvių.

PASAULINĖS STALO TENISO PIRMENYBĖS

Sausio mėn. gale Londone įvyko pasaulinės stalo teniso pirmenybės, kuriose dalyvavo ir Lietuva. Kad pirmenybės ilgai neužsitęstų, dalyviai burtais buvo suskirstyti į dvi grupes. Lietuva savo grupėje užėmė trečią vietą. Lietuvą pasaulinėse stalo teniso pirmenybėse atstovavo: Variakojis, Nikolskis, Dzindziliauskas ir Duškis.

LIETUVA NUGALĖJO LATVIJĄ 45—30

Sausio mėn. pabaigoj Kaune įvyko SELL žiemos olimpiada, kurios proga įvyko krepšinio rungtynės tarp Lietuvos ir Latvijos studentų. Kadangi abejose rinktinėse žaidė valstybinių rinktinių žaidikai, tai rungtynės laikomos neoficialėmis tarpvalstybinėmis rungtynėmis. Lietuva pasirodė žymiai geriau ir Latviją nugalėjo dideliu rezultatu 45—30.

GERAS AUŠROS PASIRODYMAS KREPŠINIO PIRMENYBĖSE

Kauno „Aušros" berniukų gimnazijos krepšinio komanda, dalyvaudama Kauno aukštosios klasės krepšinio pirmenybėse jau turi laimėjimų beveik prieš visas komandas. Šiuo metu taškų skaičiumi Aušra stovi antroj vietoj iš 6 dalyvių. Aušros krepšinio komandą sudaro šie moksleiviai: Mažeika, Ilgūnas, Norkus I, Dudonis, Jorošekas ir atsarginis Norkus II, Pažymėsime, kad Mažeika yra valstybinės rinktinės žaidikas.

KAZIMIERIETĖS NUGALĖJO AUŠRĄ

Moterų aukštosios klasės krepšinio pirmenybėse dalyvauja dvi gimnazijų komandos — Aušros mergaičių ir Kazimieriečių. Šiuo metu abi komandos stovi trečioj. Tarp Aušros ir Kazimieriečių eina amžina sportinė kova, dažnai pasibaigianti vienų, paskui vėl kitų pergale. Paskutiniosios pirmenybių rungtynės tarp Kazimieriečių ir Aušros baigėsi pelnyta Kazimieriečių pergale 7—1. Pirmą puslaikį Kazimierietės užbaigė 6—2 savo naudai, bet antrame puslaikyje aušrokės buvo išsilyginusios, tik gale Kazimierietės išnaudojo baudą ir pasiekė pergalės 7—6.

SPORTO ĮVAIRENYBĖS

— Garsi Danijos plaukikė Hveyer 300 mtr. kraul plaukime pastatė naują pasaulinį rekordą. Ji 300 mtr. kraul stiliumi nuplaukė per 3:46,9 min. Spauda pažymi, kad tai yra devynioliktasis garsiosios plaukikės rekordas.

— Egipte buvo pravestas krepšinio taurės turnyras, kurį laimėjo policija. Matyt, Egipto policininkai yra geri sportininkai.

— Vasario 27 d. Vokietijoj rengiamas bėgimas per laukus. Tą dieną bėgimai ruošiami visoj Vokietijoj ir juose dalyvauti užsirašė 2.500.000 bėgikų.

— Amerika kiekvienais metais vienam sportininkui suteikia geriausio sportininko titulą. Šiais metais geriausio sportininko titulą laimėjo tenisistas Budge.

— Jau buvome rašę apie garsųjį prancūzų dviratininką Archambatą. Dabar prancūzų sporto ministeris garsųjį dviratininką apdovanojo aukso medaliu.

JONIŠKIS

I.16. gimnazijoj įvyko ping-pongo turnyras tarp JVG rinktinės ir Joniškio JSO rinktinės. Gimnazijos rinktinėj dalyvavo K. Bagdonavičius (VIII), P. Jaras (VIb) ir Navickas (Vb). JSO rinktinę sudarė Anusevičius, Bredikis ir Niunevičius. Turnyrą laimėjo JVG 7:2. Geriausiai iš mokinių tarpo pasirodė P. Jaras nepralaimėjęs nė vienos partijos, o iš JSO Anusevičius. *Mik.*

MARIJAMPOLĖ

Marijonų gimnazija.

Iš sportininkų tvirčiausi stalo tenisininkai, kurie gimnazijos vardą atlaiko prieš bet ką. Žaidę su įvairiomis komandomis, su viena net iš Kauno, visas rungtynes aukštu rezultatu laimėjo. Rygiškių Jono ir Marijonų gimnazijos rinktinės Marijonų gimnazijoj susitiko sausio 20 d. Žaidė ir lošė: už rygiškiečius: Jn. Vaičiūnas išlošė 2 partijas, Krulickas — 1, T. Bukaveckas — 0. Už Marijonų gimnaziją: Jn. Jasnauskas išlošė 3 partijas, Jn. Pečkaitis — 2, Pr. Vaivada — 1. Taigi, baigėsi 6:3 Marijonų naudai. Teisėjavo mokyt. P. Kijauskas.

Vasario 1 d. rygiškiečiai tą pačią rinktinę pasikvietė pas save į revanšą. Rygiškiečiuose dabar vietoj Bukavecko žaidė Rašytinis. Šias rygiškiečiai pralaimėjo 5:2.

Vasario 26 d. Kybartuose įvyksta Suvalkijos gimnazijų apygardinės stalo teniso varžybos. Prieš jas marijonų dar bus susitikta su Kauno „Aušra".

Žibartas.

TELŠIAI

Sausio 22 ir 23 d. Telšiuose viešėjo Tauragės Valst. gimnazijos sportininkai. Pirmą dieną stalo tenisą 7:2 ir krepšinį 20:15 laimėjo tauragiškiai. Po rungtynių buvo pasilinksminimas. Antrą dieną žaidė tik krepšinį. Nors Tauragiškiai žaidė ir sustiprintu sąstatu, vis dėlto, po smarkios kovos laimėjo telšiškiai rezultatu 24:13.

Sausio 29 ir 30 dienomis Telšiuose įvyko tarpgimnazinės Šiauliai — Telšiai mergaičių rungtynės. Pirmą dieną buvo tinklinio rungtynės. Laimėjo telšiškiai — 2:1; antrą dieną buvo stalo teniso, tinklinio ir krepšinio rungtynės. Stalo tenisą rez. 6:3 ir krepšinį 11:7 laimėjo telšiškės, o tinklinį — 2:1 — šiauliškės. *Aš.*

V. Mykolaitis-Putinas. KRIZĖ. Išleido Sakalas. 330 psl. Kaina Lt 4,—.

Moksleivija, sekanti mūsų kultūrinio gyvenimo aktualijas, be abejonės, jau apmetė Putino kūrybos ligšiolinio palikimo kontūrus. Nusistovėjo, regis, opinija ir apie „Altorių Šešėly" romaną, kuris tiek savo siužeto bei idėjų drąsumu, tiek meniškai būdinga problemų interpretacija — užkūrė aibes kritikų ir nekritikų.

Tuo tarpu štai dar vienas to paties autoriaus romanas. Pastarasis vaizduoja kitokius šešėlius. Tai būdingas beletristikos veikalas, apimąs tam tikrą Lietuvos laikotarpį, nepasprukusį nuo krintančių krizės šešėlių.

Turinys sudurstytas kelionių, svečiavimos ir vizitavimo metodu. Visur veikėjus lydi fatališkas krizės ženklas. Jie bando ieškoti krizės priežasčių, jos esmės. Bene charakteringiausiai pačią krizę ir romano ašį nusako Andrius Maleišis: „Krizė — tai mūsų nerimastis, visi pasiutę troškimai, norai, viltys, moterys, visa buitis, chaosas ir beprasmybė, visų vertybių nuvertinimas ir idealų žlugimas".

(Krizė, 206 psl.).

Tokią konceptinę krizės charakteristiką užbaigia ir precizuotai apibrėžia visa eilė negerovių, kaip, sakysim — Andriaus smukimas, Povilo šeimos nenormalūs santykiai, Karšio sukčiavimas, bankrotas ir kliūtys, Visvydo Tautos Fondo sumanymą paneigusios.

Vienintelė išeitis — jaunoji karta, jaunimas. Deja, jaunimo atstovas studentas Juozas, Visvydo sūnėnas, toks nevykęs pozityviam darbui, net prisimetęs komunistinėn srovėn. Nusivilia Visvydas, kad augino tautos sūnų, bet nusidavė priešas.

Visa tai sudaro tamsų kūrinio foną, persunktą dvasinės ir materialinės kultūros nusigyvenimu, išsieikvojimu. Ir ant nugyvendinimo, bankrotų, griuvėsių bandomas kurti naujas gyvenimas Sargenių asmenybėse ir rūpstingoj Visvydo globoj.

Konstrukcija panaudota visai paprasta ir įtikima, tačiau nudėvėta. Veikėjai, be ypatingesnių kompozicinių faktorių, stumdomi tam tikrom progom, duodama jiems išsišnekėti ir veikti. Dargi autorius papildo, paryškina, aprašinėja. Tai jau įprastas Putino rašymo technikos pobūdis, vienodai abiem romanam panaudotas.

Kai dėl personažų, tai norėtųsi kažkaip tikėti, kad čia kai kurie yra gimininigi vienam kitam A. Š. romano charakteriui Šitaip sakydami turime omeny baronienę Reinakienę ir Krizę-Kristiną, nevykusius tikrovės gyvenimui Andrių Maleišį ir Liudą Vasarį, galiausiai Auksę ir Viktutę

Recenzijėlės rėmai neleidžia rimtai personažų aptarti, identifikuoti ir apcharakterizuoti, bet kas liečia personažus, reikia pasakyti, kad Putinui vyksta geriau vaizduoti neigiamai. „A. Š." neigiamų veikėjų labai gausu, „Krizėje" — mažiau. Iš viso, „Krizė" vietomis atrodo nuobodi, akcija sustingusi, vyrauja idėjingumas, net vienur kitur kyštelėja abstraktumas, pasigedimas kūrybinės šilimos, dvasios, na ir grožio. Taip bent samprotauja kai kurie skaitytojai ir kritikai, pasišovę ieškoti šiame veikale meno, atmesdami Putino vis labiau pamėgtą idėjingumą. Putino idėjingumas „Krizėje" išvirtęs į publicistiką, sakyčiau, nusidavęs į perdėtą visuomeniškumą. Atrodo, kad autorius turėjo omeny daugiau visuomeninius sumetimus. Tad meniškus reikalavimus statant, „Krizė" žymiai puola. Vadinas, šio romano vertinimui reikalingas kitoks požiūris, norint, kad kritiko uždavinys būtų vaisingas, o autorius suprastas ir pateisinamas! Kitaip recenzentai konstatuos, kad čia daug kas tarnauja ne menui, bet moralinimui. Kartais įkyrėja dialogų plati apimtis (net po puslapį), jų perdidelis nusidėvėjimas, pamokslingumas, kuriuo užbaigiamas ir romanas:

— ... Jis paliko mums paruoštą kelią

UKMERGĖ

Ping-pongistų pergalė.

Sausio 23 ping-pongistai buvo nuvykę į Kėdainius ir ten turėjo rungtynes, kurias gan geru rezultatu laimėjo: 8:1. Žaidė: Civinskas (VIIb), Mickevičius (Vb) ir Dirmantas (VIII). Šio laimėjimo paraginti, žada visus nunešti, tik kaži ar pavyks.

I. Spragtukas.

naujiems darbams, naujiems uždaviniams. Būkime jo verti, Viktute.

— Būkime. (Krizė, 330 p.).

Nepatiks personažų abstraktingumas, suidealinimas, kuriuo apsiausti Sargenis, Viktutė ir Visvydas. Nuo to apsaugoti tik Andrius ir Povilas Maleišiai, Kristina ir stud. Juozas. Šie meniškai įtikimi, gyvi, būdingi; žodžiu, sukirpti neblogai.

Putino kalba moksleivijai jau pažįstama, kaip stilinga, meniška; tik šiame romane ji įgavusi publicistinį pobūdį — vietom retoriška, dialogai ištęsti, sufilosofinta aprašinėjimais ir aptartimis.

Romantikas.

Faustas Kirša. MALDOS ANT AKMENS. Penkta eilių knyga. Išleido Sakalas. 80 psl. Kaina Lt 3,—.

Faustas Kirša — vienas iš senesniųjų mūsų poetų, dar sugebąs būti jaunas, nepasiduodąs rutinai ir senatvės išsisėmimui. Poetas eina mūsų naujosios lyrikos avangarde, nepasilieka senose išbandytose formose, ieško naujų kūrybos aspektų, žinodamas, kad atsisakymas supelėjusių tradicijų dar nėra joks nusikaltimas ar regresas, bet kaip tik srauniu upelio vandeniu tekanti kūryba.

„Maldų ant akmens" poetas mums labai artimas tiek savo sielos jausmu, tiek savo rutiną smerkiančią širdim, tiek tyru religingumu.

Poetas nepažįsta jokios senatvės ir netiki jos atėjimu. Ir argi tikėti,

Jeigu juokas žvanga, jeigu akys dega,
Kaip kaitros aguonos vasaros rugiuos, —
Oi tai dar jaunystė po padanges žvalgos,
Tu visus mylėsi ir tave myluos! (23 psl.)

Sensta ir nesuvaldoma jaunystė praeina. Ir kas tada? Užmerkti akis ir nematyt gyvenimo prasmės? Ne! Likęs širdy jaunystės vaizdas, pabudę atsiminimai vėl nušviečia kelius, uždega akis ir kviečia naujam prisikėlimui. O atsiminimuose grįžtanti jaunystė dar gražesnė:

Lėkė ji su vėju, skrido su ereliais,
Apdainuodavo saulę rytą, vakare;
Kur jaunystės šokta — žalios žolės želia,
Tiesias kelias kanapėta skarele. (23 psl.)

Tokios jaunos dvasios poeto dabarties rutina nepalauš. Jis galiūnams padų nebučiuos, nesuks valties pavėjui:

Ne poetų kelias sukt pavėjui valtį:
Lietuva tėvyne, tavo dainos šaukia
Jaunai kartai busti iš visų palaukių, —
Ant gimtinių bokštų vėliavas iškelti.
(28 psl.).

Gamtos ir religiniai motyvai dažnai supinami duoda gražią harmoniją. Pats poetas visą laiką gyvena kaime ir, Kaune pasirodo tik vieną ar dvi dienas per kelius metus. Taigi, nenuostabu, kad jis taip suaugęs su gamta:

Kalnai pakalnės — išpuoštos šventovės:
Ten Dievo veidas, duona ir skalsa,
Ten gilūs žvilgsniai erdves išmatuoja,
Ten tylios mintys mirga su alsa.
(19 psl.).

Tai tik keli sakiniai apie Fausto Kiršos kūrybą ir tik keli posmeliai pačios kūrybos. O reiktų su ja susipažinti plačiau, ypač mums, savo jaunyste gimiringiems pačiam poetui. *K. Br.*

Kazys Inčiūra. OBELYS ŽYDI. Išleido Sakalas. Kaina Lt 4,—.

Po tokiu lyrišku pavadinimu randame septynias noveles, kuriose autorius užgriebia kaimo ir miesto gyvenimo gabalėlius. Čia randame vasaros glėby liūliuojantį kaimą ir kasdieniškam varge braidžiojantį artoją.

Novelėje „Beržai už sodo" matome dviejų kaimynų veidą. Liudvika aukojasi dėl savo brolių gero ir išteka už apysenio našlio. Taip ji, keletą ilgų metų laukusi iš Argentinos sugrįžtančio mylimo, atiduoda savo jaunystę nemylimam žmogui už savo brolių vekselius. Grįžta mylimas. Liudviką parbloškia nusiminimas ir ji nusilenkia likimui. Novelėj geriausiai pavykusi Liudvika — kuklios, tylios lietuvaitės tipas.

Įdomiai pavaizduota jauno berno („Trejos devynerios") ir ištekėjusios už seno vyro moters meilė. Jis myli todėl, kad ji turi pinigų ir kad jam pinigų labai reikia. Sėdi jis tyliam vakare ir tampo armoniką, o iš drumstų jo sielos gelmių šaukia nenumaldomas balsas: „Pinigų! pinigų! pinigų!"

Paskutinis dalykas „Obelys žydi" yra lyriškas išsiilgtos tėviškės ir motinos jaunystės vaizdas, gal kiek perdaug tik ištęstas.

Paliesdamas miestą, autorius parodo dulkėtoj aplinkoj keletą nublukusių veidų, kurių meilė ir grožis netikri ir apgaulingi. Aiški autoriaus simpatija kaimui, jį autorius vaizduodamas daug nuoširdesnis, gal todėl ir novelės, kuriose vaizduojamas kaimas, geriau vykę. *P. K.*

ATSIŲSTA PAMINĖTI NAUJI SAKALO LEIDINIAI:

Br. Buivydaitė, TRYS BIČIULIAI. Apysaka jaunimui. Meniškai D. Tarabildaitės iliustruota. Lt 2,50. Šioje apysakoje žinoma jaunimo literat. rašytoja gražiai pavaizduoja pavyzdingą jaunuolių veržimąsi į savarankišką gyvenimą.

J. Mackevičius-Nord, PELIUKĖS MI-

Apžvalga

Parodos

Neseniai uždaryta III-ji rudens dailės paroda daug kuo skyrėsi nuo visų anksčiau organizuotų. Ankstesnėse parodose matydavom dažniausiai tik tapybą, skulptūrą, pritaikomąjį meną ir dekoracijas. Šiemetinėj parodoj atidaryti architektūros ir knygos išorės skyriai ryškiai parodė mūsų naująją statybą, bebandančią kai kur sukurti lietuvišką stilių, parodė ir gana didelio meninio lygio mūsų knygos išorę.

II.2. Vytauto Didžiojo kultūros muziejuj atidaryta lauktoji italų peizažistų paroda. Parodoj pasireiškia dabarties aktyvieji italų menininkai. Beveik visi jie su didele meile ir kruopštumu vaizduoja saulėtos Italijos gamtą. Lygindami svečius su mūsų peisažistais, matysime mažiau blaškymosi, daugiau galvojimo, dailinimo. Svečių paveiksluos daugiau imponuoja techninis darbas, mūsiškių — širdis.

CĖS LAIŠKAI IŠ LATVIJOS. Iliustravo graf. E. Totlebenaitė. Lt 2,50. Jauniesiems skaitytojams gerai pažįstama peliukė Micė pasakoja savo kelionę, pilną įvairiausių nuotykių, po Latvijos kraštą ir miestus. Tai gražiausia knyga mūsų jaunimui apie brolių latvių tautą.

Motiejus Lukšys, GAILESTINGOJI SESUTĖ. Gražiai V. Z. Stančikaitės iliustruota apysaka. 84 psl. Lt 1,80. Su antru veikalu jaunimui pasirodąs autorius šioje apysakaitėje įdomiai pasakoja apie gyvulių meilę ir apie mergytę, kuri pasiryžusi užaugus būti gailestingąja sesute ir visiems tik gera tedaryti. Aut. gerai pažįsta vaikų psichologiją ir moka rašyti jiems įdomia kalba.

Stepas Zobarskas, PAUKŠČIO LIKIMAS. Novelės jauniesiems. Iliustravo T. Kulakauskas. 118 psl. Lt 2. Autorius meniškai sukuria lietuvišką peisažą ir apgaubia jį lyriška nuotaika. Gamta, jos gyventojai, kaimas, jo vaikai šiame rinkinyje vaizduojama gražiu literatūriniu stilium, įdomiai ir jauniesiems ir suaugusiems skaitytojams.

M. Springborn, PASKUTINIS PRŪSŲ SUKILĖLIS HERKUS MANTAS. Romanas iš didžiojo prūsų sukilimo prieš kryžiuočius. „Jaunimo Biblioteka" Nr. 1. Sakalas. Vertė P. Andriušis. 196 psl. Lt 2. Herojiškumas ir pasiaukojimas savo gimtinei puošia kiekvieną prūsų vadą ir karį. Tai puikus pavyzdys šių dienų jaunimui, iš kurio tėvynė kiekvienu momentu gali pareikalauti garbingo gimtosios šalies meilės įrodymo. Ši knyga daugiau, negu beprasmiški nuotykių ieškojimai — tai meniškas karžygių paveikslas.

Sudrabu Edžus, KVAIŠAS DAUKA. Pajūrio berniuko nuotykiai ieškant mokslo. Iš latvių k. vertė *O. Borutienė.* 118 psl. Lt 1,50. Kvaišas Dauka — viena populiariausių latvių jaunimo apysakų, kurioje vaizdžiai aprašoma jauno idealisto, tiesos ieškotojo istorija, siekiant mokslo. Tai kiekvieno didelio teisybės ieškotojo likimo simbolis.

P. Arenskis, LAUKINIŲ ŽMONIŲ SALOSE. Miklucho Maklajaus kelionės. Vertė *V. Oškinis.* Iliustruota paties keliautojo piešiniais. 240 psl. Lt 2. Šioje knygoje aprašoma ne išgalvoti, bet tikri garsaus vieno žymiausių XIX šimtmečio keliautojo nuotykiai ir įspūdžiai, vaizduojama laukinių žmonių papročiai ir jų gyvenimo būdas, ilgus metus gyvenus jų tarpe ir moksliškai ištyrus.

K. Čukovskis, DAKTARAS AIŠKAUDA IR JO ŽVĖRYS. Vertė *V. Oškinis.* 92 psl. Lt. 2. Šis labai gausiai iliustruotas pasakojimas apie gerąjį daktarą, kuris gydė žvėris ir keliaudamas su jais per daugelį kraštų, turėjo įvairiausių nuotykių, originale išleistas šimtais tūkstančių egzempliorių. Tai gražios pedagoginės minties, fantastiškų nuotykių viena įdomiausių mažiesiems knygų.

S. Maršakas, GAISRAS. Vertė K. Jakubėnas. Iliustravo R. Kalpokas. Lt 1. Šioje poemėlėje patiems mažiesiems skaitytojams piešiamas ugniagesių sąžiningas savo pareigų ėjimas ir drąsumas — jie ne tik gaisrą užgesina, bet neužmiršta išgelbėti ir mažos mergaitės mylimos Katytės.

Giotto 600 metų mirties sukaktuvės

Praėjusiais metais Italija, o kartu ir visas kultūringasis pasaulis minėjo garsaus italų viduramžio dailininko Giotto 600 metų mirties sukaktuves. Giotto gimė 1266 m. Toskanoje ir mirė 1337 m. Florencijoj. Jis buvo tapytojas, architektas, skulptorius ir net poetas. Jo darbų galima daug rasti Asyžiaus, Paduvos, Romos, Florencijos, Neapolio ir kitose bažnyčiose.

Giotto, išvaduodamas meną iš statiško grubumo, buvo pionierius ateinančio renesanso. Kartais jis laikomas net moderniojo meno pranokėjas. Pats buvo labai religingas ir uolus Šv. Pranciškaus mylėtojas. Dėl to šv. Pranciškaus gyvenimo motyvus dailininkas mėgdavo vaizduoti ir savo paveiksluos.

Didžiausias Giotto, kaip skulptoriaus, darbas yra garsioji Florencijos varpinė, florentiško grakštumo įkūnijimas.

Nors daug amžių praėjo nuo menininko mirties, bet jo, kaip kūrėjo, asmenybė atsiskleidžia tik dabar nepaprastoj šviesoj.

Mūsų muzikos laimėjimas

Tarptautinė Naujosios Muzikos Draugija (Société internationale pour la musique contemporaine), kuri rengia didžiuosiuose centruose šių laikų muzikos festivalius, į šių metų festivalio programą priėmė Jeronimo Kačinsko nonetą. Šios draugijos centras yra Londone, o jos sekcijos yra beveik visose Europos valstybėse ir daugelyje valstybių kitų pasaulio šalių. Į draugiją patenka tos valstybės, kurios yra ką reikšmingesnio nuveikusios muzikos kūryboje. Taigi ir Lietuva gavo vietą šalia aukštos muzikos kultūros tautų.

Naujas literatūros žurnalas

Nuo naujų metų Sakalas pradėjo leisti mėnesinį literatūros žurnalą „Dienovidį". Redaktorius V. Mykolaitis-Putinas. Pirmam numery randam F. Kiršos, A. Mišk inio, Salomėjos Nėries, Zigmo Gėlės, B. Brazdžionio ir H. Radausko eilėraščių, J. Simonaitytės, A. Vaičiulaičio, Ig. Šeiniaus ir P. Cvirkos beletristikos ir A. Venclovos straipsnį. Toliau matom literatūros faktų, knygų recenzijų ir idėjų skyrius. Malonu, kad įvairių krypčių rašytojai čia randa bendrą kalbą.

Laureatai

Šiemetinė valstybinė premija 5000 litų teko Jonui Kossui-Aleksandravičiui už eilėraščių rinkinį „Užgesę chimeros akys". Pats poetas dabar studijuoja Prancūzijoj, bet į premijų įteikimo iškilmes žada sugrįžti. Taigi mūsoji poezija dar kartą įrodė, kad ji verta dėmesio.

„Sakalo" premiją laimėjo J. Grušas su novelių rinkiniu „Sunki ranka". „Spindulio" 2000 litų teko V. Mykolaičiui-Putinui už romaną „Krizė".

Iškilmingas premijų įteikimas bus 14 vasario Valstybės teatre.. Į šiemetines iškilmes yra pakviesta ir žymių užsienio rašytojų, kaip Giovani, Papini, J. Romani ir užsieny gyveną lietuviai rašytojai — J. Baltrušaitis, O. V. Milašius.

Pavasarininkų jubiliejinis kongresas

„Pavasario" Federacija gyvai rengiasi į jubiliejinį Federacijos kongresą birželio 28-29 d. d. Kongresui rengti komitetas ir reikalingos komisijos jau visu smarkumu atlieka kongreso paruošiamuosius darbus. Komitetui pirmininkauja pats Federacijos vadas Dr. J. Leimonas. Prie komiteto sudaryta: pamaldų, sanitarinė, nakvynių, sporto, dainų, susisiekimo, svečių kvietimo, eitynių, finansų, tvarkos, propagandos, maitinimo ir technikinė komisijos. Kongreso metu Kaune rengiama taip pat didelė pavasarininkų dainų ir sporto olimpijada. Abu šie pasirodymai ruošiami didelio masto. Dainų šventėje dalyvauti jau yra įsiregistravę 120 chorų, rengiasi dalyvauti ir keletas tūkstančių sportininkų. Lietuvos Vyčiai Amerikoje Kongresan rengia didelę ekskursiją. Iš New Yorko ekskursija išplauks gegužės mėn. 21 d. naujai baigiamu statyti laivu „Niew Amsterdam". Tikrai reikia laukti didingo pavasarininkijos pasirodymo šiais jubiliejiniais mūsų tėvynės metais,.

Konkursas „Pavasario" Vyrų S-gos himnui parašyti

L. K. J. „Pavasario" Vyrų S-gos Centro Valdyba skelbia konkursą S-gos himnui parašyti. Himno projektas turi būti neilgas (2—3 posmų). Jame privalo atsispindėti vyriška dvasia ir pavasarininkiški motyvai (religiniai, tautiniai, kultūriniai).

Projektus siųsti, L. K. J. „Pavasario" Vyrų S-gos Centro Valdybai, Kaunas, Perkūno al. 2, ligi š. m. kovo mėn. 1 d., pasirašytus slapyvarde (pavardę pažymėt uždaram voke).

Projektų tinkamumą sprendžia speciali komisija.

Komisijai pripažinus projektą tinkamu, himno autoriui išmokama 150 lt. premija. II ir III vietos laimėtomas skiriamos nepiniginės dovanos, jų eilėraščiai gali būt panaudojami S-gos maršams.

Iš gautųjų projektų komisijai nepripažinus tinkamo himnui, premija neskiriama.

I. *Quid optimum sit?*

Aesopum, qui fabularum genus invenit, philosophus quidam, nomine Xanthus, emerat! Quodam die, cum Xanthus discipulos suos ad convivium[2] vocare vellet, Aesopum, quo coquo[3] ille utebatur, arcessivit[4], atque: „Te statim, inquit, ad macellum[5] confer; ibique quicquid optimum erit, coëmito[6]". Adnuit Aesopus dominique iussa statim peregit[8].

Advesperascente[7] die[7], qui vocati erant, conveniunt omnes; in triclinium[8] introducuntur. Tum Xanthus: „Nunc, Aesope, ea quae emisti apponito[9]". Adfert ille primum linguas suillas[10] elixas[11] alias deinde assatas[12], tum alias quoque in suavissimo iure[13] natantes. Apponuntur denique et aliae linguae variis salsamentis[13] conditae[14].

Indignatur[15] Xanthus: „Nonne tibi mandaveram, ait, pessime, ut optimum quidque emeres?" Cui Aesopus: „Lingua igitur quid melius vel praestantius in hominum vita invenitur? Omnes enim artes et doctrinae[16] per linguam traduntur; ipsa sapientiam, philosophiam docet. Et salutationes inter homines et deorum supplicationes et negotia[17] et mercaturae et carmina poetarum et responsa oraculorum linguae officio indigent[18]. Lingua civitates reguntur, leges statuuntur, nuptiae celebrantur, liberi educantur, innocentes defenduntur; cultus[19] denique atque humanitas[19] diffunditur[20]. Quid multa? Qua re nisi linguae usu, humana vita a beluina[21] differt?"

Consenserunt omnes recte Aesopum locutum esse. Xanthi discipuli non suaviter cenati[22], sed de linguae virtutibus sapientiores facti, domum redierunt.

(Continuabitur.)

De amphora terebrata.

Vinum optimum quidam in amphoram[23] transfuderat[24]; deinde amphorae os diligentissime sigillaverat[25]. At servus eius, fundo[26] terebrato[27], vinum surripiebat[28]. Sensit dominus vinum deficere[29], remque cum amico suo communicavit. Qui vir prudens: „Vide, ait, ne quis e fundo vinum surripiat". Cui ille: „Fieri non potest; integer est fundus, nam superiore tantum parte amphora vacua est; infra nil periit".

Interpretatio nova.

Apud inferos — partery.

Attractio modi — per lotynų rašomąjį iš draugo sąsiuvinio dažnai pasitaiko.

Caseus[30] odore excellens — šveicariškas (inteligentiškas) sūris.

Discipulus (*discus*+*pellere*) — sportininkas (dabar jau ne vien diską svėto).

Equus — avižinis motoras 1 PS.

Festina lente — prekių — keleivių traukinys.

Nunc pede libero pulsanda tellus — užgavėnių balius.

Obstipui steteruntque comae[31] vox faucibus haesit — po baliaus... kai reikia atsakinėti....

Ultimum refugium — špargalka.

Risum teneatis!

Joannes: ....nec plus ferre potui et colaphum[32] ingentem dedi; mox quoque tertium dedi...

Paulus: Forsitan[33] secundum?

Joan.: Non, secundum egomet accepi.

*

Paulus: Nonne tu es amicus optimus mihi?

Amicus: Certe. Sed pecuniam non habeo...

*

Hispanus quidam societatem[35] animalia[35] defendentem [35] condere[34] voluit. Cum in conventu primo de eo ageretur, quomodo pecunia comparari posset, nonnulli exclamaverunt: „Tauromachia![36]"

*

Magister: Si pater tuus tribus nummis[37] te donaverit, quinque a me additi fuerint, quot possidebis nummos?

Discipulus: Decem.

M.: Ehm....

D.: Duos enim iam possideo.

*

Duo adulescentuli una iter faciebant. Cum alter eorum nigram gallinam[38] vidisset: „Profecto, ait, illius gallus periit".

*

Causae potandi.[39]

Si bene commemini,[40] causae sunt quinque potandi:

Hospitis adventus, praesens sitis atque futura:

Et vini bonitas, et quaelibet altera causa.

*

Magister: Antoni, dicas, quaeso, nobis primas sex formas verbi sum.

Antonius: Sum, sus....

Discipulus quidam interrumpit:[41] Tu ipse sus....

*

Corrigendum in numero 12: pro „cavot" lege: „cavat".

---

[1]pirkti [2]puota [3]virėjas [4]pasišaukti [5]mėsos rinka [6]vykdyti [7]vakarui besiartinant [8]valgomasai kambarys [9]paduoti [10]kiaulės [11]virtas [12]keptas [13]sriuba, padažas [14]gardžiai pagaminti [15]pykti [16]mokslas [17]reikalai [18]pasigesti [19]civilizacija [20]plisti, didėti [21]gyvulių [22]valgyti [23]ąsotis [24]perpilti [25]antspauduoti [26]dugnas [27]gręžti [28]vogti [29]trūkti [30]sūris [31]plaukai [32]antausis [33]gal [34]įsteigti [35]gyvulių globos draugija [36]jaučių rungtynės [37]pinigas [38]višta [39]išsigerti [40]gerai prisimenu [41]pertraukti.

REDAKTORIUS IR LEIDĖJAS PROF. DR. PR. DOVYDAITIS

DOVANOS

1938 m. „Ateities" platintojams, kurie surinko nemažiau 20 *metinių* „Ateities" skaitytojų ir už juos visus apmokėjo iki 1938 m. vasario mėn. 1 dienos.

Aukščiau minėtieji platintojai gauna pasirinktinai šių „Sakalo" bovės išleistų knygų tokiai sumai, kuri buvo paskelbta 1937 m. „Ateities" 12 ir š. m. 1 numeriuose.

	Lt.
1. *M. Springborn*, PASKUTINIS PRŪSŲ SUKILĖLIS HERKUS MANTAS. Istorinis romanas.	2,—
2. *A. Vaičiulaitis*, MŪSŲ MAŽOJI SESUO. Apysaka	2,—
3. *Jonas Šukys*, KOMUNISTAS. Nepriklausm. kovų romanas	3,—
4. *Dr. R. Timmermanns*, ALKAZARO DIDVYRIAI	2,—
5. *Handel Mazetti*, BROLIUKAS IR SESUTĖ. Romanas.	3,—
6. *Selma Lagerloeff*, KRISTAUS ROŽĖS LEGENDA	2,—
7. *Valys Dauga*, KAS BUS, KAS NEBUS, BET ŽEMAITIS NEPRAŽUS. Apysaka.	2,50
8. *Vyt. Tamulaitis*, VYTUKO UŽRAŠAI	2,50
9. *Br. Buivydaitė*, AUKSINIS BATELIS	2,50
10. *Br. Buivydaitė*, TRYS BIČIULIAI.	2,50
11. *Karolė Pažėraitė*, NUSIDĖJĖLĖ. Apysaka.	3,—
12. *M. Lukšys*, GAILESTINGOJI SESUTĖ.	1,50

Platintojai, turį teisę gauti dovanų, *iki šių metų balandžio mėn. 1 dienos* praneša „Ateities" Administracijai apsimokėjusių metinių prenumeratų skaičių, pinigų įmokėjimo datą ir kurias knygas pasirenka iš aukščiau atspausdinto sąrašo.

„Ateities" Administracija

VYRESNIŲJŲ KLASIŲ MOKSLEIVIAI PAMĖGO

ir gausiai prenumeruoja dvisavaitinį iliustruotą studentų laikraštį

STUDENTŲ DIENOS

„STUDENTŲ DIENOS" kupinos jaunatvės entuziazmo, kūrybinės nuotaikos ir t.t. Rašo visai į mokslus einančiai visuomenei aktualiais klausimais.

„STUDENTŲ DIENOS" moksleiviams kainuoja: visiems 1938 m. Lt. 4,— (nuo metų pradžios iki vasaros atostogų Lt. 2,50 ir nuo atostogų Lt. 1,50).

„STUDENTŲ DIENŲ" adresas: **Kaunas, Laisvės al. 3b, tel. 21190.**

*

Duo adulescentuli una iter faciebant. Cum alter eorum nigram gallinam[38] vidisset: „Profecto, ait, illius gallus periit".

*

Causae potandi.[39]

Si bene commemini,[40] causae sunt quinque potandi:

Hospitis adventus, praesens sitis atque futura:

Et vini bonitas, et quaelibet altera causa.

*

Magister: Antoni, dicas, quaeso, nobis primas sex formas verbi sum.

Antonius: Sum, sus....

Discipulus quidam interrumpit:[41] Tu ipse sus....

*

Corrigendum in numero 12: pro „cavot" lege: „cavat".

---

[1]pirkti [2]puota [3]virėjas [4]pasišaukti [5]mėsos rinka [6]vykdyti [7]vakarui besiartinant [8]valgomasai kambarys [9]paduoti [10]kiaulės [11]virtas [12]keptas [13]sriuba, padažas [14]gardžiai pagaminti [15]pykti [16]mokslas [17]reikalai [18]pasigesti [19]civilizacija [20]plisti, didėti [21]gyvulių [22]valgyti [23]ąsotis [24]perpilti [25]antspauduoti [26]dugnas [27]grįžti [28]vogti [29]trūkti [30]sūris [31]plaukai [32]antausis [33]gal [34]įsteigti [35]gyvulių globos draugija [36]jaučių rungtynės [37]pinigas [38]višta [39]išsigerti [40]gerai prisimenu [41]pertraukti.

DOVANOS

1938 m. „Ateities" platintojams, kurie surinko nemažiau 20 *metinių* „Ateities" skaitytojų ir už juos visus apmokėjo iki 1938 m. vasario mėn. 1 dienos.

Aukščiau minėtieji platintojai gauna pasirinktinai šių „Sakalo" b-vės išleistų knygų tokiai sumai, kuri buvo paskelbta 1937 m. „Ateities" 12 ir š. m. 1 numeriuose.

	Lt.
1. *M. Springborn,* PASKUTINIS PRŪSŲ SUKILĖLIS HERKUS MANTAS. Istorinis romanas.	2,—
2. *A. Vaičiulaitis,* MŪSŲ MAŽOJI SESUO. Apysaka	2,—
3. *Jonas Šukys,* KOMUNISTAS. Neprikl. kovų romanas	3,—
4. *Dr. R. Timmermanns,* ALKAZARO DIDVYRIAI	2,—
5. *Handel Mazetti,* BROLIUKAS IR SESUTĖ. Romanas.	3,—
6. *Selma Lagerloeff,* KRISTAUS ROŽĖS LEGENDA	2,—
7. *Valys Dauga,* KAS BUS, KAS NEBUS, BET ŽEMAITIS NEPRAŽUS. Apysaka.	2,50
8. *Vyt. Tamulaitis,* VYTUKO UŽRAŠAI	2,50
9. *Br. Buivydaitė,* AUKSINIS BATELIS	2,50
10. *Br. Buivydaitė,* TRYS BIČIULIAI.	2,50
11. *Karolė Pažėraitė,* NUSIDĖJĖLĖ. Apysaka.	3,—
12. *M. Lukšys,* GAILESTINGOJI SESUTĖ.	1,50

Platintojai, turį teisę gauti dovanų, *iki šių metų balandžio mėn. 1 dienos* praneša „Ateities" Administracijai apsimokėjusių metinių prenumeratų skaičių, pinigų įmokėjimo datą ir kurias knygas pasirenka iš aukščiau atspausdinto sąrašo.

„Ateities" Administracija

VYRESNIŲJŲ KLASIŲ MOKSLEIVIAI PAMĖGO
ir gausiai prenumeruoja dvisavaitinį iliustruotą studentų laikraštį

STUDENTŲ DIENOS

„STUDENTŲ DIENOS" kupinos jaunatvės entuziazmo, kūrybinės nuotaikos ir t.t. Rašo visai į mokslus einančiai visuomenei aktualiais klausimais.

„STUDENTŲ DIENOS" moksleiviams kainuoja: visiems 1938 m. Lt. 4,— (nuo metų pradžios iki vasaros atostogų Lt. 2,50 ir nuo atostogų Lt. 1,50).

„STUDENTŲ DIENŲ" adresas: **Kaunas, Laisvės al. 3b, tel. 21190.**

Valstybinę, Sakalo, Spindulio, Ukmergės miesto visuomenės premijas laimėję knygos

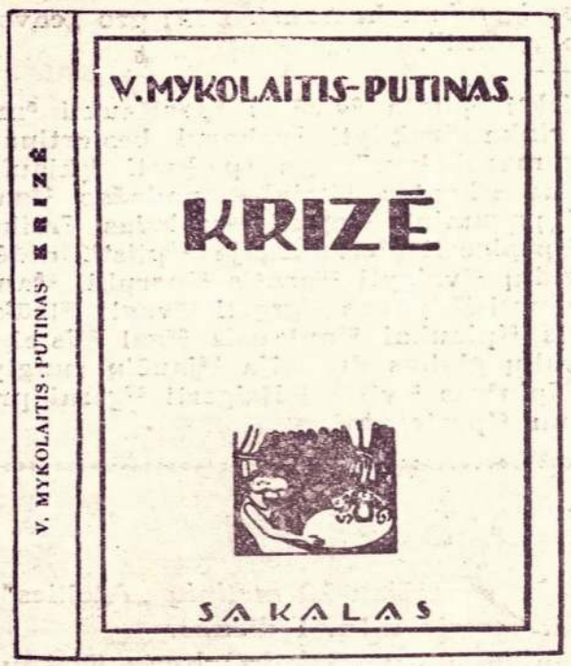

V. Mykolaičio-Putino
visuomeninis romanas, laimėjęs 1937 m. Sakalo literatūros premiją

Lt 2000,

ir Ukmergės miesto visuomenės premiją

Lt 500.

To paties autoriaus Sakalas yra išleidęs:

1. **ALTORIŲ ŠEŠĖLY.** Trijų tomų romanas. Po Lt 5.
2. **VALDOVAS.** Istorinė drama. Lt 4.
3. **KELIAI IR KRYŽKELIAI.** Rinktinė lyrika. Lt 5.
4. **LITERATŪROS ETIUDAI.** Literatūros kritikos straipsnių rinkinys. Lt 5.

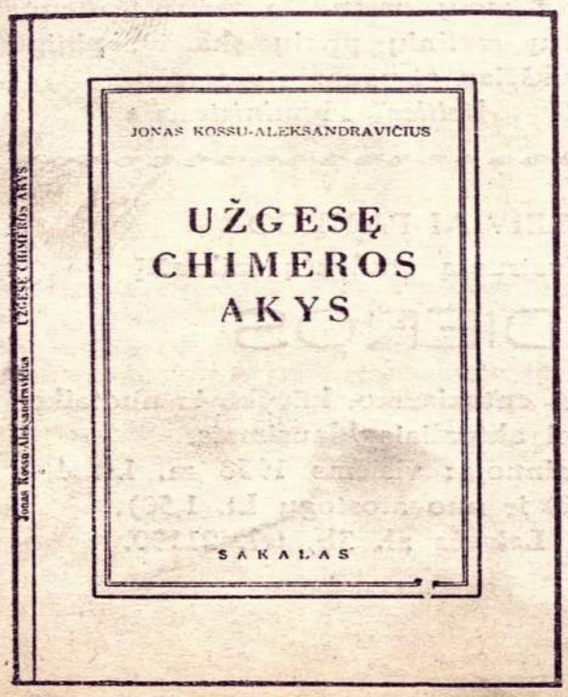

Jono Kossu-Aleksandravičiaus

poezijos knyga laimėjusi 1937 m. Valstybinę literatūros premiją

Lt 5000.

To paties autoriaus Sakalo išleisti kiti veikalai:

1. **DIEVAI IR SMŪTKELIAI.** Aktualūs literatūriniai ir kultūriniai straipsniai. Lt 3,50.
2. **EILĖRAŠČIAI.** Pirmas lyrikos rinkinys. Lt 3.
3. **IMAGO MORTIS.** II lyrikos rinkinys (išparduotas).
4. **INTYMIOS GIESMĖS.** III lyrikos knyga. Lt 3.

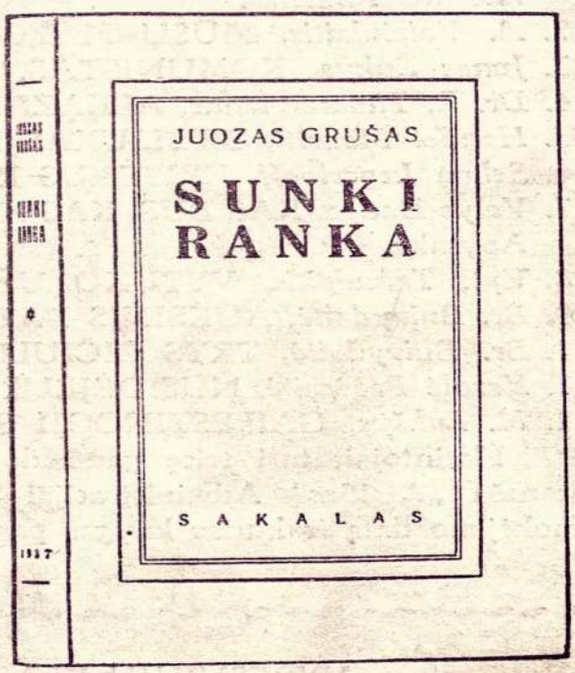

Juozo Grušo

naujausias novelių rinkinys, laimėjęs 1937 m. Spindulio b-vės premiją

Lt 2000.

To paties autoriaus Sakalas yra išleidęs aktualų visuomeninį romaną

KARJERISTAI. Lt 4,50.